

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အဆိုပြုချက်

“ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းကို အမေရိကန်နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီ(USAID) ၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် Family Health International (FHI 360) ၏ နှစ်ဖက်သဘောတူညီချက်/ရန်ပုံငွေအမှတ် AID-OAA-L-16-0005/ 72048218LA00001 ဖြင့် ထုတ်ဝေပါသည်။ ထုတ်ဝေရာတွင် ပါရှိသည့် အကြောင်းအရာများသည် FHI 360 သို့မဟုတ် USAID ၏ သဘောထားအမြင်၊ လေ့လာသုံးသပ်ချက် သို့မဟုတ် ပေါ်လစီမူဝါဒများနှင့် မသက်ဆိုင်သကဲ့သို့ မည်သည့်ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာအမည်များ၊ စီးပွားရေးအရ ထုတ်ဝေသည့် ထွက်ကုန်များ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများကိုမျှ ထောက်ခံချက်ပေးသည့် သဘောမသက်ရောက်စေပါ။”

နိဒါန်း

ယခုစာအုပ်တွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်သက်ဆိုင်သော တည်ဆဲဥပဒေများ၏ မူဝါဒရေးရာ၊ ဥပဒေရေးရာ ကန့်သတ်ချက်များ၊ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရာတွင် တွေ့ကြုံရသော အခက်အခဲများအပြင် ဒီမိုကရေစီသို့ ဦးတည်နေသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ရှိသင့်သည့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် (Right to Information) အကြောင်းတို့ကို ပြုစုထားပါသည်။

ယင်းသို့ပြုစုနိုင်ရန် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းလေးခုဖြစ်သော PEN Myanmar (ပဲန်မြန်မာ)၊ Myanmar ICT for Development Organization - MIDO (ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် မြန်မာ ICT အဖွဲ့)၊ Independent Lawyers' Association Myanmar - ILAM (မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်သော ရှေ့နေများအသင်း)နှင့် Pyi Gyi Khin - PGK (ပြည်ကြီးခင်)တို့က ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော လတ်တလောပြဿနာများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် တည်ဆဲဥပဒေများကိုသာ ကောက်နုတ်သုံးသပ်ခဲ့ကြပြီး ရေတိုရှေ့ရည် နှစ်မျိုးစလုံးတွင် နိုင်ငံနှင့်ပြည်သူလူထုအတွက် အကျိုးရှိစေမည့် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် (Right to Information) ကိုလည်း အကြံပြုကြပါသည်။ တည်ဆဲဥပဒေများ၏အားနည်းချက်များသည် တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်အဆင့်များတွင်ပါ သက်ရောက်မှုများဖြစ်နေပါသဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုများကြားတွင် မလိုလားအပ်သော အခက်အခဲများ၊ တင်းမာမှုများ ပေါ်ထွက်ခဲ့ရပါသည်။ ဒီမိုကရေစီခေတ်တွင် အသက်သွေးကြောဖြစ်သော လူ့ရပိုင်ခွင့်များအနက် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် အလွန်အရေးကြီးသော ရပိုင်ခွင့်ဖြစ်ရာ ယင်းကို မူဝါဒအရ ဖြစ်စေ၊ ဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုအရဖြစ်စေ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းနှင့်အညီ ကျင့်သုံးပြဋ္ဌာန်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးသည်လည်း လွန်စွာအရေးကြီးပါသဖြင့် ယခုကဲ့သို့ ပြုစုထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

PEN Myanmar, MIDO, ILAM, Pyi Gyi Khin

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ လက်ရှိအခြေအနေနှင့်စံချိန်စံညွှန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅၄ တွင် လွတ်လပ်သောအမြင်သဘောထားများ ထားရှိခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို “နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးသို့မဟုတ် ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအကျိုးငှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင်” ဟူသော အတိုင်းအတာအထိ ကာကွယ်ပေးထားသည်။ ပုဒ်မ ၃၆၅ တွင် “နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဥပဒေနှင့်အညီ မိမိတို့ အမြတ်တနိုးထားရှိသော စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အနုပညာနှင့်ခလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ပြုစုပျိုးထောင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်” ကို “တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုအား ထိပါးမှု” မရှိလျှင် ထိုအခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုပေးထားသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ ပေးထားသည့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အသုံးပြုရန်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန်အလို့ငှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်စာချုပ် (ICCPR) ၏ ပုဒ်မ ၁၉ ပါ နိုင်ငံတကာဥပဒေစံနှုန်းနှင့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အဓိက အမြတ်တနိုးထား၍ အသေးစိတ်ရှင်းလင်းထားသည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တို့ကို ရည်ညွှန်းအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၁၉ တွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အတွက် မည်သည့်ကန့်သတ်ချက် မဆိုသည် (၁) ဥပဒေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်၊ (၂) တရားဝင်ဖြစ်သော အခြေခံရပ်တည်ချက်တို့ကို ရရှိစေရမည်၊ (၃) ယင်းဥပဒေ၏ ကန့်သတ်ချက်များနှင့်ပြစ်ဒဏ်များသည် ဒီမိုကရေစီလူ့အသိုင်းအဝိုင်း တွင် လိုအပ်၍ အချိုးညီနေရမည်ဟု ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ တရားဝင်ဖြစ်သော အခြေခံရပ်တည်ချက်များ ကို ကာကွယ်ရန် အခြားသောရွေးချယ်စရာ သင့်တော်သည့်နည်းလမ်းမရှိမှသာ ကန့်သတ်ချက်များ လိုအပ်ပါမည်။ ထို့အပြင် ကန့်သတ်ချက်များသည် အလွန်အမင်း ကျယ်ပြန့်မနေသင့်ပါ။ ကန့်သတ် ထိုက်သည့် အရာများတွင် အမုန်းစကားနှင့် အသရေဖျက်မှုတို့ ပါဝင်ပြီး မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်မဆို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ဟန့်ချက်ညီ ထိန်းညှိရမည် ဖြစ်သည်။

လက်ရှိအခြေအနေတွင် အသရေဖျက်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများကို ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၉၉ မှ ၅၀၅ အထိ၊ နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၈(စ)နှင့် ၁၀၊ အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄(ဃ)၊ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၆(ဃ)၊ သတင်းမီဒီယာဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၅ နှင့် အကျင့်ပျက် ခြစားမှု ဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၆ နှင့် ၅၉ တို့တွင် ပါရှိနေပါသည်။ အသရေဖျက်မှုနှင့်ဆက်စပ်သည့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော သဘောထားကွဲလွဲသည့် ပြစ်မှုများစွာ တည်ရှိနေခြင်းက ဥပဒေရေးရာစနစ်အတွင်း ရှုပ်ထွေးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ပြည်သူများအတွက် မည်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်ကို ဟန့်တားထား ကြောင်းလည်း နားလည်ရန် ခက်ခဲစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အသရေဖျက်မှုနှင့်ဆက်သွယ်သော ပြစ်မှု အမျိုးမျိုးကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြားတွင် သီးခြားမဆန်အောင် စဉ်းစားဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးပါ သည်။

တစ်စုံတစ်ဦး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်ပေးလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အသရေဖျက်မှု အတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ထောင်ဒဏ်စီရင်ခြင်းမှာ မလိုအပ်သည့်အပြင် အချိုးမညီကြောင်း သဘောထား ကြပါသည်။ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာမှတ်တမ်း၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာအမည်းစက်၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု ပျောက်ဆုံးခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့်အပြင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီအပေါ်တွင်သာမက မိသားစု ဝင်များအပေါ်တွင်ပါ ပြင်းထန်ရှည်ကြာသော အကျိုးဆက်များ ရှိစေနိုင်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကာကွယ်ရေးသည် Online ရော Offline ပါ တစ်ပြေးညီအကျိုးဝင်ပါသည်။ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ ပုဒ်မ ၁၉ ၏ အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင် ထုတ်ဖော်ဖြန့်ချိခြင်းနည်းလမ်းမျိုးစုံနှင့် အီလက်ထရောနစ်နှင့်အင် တာနက်အခြေပြုဖော်ပြမှုအားလုံးတို့ကို အကာအကွယ်ပေးထားပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကုလ သမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က အင်တာနက်ပေါ်ရှိ လူ့ရပိုင်ခွင့်ဖြင့်တင်ရေး၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် ခံစားရေးဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းမှုများအား တညီတညွတ်တည်း ထောက်ခံခဲ့ပါသည်။ မည်သည့်တားဆီးမှု၊ ကြားခံမှုကိုမျှ ထည့်သွင်းမစဉ်းစားဘဲ Offline တွင် ကာကွယ်ပေးသကဲ့သို့ Online တွင်လည်း ကာကွယ် ပေးရမည်ဟု အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် ဖြင့်တင်ရေးနှင့်

ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအစီရင်ခံစာတွင်လည်း လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် အနာဂတ်နည်းပညာ ရေးရာနှင့် နှီးနှယ်၍ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကျင့်သုံးနိုင်ရန် ထည့်သွင်းရေးသား ခဲ့ပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေများ၏စံနှုန်းတွင် အမုန်းစကားဆိုင်ရာဥပဒေများသည် မုန်းတီးမှုကို လှုံ့ဆော်ခြင်းများအား ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရန်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံသော သို့မဟုတ် ဘေး အန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ဖော်ပြချက်များကို ရည်ရွယ်သင့်ကြောင်း ပါရှိသည်။ သို့ရာတွင် အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ လူ့ရပိုင်ခွင့်ကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် ၁၉ က ပြဋ္ဌာန်းထားသော စံနှုန်းများကို လိုက်နာရပါမည်။ အမုန်းစကားအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သည့် စကားရပ်တို့ကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လေ့ရှိသည့် ဥပဒေပုဒ်မတစ်ခု သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် ဖော်ပြပါရှိပြီးဖြစ်ပါသည်(ပုဒ်မ ၅၀၅-ဂ)။ ထို့အပြင် အလွန်ခေတ်နောက်ကျနေပြီဖြစ်သည့် ကွန်ပျူတာဖွံ့ဖြိုးရေးဥပဒေသည်လည်း အပိုဒ် ၁၉ တွင် ပါရှိသည့် စံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီသည့် ကန့်သတ်ချက်များ ပါရှိနေပါသည်။

စာနယ်ဇင်းနှင့် မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်သည် အခြေခံကျသော လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်နှင့် ပင်ကိုအားဖြင့်ပင် ချိတ်ဆက်မှုရှိပါသည်။ ICCPR ၏ အပိုဒ် ၁၉ ၌ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် အတွေးစိတ်ကူးမျိုးစုံနှင့် အချက်အလက်များကို ရှာဖွေခြင်း၊ လက်ခံ ခြင်းနှင့် အခြေအနေဖန်တီးပေးခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့ရပိုင်ခွင့်ကော်မတီ၏ အထွေ ထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင်လည်း ပြည်သူ့အရေးကိစ္စများ၌ ဆင်နာဖြတ်ခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်းများ မပါဘဲ မှတ်ချက်ပြုခြင်းနှင့် ပြည်သူ့အမြင်များ အသိပေးခြင်းတို့ကို မီဒီယာများက လွတ်လပ်စွာ လုပ်ဆောင် နိုင်ကြောင်း၊ နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပင်မမီဒီယာများ၊ မီဒီယာအသစ်များ၏ အမှီအခိုကင်းမှုနှင့် ယင်း မီဒီယာပလက်ဖောင်းများသည် လွတ်လပ်ပြီး အမှီအခိုကင်းသည့်ပုံစံဖြင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုရှိစေသင့် ကြောင်း၊ သို့မှသာ ပြည်သူများက အလွယ်တကူ သုံးစွဲနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

စင်စစ် ပြည်သူများ၏ သတင်းအချက်အလက်များကို လွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေရယူဖြန့်ချိပိုင်ခွင့် သည် လွန်စွာအရေးကြီးသော အခြေခံလူ့ရပိုင်ခွင့်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၌ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်အား အဓိက အမြတ်တနိုးထား၍ ထည့်သွင်းထားမှုမရှိကြောင်း သတိပြုကြရပါမည်။ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းအရ သတင်းအချက်အလက်လွတ်လပ်ခွင့်ကို သေချာ ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံများအနေဖြင့် အမြင့်ဆုံးထုတ်ဖော်နိုင်မှုစည်းမျဉ်း (Principle of Maxi- mum Disclosure)အပေါ် အခြေခံပြီး သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေ များကို ပြဋ္ဌာန်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခုအချိန်အထိ သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးသည်မှာ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အားနည်း ချက်ကြီးပင် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်နှင့် အများပြည်သူအကျိုးငှာ မော်ကွန်းမှတ်တမ်းများကို ဥပဒေအရ ထိန်းသိမ်း ထားခြင်းသည် ဖြစ်သင့်သောကိစ္စ မှန်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသားမှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းဥပဒေ

ပါ ပုဒ်မများက သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်အပေါ် သက်ရောက်မှုများ ရှိနေပါသည်။ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများက ပြည်သူ့အချက်အလက်များကို လွယ်ကူစွာ ရယူရန် ထိရောက်၍ လက်တွေ့ကျသော နည်းလမ်းများဖြင့်သာ ဥပဒေထုတ်ပြန်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြပါသည်။ ထို့အပြင် အနက်ထွေပြားသည့် အရေးအရာတို့တွင် သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်ကို အခြားဥပဒေပါ တားမြစ်ချက်တို့ထက် ဦးစားပေးသင့်သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် လက်ရှိဖော်ပြထားသော တည်ဆဲဥပဒေများ၏ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း၊ နိုင်ငံ၏ ပကတိအခြေအနေကို ကောင်းစွာထင်ဟပ်နိုင်မှုမရှိခြင်း၊ ခေတ်နှင့်အညီ ပြောင်းလဲလာသော နည်းပညာ၏စိန်ခေါ်မှုကို ခံနိုင်ရည်မရှိခြင်း စသည့် အားနည်းချက်များအား ယခုစာအုပ်တွင် စုစည်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခြင်းမရှိသေးသော်လည်း အထက်ပါအားနည်းချက်များကို ကျော်လွှားနိုင်စေမည့် အခြားဖြစ်သင့်သည့်ဥပဒေတစ်ရပ်(သတင်း အချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေ)အကြောင်းကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုသည်မှာ ဥပဒေက မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ လက်တွေ့ကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ရသည့် အခြားမဏ္ဍိုင်ကြီးများဖြစ်ကြသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရား စီရင်ရေး၊ သတင်းမီဒီယာနှင့်ပြည်သူများအနေဖြင့် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရန် အခြေအနေကောင်းများကို မဖန်တီးပေးနိုင်သရွေ့ သည်ရေ သည်မြေတွင် အတည်ပြုတိုးမြှင့်နိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်း သတိပြု နိုင်ကြပြီး လိုအပ်သည့်ဆောင်ရွက်စရာများကို ရွက်ဆောင်နိုင်ကြပါစေရန် တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေထဲမှ
လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ်
သက်ရောက်နေမှုများနှင့် အကြံပြုချက်များ

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေ၊ နိုင်ငံသားများ၏အခွင့်အရေး အခန်း-၈ ပုဒ်မ-၃၅၄ တွင် ဖော်ပြထားသော်လည်း အခြေခံပြည်သူ့လူထုနိုင်ငံသားများတွင် အခွင့်အရေး မရခဲ့ပါ။ အာဏာရှိသူအများစုကသာ ထိုအခွင့်အရေးကို ရယူပြီး နိုင်ငံသားများအပေါ် တရားစွဲအရေးယူခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးသူများကို အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းခြင်း၊ မိမိတို့၏ယုံကြည်ချက်၊ ခံစားချက်များကို သဘောရိုးဖြင့် တင်ပြပြောဆိုရာတွင်လည်း ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်းများ ကြုံတွေ့ရပါသည်။ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အဟန့်အတားပြု ကန့်သတ်နိုင်သောဥပဒေများထဲတွင် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေပုဒ်မအချို့ ပါဝင်နေပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေကို ကိုလိုနီခေတ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ပါလီမန်ခေတ်တစ်လျှောက်တွင် ခေတ်နှင့်လျော်ညီအောင် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ်အထိ ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ယင်းနောက် နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်လက်ထက် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၇ ရက်တွင် ရာဇသတ်ကြီးကို

ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ယင်းကို အခန်းပေါင်း ၂၃ ခန်းနှင့် ပြစ်မှု ဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မ ၅၁၁ ခုဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ယင်းဥပဒေပုဒ်မများသည် မြန်မာ့တရားစီရင်ရေးအတွက် လိုအပ်သဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း အချို့ဥပဒေပုဒ်မများ၏ ပြစ်မှုပြစ်ဒဏ်များသည် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အမှန် တကယ် ကျင့်သုံးနေကြသော လူထုအတွက် နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များ ကျစေခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဒီမိုကရေစီတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော အစိုးရပေါ်ထွက်ရန် ထောက်ပြဝေဖန်သူများ ရှိနေကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့အား နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များ ချမှတ်ခြင်းသည် အပြုသဘောမဆောင်သည့်အပြင် တည်ဆဲအစိုးရအသီးသီးသည် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းအား ခွင့်ပြုလိုသောဆန္ဒ မရှိမှုကို ဖော်ပြသည့်လုပ်ရပ်မျိုး ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါသည်။

ဥပဒေအတွင်း သုံးသပ်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များ

၁။ ပုဒ်မ ၁၂၄-က ။ ။ မည်သူမဆို နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အမှတ်အသား ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထင်ရှားသောပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ ပြည်ထောင်စုအတွက် သို့တည်းမဟုတ် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်များအတွက် ဥပဒေအရ တည်ထောင်ထားသောအစိုးရ ကို မုန်းထားအောင်သော်လည်းကောင်း၊ မလေးစားအောင်သော်လည်းကောင်းပြုလျှင် သို့တည်း မဟုတ် မေတ္တာပျက်အောင် လှုံ့ဆော်လျှင် သို့မဟုတ် ထိုသို့လှုံ့ဆော်ရန် အားထုတ်လျှင် ထိုသူကို ငွေဒဏ်နှင့်တကွ ထောင်ဒဏ်အနှစ် နှစ်ဆယ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်နှင့်တကွ ခုနစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်သက်သက်ဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၁၂၄-က သည် ICCPR နှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ချိုးဖောက်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ “ICCPR အပိုဒ် ၁၉ တွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်များကို ခွင့်ပြု မထားသည့်အပြင် ယင်းပုဒ်မသည် တရားဝင်ဝေဖန်ခံရသည့်၊ နိုင်ငံရေးအရ အတိုက်အခံပြုခြင်းခံရ သည့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များအပြင်၊ နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံ၏သရုပ် လက္ခဏာကို ကာကွယ်ရန် ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ က အတည်ပြုသည် မှာ အပိုဒ် ၁၉ သည် သဘောထားအမြင်များကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမရှိဘဲ ကိုင်စွဲထားခွင့်နှင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြမှုပုံစံ အားလုံးကို ကာကွယ်ပေးထားသည်။ အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ က နိုင်ငံများ အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်တို့ကို ပွင့်လင်းစွာ ဖော်ပြရန် ပြောဆိုသူအခွင့်အရေးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် လက်တုံ့ပြန်ခြင်း မခံရဘဲ နိုင်ငံတော်အား ဝေဖန်ပိုင်ခွင့်ရှိ၍ ပိုမိုများပြားသော အများပြည်သူလူထုက ထိုဝေဖန်မှုများကို ခံယူခွင့်နှင့် ဖြည့်စွက်ခွင့်ရှိသည်”ဟု ဖော်ပြထားခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ပုဒ်မ ၁၂၄-က သည် နိုင်ငံတော်အကြည်ညိုပျက်စေမှုကို ပြစ်ဒဏ်ချရန် ရည်ရွယ်ရင်း ရှိ

သည်။ ICCPR ၏ အပိုဒ် ၁၉ ပါလိုအပ်ချက်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ရှင်းလင်းမှု သိပ်မရှိဘဲ အလွန်ပင် ကျယ်ပြန့်နေသည်။ အစိုးရကို ဆန့်ကျင်သည့် “မနှစ်သက်စဖွယ်အကြောင်းအရာ” များကို ဖြစ်ပေါ်စေသောစကားများကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရ အရေးယူထားသည်။ ယင်းက ပြည်သူလူထု ၏ မည်သည့်မကျေနပ်ချက်မဆိုနှင့် အချေအတင်ငြင်းခုံမှု သို့မဟုတ် အစိုးရကို တာဝန်ယူမှု/ တာဝန်ခံ မှု ရှိစေရန် မည်သည့်ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုမဆိုကို လွယ်လွယ်ကူကူ ဖိနှိပ်၍ ရစေသည်။ ဥပဒေကို သတင်းထောက်များ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများအား ထပ်တလဲလဲ ဖမ်းရန် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၂၄-က ကို ပြန်လည်သုံးသပ် စဉ်းစားသင့်သည်။

၂။ အသရေဖျက်မှု ပုဒ်မ ၄၉၉ ။ ။ မည်သူမဆို နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဖတ်ရှုစေရန် ကြံရွယ် သည့်စကားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အမှတ်အသားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထင်ရှားသောပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်ဖြစ်စေ လူတစ်ဦး တစ်ယောက်၏အသရေကို နှစ်နာစေရန် အကြံဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုသူနှင့်စပ်လျဉ်းသော စွပ်စွဲခြင်းသည် ထိုသူ၏ အသရေကို နှစ်နာစေမည်ဟုသိလျက်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ယုံကြည်ရန် အကြောင်းရှိလျက်နှင့်သော်လည်းကောင်း ထိုသူနှင့်စပ်လျဉ်းသော စွပ်စွဲချက် ကိုပြုလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ကြေညာလျှင် ထိုသူသည် အောက်ပါကင်းလွတ်ချက်များမှတစ်ပါး အဆိုပါလူ၏ အသရေကို ဖျက်သည် မည်၏။

ရှင်းလင်းချက်(၁) ။ ။ သေသူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကို စွပ်စွဲသော စွပ်စွဲချက်သည် ထိုသူ အသက်ရှင်လျက်ရှိနေပါက ထိုသူ၏အသရေကို နှစ်နာစေမည်ဖြစ်လျှင်၊ ထိုသူ၏ မိသားစုအား သို့တည်းမဟုတ် အခြားဆွေမျိုးအရင်းများအား စိတ်နှလုံးထိခိုက်စေရန် ကြံရွယ်လျှင် ယင်းသေသူကို စွပ်စွဲခြင်းသည် အသရေဖျက်မှု မြောက်နိုင်သည်။

ရှင်းလင်းချက်(၂) ။ ။ ကုမ္ပဏီကို ကုမ္ပဏီအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ အသင်းကို အသင်းအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ လူတစ်စုကို လူတစ်စုအဖြစ်သော်လည်းကောင်း စွပ်စွဲခြင်းသည် အသရေဖျက်မှု မြောက်နိုင်သည်။

ရှင်းလင်းချက်(၃) ။ ။ တစ်ခုမဟုတ်လျှင် တစ်ခုဟုတ်ကြောင်း စွပ်စွဲခြင်းသည် သို့တည်းမဟုတ် သရော်၍ စွပ်စွဲခြင်းသည် အသရေဖျက်မှု မြောက်နိုင်သည်။

ရှင်းလင်းချက်(၄) ။ ။ စွပ်စွဲချက်တစ်ခုသည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အကျင့် စာရိတ္တကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဉာဏ်ပညာအရည်အချင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ထိုသူ ၏မျိုးရိုးဇာတ်နှင့်ဖြစ်စေ၊ အလုပ်အကိုင်နှင့်ဖြစ်စေ စပ်လျဉ်းသောကျင့်ဝတ်ကိုသော်လည်း ကောင်း၊ ထိုသူ၏ စီးပွားရေးဂုဏ်ကိုသော်လည်းကောင်း တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ အထင်အမြင်သေးခြင်း မဖြစ်စေလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသူ၏ ကိုယ်အင်္ဂါသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သည်ဟုသော်လည်းကောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် ရှက်ဖွယ်ရာအခြေခံ ရှိသည်ဟုသော်လည်းကောင်း သူတစ်ပါး ယုံကြည်ခြင်းမဖြစ်စေလျှင် ထိုစွပ်စွဲချက်သည်

ထိုသူ၏ အသရေကိုဖျက်သည် မမည်။

ထို့အပြင် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် အသရေဖျက်မှုအတွက် ကင်းလွတ်ခွင့် ၁၀ ချက်ကို ဆက်လက်ဖော်ပြထားရာ-

- (၁) အများပြည်သူ၏ အကျိုးအတွက် ပြုလုပ်ရန် သို့တည်းမဟုတ် ကြေညာရန် လိုအပ်သည့် မှန်ကန်သောအရာကို စွပ်စွဲခြင်း၊
- (၂) ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားဆိုင်ရာ အပြုအမူ
- (၃) အများပြည်သူပြဿနာဆိုင်ရာ တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူ၏ အပြုအမူ
- (၄) တရားရုံးများ၏ မှုခင်းဆောင်ရွက်ချက်များကို ကြေညာခြင်း
- (၅) တရားရုံးတွင် စီရင်ဆုံးဖြတ်သည့် အမှု၏အရည်အသွေး သို့တည်းမဟုတ် သက်သေများနှင့် အခြားသက်ဆိုင်သူများ၏ အပြုအမူ
- (၆) အထင်အရှား ဆောင်ရွက်မှု၏ အရည်အသွေး
- (၇) တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူအပေါ် ဥပဒေနှင့်အညီ အခွင့်အာဏာရှိသူက သဘောရိုးဖြင့် အပြစ်ဆိုခြင်း
- (၈) တစ်ဦးတစ်ယောက်အကြောင်းကို အခွင့်အာဏာရှိသူအား သဘောရိုးဖြင့် ပြောဆိုစွပ်စွဲခြင်း
- (၉) တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက မိမိအကျိုးကို သို့တည်းမဟုတ် အခြားသူများ၏အကျိုးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် သဘောရိုးဖြင့် စွပ်စွဲခြင်း
- (၁၀) သတိပေးခြင်းခံရသူ အကျိုးအတွက်ဖြစ်စေ၊ အများပြည်သူ၏ အကျိုးအတွက်ဖြစ်စေ ရည်ရွယ်၍ သတိပေးခြင်း

စသည့်အချက်များနှင့် ကိုက်ညီပါက ကင်းလွတ်ခွင့်ရနိုင်သေးသည်ကို တွေ့ရနိုင်ပါသည်။

၃။ ပုဒ်မ-၅၀၀ ။ ။ မည်သူမဆို အခြားသူတစ်ဦး၏ အသရေကိုဖျက်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

အသရေဖျက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အကန့်အသတ်တစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းချမှတ်သကဲ့သို့ပင် ICCPR (နိဒါန်းထဲတွင် မိတ်ဆက် ထားသည့် အတိုင်း)ပါ အပိုဒ် ၁၉ က နိုင်ငံများအား တင်ပြသည်မှာ နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းစီ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့အား ဟန်ချက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ICCPR ၏ အပိုဒ် (၁၉ - ၃) အောက်တွင် ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်ပေးမှုမှာ တရားဝင် ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည့်တိုင်အောင်၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေစံနှုန်းများအောက်တွင် ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှာမူ ပြင်းထန်သောစံနှုန်းအတိုင်းအတာပင် ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင် မီးမောင်း

ထိုးပြသည်မှာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အားဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုမဟုတ်သော ပြစ်မှုဖြစ်သည့် “အသရေ ဖျက်မှုအတွက် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှာ သင့်တင့်မျှတသည့် ပြစ်ဒဏ်မဟုတ်ကြောင်း” ပါရှိသည်။

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ထင်မြင်ပိုင်ခွင့်တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကမ္ဘာ့ကုလ သမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်က ဖော်ပြသည်မှာ အသရေဖျက်မှုဆန့်ကျင်ရေးနှင့်ဆိုင်သည့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် အလွန်ပင် ကျယ်ပြန့်လေ့ရှိပြီး၊ မကြာခဏပင် စုံစမ်းထောက်လှမ်းမှုပါသော သတင်း ပညာရပ်ကို ကန့်သတ်ရန်နှင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုတို့ကို ဖိနှိပ်ရန် နည်းလမ်းအဖြစ် လွှဲပြောင်း အသုံးပြု လျက်ရှိကြောင်းဟူ၍ ဖြစ်သည်။

အသရေဖျက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများကို နိုင်ငံမှ အလွဲသုံးစားပြုမှုကို ကာကွယ်ရန်၊ ကုလ သမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်က ပြည်သူ့ရေးရာအင်စတီကျူးရှင်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရာရှိတို့သည် ပြည်သူကို တာဝန်ယူမှု/တာဝန်ခံမှု ရှိနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ အသရေဖျက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများကို အစိုးရအပေါ် ဝေဖန်မှုတို့အား ကာကွယ်ရန်အတွက် အသုံးမပြုရပါ။ အသရေဖျက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေ များတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်မှာ အစိုးရအရာရှိများအနေဖြင့် သူတို့၏စွမ်းဆောင်ရည်တို့ဖြင့် သူတို့ ၏အခန်းကဏ္ဍ(ရာထူး)အတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် ပြည်သူတို့ထံမှ ဝေဖန်မှုကို ခံယူသင့်သည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်က အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် တူညီသော အကြောင်းပြချက်များအတွက် အစိုးရ၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အကျင့်ပျက်ချစားမှုတို့အပေါ် အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းကို နိုင်ငံတော်မှ ပြစ်ဒဏ်မပေးနိုင်ကြောင်း ပြောဆိုထားပြီး ဖြစ်သည်။

ပုဒ်မ (၄၉၉) မှ ခြွင်းချက်များသည် အသရေဖျက်မှုဖြစ်ရပ်များတွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ရယူလိုသည့် တရားပြိုင်များအတွက် အထောက်အပံ့ အနည်းငယ်ဖြစ်စေ သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့သည် အတိုင်းအတာအားဖြင့် အလွန်ပင် ကန့်သတ်မှုရှိ၍ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီပေ။ အထူးသဖြင့် -

၁။ အမှန်တရားနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ခြွင်းချက် ၁ တွင် ထုတ်ဖော်ချက်ကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန် မှာ ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားရှိရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင် မှားယွင်းသော ထုတ်ဖော်ချက် များကိုသာ အသရေဖျက်မှုအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပြီး မှန်ကန်မှုမှာ (ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားတွင် ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမရှိဘဲ) လုံးဝပြည့်စုံသော ထုတ်ဖော်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။

၂။ ခြွင်းချက် ၂ က ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာတို့တွင် သူတို့၏စရိုက် သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သဘောရိုးဖြင့် ပြုလုပ်သည့် ထင်မြင်ချက်တို့ကို ခွင့်ပြုထား သည်။ ယင်းက နိုင်ငံတကာစံနှုန်းထက် ပို၍ကန့်သတ်ထားပြီး အသရေဖျက်မှုကို အပြည့်အဝ ထုတ်ဖော် ချက်အဖြစ် ထင်မြင်ချက်များကို ခွင့်ပြုသင့်သည့်အပြင် မည်သည့်ရှုထောင့်မှမဆို ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း တို့၏စရိုက်နှင့်ဆောင်ရွက်ချက်တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပွင့်လင်းသော အချေအတင်ငြင်းခုံမှုကို ခွင့်ပြုသင့်ပါ သည်။ သို့မှသာ ပြည်သူက သူတို့၏အကျိုးစီးပွားအတွက် ဆောင်ရွက်ရန် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတို့အား

ယုံကြည်နိုင်မည့် အတိုင်းအတာတစ်ခုနှင့် ဆက်စပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၃။ ခြွင်းချက် ၂၊ ၃ နှင့် ၅ တို့သည် အကန့်အသတ်ရှိသည့်အခြေအနေများရှိ ထင်မြင်ချက် တို့ကို ခွင့်ပြုသည်။ ထင်မြင်ချက်မှာ အသရေဖျက်မှုအတွက် အပြည့်အဝထုချေချက်အဖြစ် မပါဝင် ပေ။ ယင်းက နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့် ဆန့်ကျင်သည်။ ထင်မြင်ချက်တို့မှာ ခိုင်မာသည့်အချက်အလက် ကို တင်ပြခြင်းမဟုတ်သည့်အတွက် ယင်းကို မှားယွင်းသည်ဟု ယူဆ၍မရနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံ တကာစံနှုန်းအောက်တွင် ထင်မြင်ချက်တို့ကို အသရေဖျက်မှုအဖြစ် မထည့်သွင်းထားပါ။ အချို့ သောကိစ္စရပ်များတွင် ထင်မြင်ချက်တို့မှာ လွဲမှားနေသည့်တိုင် သို့မဟုတ် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေ သည့်တိုင်၊ သူတို့၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို ကာကွယ်ခြင်းသည် အားလုံးအကျိုးဝင်၍၊ ဗဟုဝါဒကို လက်ခံသော ဒီမိုကရေစီစနစ်များ၏ အခြေခံဖြစ်သည့်အပြင် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုရှိသော၊ အနုပညာ ဆန်သော၊ ဉာဏ်အားလိုအပ်သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုဖြစ်သည့် ပွင့်လင်းသော အခြေအတင်ပြောဆိုမှု နှင့် စုံစမ်းမှုအပေါ် မွန်းကျပ်သောသက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။

၄။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုသည် အခြားသူများမှ မျှဝေထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များ သို့မဟုတ် ပြုလုပ်ထားသည့် ထုတ်ပြန်ချက်များကို ပြန်ပြောသည့်အခါတွင် ကာကွယ်ပေးရန် ပြဋ္ဌာန်း ချက် မရှိပေ။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။

၅။ လူတစ်ဦးအနေဖြင့် ထွက်ဆိုချက်ကို မှန်သည်ဟုယုံကြည်၍ သဘောရိုးဖြင့်ပြုလုပ်၍ နောက်ပိုင်းတွင် မှားသည်ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသည့်တိုင်အောင် ထုချေချက် မရရှိပါ။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်း နှင့်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။

၆။ လူတစ်ဦးအနေဖြင့် အသရေဖျက်မှုကို မသိဘဲ ထပ်ခါထပ်ခါပြန်လုပ်ခြင်း၊ ပုံနှိပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ဝေခြင်းတို့အတွက် ထုချေချက် မရရှိပါ။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့် ဆန့်ကျင်ပါသည်။ ဥပမာ ဒီဇိုင်းနာများ၊ စာရွက်ထုတ်သူများ သို့မဟုတ် ရောင်းချသူများကဲ့သို့ သတင်းစာဝန်ထမ်း များဖြစ်သည်။ သူတို့တွင် စာရွက်စာတမ်းတွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာတို့အပေါ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း မရှိပါ။ သို့ရာတွင် ဖြန့်ချိရာ၌မူ ပါဝင်နေသည့်သူများ ဖြစ်သည်။

၇။ တစ်စုံတစ်ဦးအနေဖြင့် သူတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြုလုပ်ထားသည့် ထွက်ဆိုချက်ကို မှားနေ သည့်တိုင် သဘောတူညီမှုရှိပါက ထိုသို့သောထွက်ဆိုချက်ကို ပြုလုပ်သည့်မည်သူမဆိုအတွက် ထု ချေချက်တစ်ရပ် ရှိသင့်သည်။

၄။ ပုဒ်မ-၅၅၅ ။ ။ မည်သူမဆို ဖော်ပြချက်ကိုဖြစ်စေ၊ ကောလာဟလကိုဖြစ်စေ၊ သတင်းကိုဖြစ်စေ ပြုရာတွင် သို့တည်းမဟုတ် ထုတ်ပြန်ကြေညာရာတွင် သို့တည်း မဟုတ် ဖြန့်ချိရာတွင်-

(က) ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ကြည်း၊ ရေ၊ လေတပ် တစ်ခုခုမှ အရာရှိအား သို့တည်း မဟုတ် တပ်သားအား စစ်ပုန်ကန်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ မိမိ၏တာဝန် ဝတ္တရားကို မလေးစားခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပျက်ကွက်ခြင်းသော်လည်းကောင်း ပြုစေရန်

အကြံရှိလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ ပြုစေတန်ရာသည့် အကြောင်းရှိလျှင် သို့တည်းမဟုတ် (ခ) နိုင်ငံတော်အစိုးရကိုဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်သည့်ပြစ်မှုကို တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက ကျူးလွန်ချင်လာအောင် အများပြည်သူကိုသော်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူ၏ သီးခြားလူစုကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကြောက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်းတစ်ခုခုကို ဖြစ်စေရန် အကြံရှိလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ဖြစ်စေတန်ရာသည့် အကြောင်းရှိလျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်နေရသည့် အခြေအနေများ

အသံအဖွဲ့၏အစီရင်ခံစာအရ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ပထမခြောက်လအတွင်းမှာပင် အရပ်သားပြည်သူ ၂၅၀ ဦးကျော်မှာ အမှုတွဲ ၇၀ ကျော်ဖြင့် တရားစွဲဆိုခံနေရကြောင်း သိရပါသည်။ ယင်းတို့အနက် သတင်းထောက်နှင့်အယ်ဒီတာ ၁၁ ဦးမှာ အမှု ၈ မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရခြင်းဖြစ်ပြီး တပ်မတော်က တရားစွဲဆိုမှု ၃ မှု၊ ရဲတပ်ဖွဲ့က တရားစွဲဆိုမှု ၂ မှု ရှိနေကြောင်း သိရသည်။ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေပုဒ်မ ၅၀၀ ဖြင့် တရားစွဲဆိုမှုမှာ စွဲဆိုမှုအားလုံး၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိနေပါသည်။ ပုဒ်မ ၅၀၅(က)ဖြင့် ၄ မှု စွဲဆိုထားကာ ၂၆ ဦး တရားစွဲခံနေရပြီး ပုဒ်မ ၅၀၅(ခ)ဖြင့် ၆ မှုနှင့် ၂၃ ဦး၊ ပုဒ်မ ၅၀၅(က)၊ (ခ) ဖြင့် ၁ မှုနှင့် ၁ ဦး တရားစွဲဆိုခံထားရပါသည်။ ယင်းအမှုများတွင် ထူးခြားချက်မှာ တပ်မတော်က ဦးသောဘိတအား ပုဒ်မ ၅၀၅(ခ)ဖြင့် တရားစွဲဆိုမှုတွင် သက်ဆိုင်ရာမြို့နယ် တရားရုံးများက အမှုများကို ပလုပ်ပေးခဲ့သော်လည်း ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာ မင်းထင်ကိုကိုကြီးအမှုတွင်မူ တရားရုံးတစ်ခုက ပလုပ်ကာ နောက်တရားရုံးတစ်ခုက ထောင်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အတူ ဗိုလ်ကြီးဟောင်း နေမျိုးဇင်ကို ပုဒ်မ ၅၀၅ (က)ဖြင့် တရားစွဲဆိုထောင်ချခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း ယင်းအပါအဝင် အခြားနှစ်ဦး(ကဗျာဆရာ စောဝေ နှင့် ရှေ့နေ ဦးကြီးမြင့်)တို့အား ပုဒ်မ ၅၀၅(က)ဖြင့် တပ်မတော်က တရားလိုပြုကာ နောက်ထပ် အမှုများ ဆက်လက်စွဲဆိုနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၂၄-က ကို ယခင်က နိုင်ငံတော်ပုန်ကန်မှု (High Treason) အဖြစ် စွဲဆိုခြင်းမျိုး ရှိခဲ့သည်။ ထိုသို့စွဲဆိုရာ၌ စစ်မြေပြင်တွင် ဖမ်းဆီးရမိသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်များနှင့် စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများဖြင့် အတူတကွ ဖမ်းဆီးရမိသူများကိုသာ စွဲဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ အရပ်သားအချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ ပြည်သူလူထုအတွင်း၌ဖြစ်စေ သဘောရိုးဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းကို ဝေဖန်ပြစ်တင်ခြင်းများအား အရေးယူရမည့်ပုဒ်မ မဟုတ်ပါ။

တပ်မတော်က တရားလိုပြုလုပ်၍ တရားစွဲဆိုမှုများတွင် ပုဒ်မ ၅၀၅(က)ဖြင့် ၁၁ မှု၊ ၅၀၅ (ခ)ဖြင့် ၇ မှု၊ ပုဒ်မ ၅၀၀ ဖြင့် ၄ မှု၊ လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလုံခြုံမှု ဥပဒေဖြင့် ၂ မှု၊ မတရားအသင်းဥပဒေပုဒ်မဖြင့် ၂ မှု ရှိခဲ့ပါသည်။

ယခင်က ရှိခဲ့သော အရေးပေါ်စီမံမှုဥပဒေ၊ မတရားအသင်းဥပဒေများနှင့်တရားစွဲဆိုရန် ခက်ခဲသောအမှုများတွင် ပုဒ်မ ၅၀၅ ဖြင့် သက်ညှာစွာ တရားစွဲဆိုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အသရေဖျက်မှုများကို တရားမကြောင်းဖြင့် တရားစွဲရန်မှာ အသရေဖျက်ပြောဆိုခံရ၍ နစ်နာသူက Tort တရားမနစ်နာမှုဖြင့် ငွေတောင်းခံစွဲဆိုနိုင်ပါသည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

အသရေဖျက်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေပုဒ်မများမှာ ရာဇသတ်ကြီးတွင်သာမက သီးခြား ဥပဒေများ (ဥပမာ-ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ၊ နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပုဂ္ဂိုလ် ဆိုင်ရာလုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေ၊ အကျင့်ပျက်ချစားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ)တွင်ပါ ပါဝင်နေ သဖြင့် ဥပဒေပါ အနက်ဖွင့်ဆိုချက်များသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကွဲပြားမှုရှိနေကြပါသည်။ ရာဇသတ် ကြီးတွင်မူ ရှင်းလင်းချက်များ၊ ခြွင်းချက်များ ကောင်းမွန်စွာ ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတကာ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းများတွင် ဖော်ပြထားသော ခုခံချေပနိုင်သည့် အကာအကွယ်များကို လက်ရှိ ပုဒ်မ-၄၉၉ တွင် ဖော်ပြထားသော ခြွင်းချက်များတွင် အပြည့်အဝ ထည့်သွင်းနိုင်ရန်အလို့ငှာ ရာဇသတ်ကြီးရှိ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ အသရေဖျက်ခြင်းဥပဒေတွင် ပိုမိုခိုင်မာသောအကာအကွယ်ပေးမှုများ ထည့်သွင်းပေးသင့်ပါသည်။

၂။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေမှ ပုဒ်မ ၄၉၉ - ၅၀၀ ကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်မှုနည်းသော တရားမမှု ဆိုင်ရာ အသရေဖျက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေဖြင့် ပိုမိုအချိုးညီသည့်တရားမမှုဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်များဖြင့် အစားထိုးနိုင်ရန် စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

၃။

အခြားသူတို့မှ မျှဝေသည့် သတင်းအချက်အလက် သို့မဟုတ် ပြုလုပ်သည့်အဆိုများကို ပြန်ကောက်ခြင်း၊ မှန်ကန်သည်ဟု ယူဆထားသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် မှားယွင်းသွားသည့်တိုင် အောင် သဘောရိုးဖြင့် အဆိုပြုချက်များ၊ အသရေဖျက်မှုမြောက်ကြောင်း မသိဘဲ ထပ်ကာထပ်ကာ ပြောခြင်း၊ ပုံနှိပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ဝေခြင်းအပြင် သဘောတူညီချက်တို့အတွက် ကာကွယ်ပေးမှုများ ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။

၄။

ယေဘုယျအားဖြင့် အသရေဖျက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားမမှုဆိုင်ရာတောင်းဆိုချက်ဖြင့် တရား စွဲဆိုခြင်းက ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေသည့်အတွက် အချိုးညီသော တုံ့ပြန်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်ခံလိုက်ရသည့်သူတစ်ဦးအနေဖြင့် ငွေကြေးထိခိုက်ပျက်စီး မှုများအတွက် သို့မဟုတ် ထုတ်ပြန်ချက်ကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရန် တရားဝင်အမိန့်အတွက် တရားစွဲဆိုနိုင် သည် သို့မဟုတ် ရပ်စဲနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့်အလားသဏ္ဍာန်တူစွာပင် တရားမမှုဆိုင်ရာဥပဒေများကို အပိုဒ် ၁၉(၃) ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာကန့်သတ်ချက်များပါ ချမှတ်

ထားသည့်လိုအပ်ချက်များဖြင့်လည်း ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်သင့်သည်။ တူညီသောချေပချက်များကို တရားမမှုဖြစ်ရပ်များရှိ တရားပြိုင်များအတွက်လည်း ရရှိသင့်ကြောင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

၅။

အသရေဖျက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် တရားမမှုဆိုင်ရာဥပဒေများပါ အချို့သောအခြေအနေများ သည် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ဥပဒေဆိုင်ရာအလွဲသုံးစားပြုမှုအန္တရာယ်ကို လျော့နည်းစေရန် အသရေ ဖျက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများကို စေ့စေ့စပ်စပ်ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းရမည်။ မည်သည့်ငွေကြေးဆိုင်ရာ ပျက်စီး ဆုံးရှုံးမှုမဆို သို့မဟုတ် ပိတ်ဆို့အပြစ်ပေးမှုမဆိုသည် ပြုလုပ်ထားသည့် ထိခိုက်မှုနှင့် အချိုးညီနေရမည်။

၆။

ငွေကြေးဆိုင်ရာပိတ်ဆို့အပြစ်ပေးမှုတို့ကို ထိခိုက်ခံရသည့်ဂုဏ်သိက္ခာကို ပြန်လည်တည် ဆောက်ရန်သာ ပုံစံချရမည်ဖြစ်ပြီး၊ တရားပြိုင်ကို အပြစ်ပေးရန် မဟုတ်သဖြင့် အသရေဖျက်မှု ဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများတွင် တောင်းဆိုသူအား ခွင့်ပြုပေးနိုင်သည့်အပျက်အစီးပမာဏနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမြင့်ဆုံးသတ်မှတ်ချက်တစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။

၇။

အစိုးရဌာနများအပေါ် မကျေနပ်ချက်များကို စုံစမ်းတင်ပြရန် အစိုးရခန့်ထားသည့် အရာရှိ (ombudsperson) ကဲ့သို့ အမှီအခိုကင်းသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် အသရေဖျက်မှု နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် တရားမမှုဆိုင်ရာတောင်းဆိုချက်များကို ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။

၈။

ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၅(ခ)တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရကို ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုကို ထိခိုက်စေသည့် ပြစ်မှုဟုဆိုရာတွင် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုအား နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေရသော ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တပ်များ အကျုံးဝင်ပြီး ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်သော ကြောင့် ပုဒ်မ ၅၀၅ (က)သည် ပြဋ္ဌာန်းရန် မလိုအပ်၍ ပယ်ဖျက်သင့်ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်း နှင့်
ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ

(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၃၈/၄-၁၀-၂၀၁၆)

ပထမအကြိမ် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သက်တမ်းဖြစ်သည့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုဥပဒေအမှတ် ၁၅/၂၀၁၁ အဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း ယင်းဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ လူ့ရပိုင်ခွင့်တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများက အပြင်းအထန်ဝေဖန်ခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထောင်ဒဏ်အပါအဝင် အခြားဖြေလျှော့မှုများ ပါဝင်သည့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေအား ပြည်ထောင်စုဥပဒေအမှတ် ၂၆/၂၀၁၄ အဖြစ် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြီး ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က အတည်ပြုခဲ့သည်။ ထို့နောက် နောက်ဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ၂၀၁၆ တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၃၈/၄-၁၀-၂၀၁၆ ၌ ထပ်မံပြဋ္ဌာန်းပြီး ၂၀၁၁ နှင့် ၂၀၁၄ တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သောဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ထပ်မံပြင်ဆင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။

ယင်းဒုတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေတွင်လည်း လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်၊ ဆန္ဒဖော်ထုတ် ခွင့်ကို ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့် မလျော်ညီသော ကန့်သတ်တားမြစ်မှုများ ပါဝင်နေသည့်အတွက် အပြင်း အထန် ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ဒုတိယအကြိမ် လွှတ်တော် သက်တမ်းတွင် ယင်းဥပဒေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းဥပဒေတွင် ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်အစား ၄၈ နာရီ ကြိုတင်အသိပေးခြင်းသာ ပြုလုပ်ရမည်ဟူသည့် ဖြေလျှော့မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း အခြား တင်းကျပ်ထားမှုများ၊ ကန့်သတ်ထားမှုများ ရှိနေသေးသည်။

ဥပဒေအတွင်း သုံးသပ်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များ

ယင်းဥပဒေပါ ပုဒ်မများအနက် အောက်ပါပုဒ်မများသည် အထူးလေ့လာသုံးသပ်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်နေပါသည်။

၁။ ပုဒ်မ-၂ ။ ။ ဤဥပဒေတွင် ပါရှိသော အောက်ပါစကားရပ်များသည် ဖော်ပြပါ အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေရမည်။

(ဂ) ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေနှင့်အညီ အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာတွင် မိမိသဘောထားဆန္ဒကို ဖော်ပြရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံသားများက ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ် ကဖြစ်စေ လက်နက်မပါဘဲ ငြိမ်းချမ်းစွာ ရောက်ရှိခြင်း၊ ဟောပြောခြင်းကို ဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် အလားတူဆောင်ရွက်ခြင်းလည်း ပါဝင် သည်။

(ဃ) ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေနှင့်အညီ အများပြည်သူဆိုင်ရာလမ်း တွင် မိမိသဘောထားဆန္ဒကို ဖော်ပြရန် အလို့ငှာ နိုင်ငံသားများက ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းတစ် ရပ်ရပ်ကဖြစ်စေ လက်နက်မပါဘဲ ငြိမ်းချမ်းစွာ စနစ်တကျ လှည့်လည်ခြင်း၊ ကြွေးကြော် ခြင်းကို ဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် အလားတူဆောင် ရွက်ခြင်းလည်း ပါဝင်သည်။

ဤဥပဒေသည် နိုင်ငံသားများကိုသာ ရည်ညွှန်းထားသည်။ ယခုအခါ ပြည်တွင်းတွင် နိုင်ငံသား မဟုတ်သူများလည်း အခြေချနေထိုင်နေကာ ယင်းတို့သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံအစိုးရများအား ဆန္ဒပြခြင်း မျိုးလည်း ဆောင်ရွက်ကောင်းဆောင်ရွက်လိုကြမည်ဖြစ်ရာ အခြေအနေအားလုံး အကျုံးဝင်စေရန် နိုင်ငံ သားအစား နိုင်ငံတော် အချုပ်အချာ အာဏာသက်ရောက်ရာဒေသအတွင်း နေထိုင်သူအဖြစ်သာ ပြောင်း လဲပြဋ္ဌာန်းသင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ၏ အမည်နာမနှင့်ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် တည်း ဆန္ဒပြခြင်းကို တရားစွဲဆိုမှု မပြုသင့်ပါ။

၂။ ပုဒ်မ-၄ ။ ။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းအခွင့် အရေးတို့ကို သုံးစွဲဆောင်ရွက်လိုသော နိုင်ငံသားများ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများသည် မိမိသဘောဆန္ဒကို ဖော်ပြရန် အလို့ငှာ အောက်ပါအချက်များ ပါရှိသော အသိပေးတင်ပြချက်

ကို သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့မှူးထံ ယင်းသို့ဆောင်ရွက်မည့်နေ့မတိုင်မီ အနည်းဆုံး ၄၈ နာရီ ကြိုတင်၍ စာဖြင့် ပေးပို့တင်ပြရမည်။ စီတန်းလှည့်လည်ရာတွင် ဖြတ်သန်းလိုသည့် မြို့နယ်များ ရှိပါက သက်ဆိုင်ရာမြို့နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့မှူးများထံ ၄၈ နာရီ ကြိုတင်၍ အသိပေး တင်ပြချက်မိတ္တူကို ပေးပို့ရမည်။

ဤဥပဒေက စတင်မိတ်ဆက်ပေးသည့် အသိပေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် စည်းရုံးပွဲများနှင့် စီတန်း လှည့်လည်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် ကြိုတင်အကြောင်းကြားရန်လိုအပ်သည်ဆိုသည့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အတားအဆီးတစ်ခုကိုဖြစ်စေသည့်အတွက် အချို့သော စည်းရုံးပွဲများနှင့် စီတန်းလှည့်လည်ပွဲများကို မဖြစ်နိုင်အောင် တားဆီးနေသလို လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ စည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုလွတ်လပ်ခွင့်ကို အတားအဆီးဖြစ်နေသည်။ လွတ်လပ်စွာ စည်းရုံးလှုပ်ရှားခွင့်နှင့် ဖွဲ့စည်းခွင့်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ အတွက် ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်က အကြောင်းကြားစာပေးပို့သည့်စနစ်ကို အလိုအလျောက် ဖြစ်တတ်သည့်အခြေအနေများအတွက် ခွင့်ပြုသင့်ကြောင်းနှင့် ကြီးမားသောစည်းဝေးပွဲများ (သို့မဟုတ်) အများအတွက် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းရသည့်အခြေအနေများတွင်သာ ကန့်သတ် ထားသင့်ကြောင်း အလေးပေး ပြောကြားခဲ့ဖူးသည်။ ဤဥပဒေ၏လိုအပ်ချက်များသည် ကုလသမဂ္ဂအထူး ကိုယ်စားလှယ်၏ အကြံပေးညွှန်ကြားချက်များနှင့် ကိုက်ညီရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ရုံသာမက အလိုအလျောက် ထဖြစ်သည့်လှုပ်ရှားမှုများကို ထပ်မံ၍ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လျက် ရှိသည်။

အကြောင်းကြားစာပေးလာသည့်အခါ မြို့နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့က စုရုံးပွဲ မစတင်မီတွင် ဖြစ်သင့်သည့် အချိန်သတ်မှတ်ချက်အတွင်း (ဥပမာ ၂၄ နာရီမတိုင်မီ) ပြန်လည်တုံ့ပြန်အကြောင်းကြားသင့်ပြီး၊ တမင်အချိန်ခွဲခြမ်းမျိုး မပြုလုပ်သင့်ပါ။ ဤနည်းဖြင့် အကြောင်းကြားစာအပေါ် အချိန်ခွဲသည့်နည်း ဖြင့် ဗျူဟာကျကျ တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းမျိုး မဖြစ်စေရန်ကာကွယ်ပေးနိုင်မည်။ ခွင့်ပြုမိန့်ကို ဆိုင်းငံ့ထား နိုင်သည့် အခြေအနေများနှင့်ပတ်သက်၍ လမ်းညွှန်ချက်များ ပါဝင်ဖော်ပြခြင်းသည် လုပ်သင့်လုပ်ထိုက် သည့်အရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရှောင်တခင်ဖြစ်ပေါ်လာသော စုဝေးဆန္ဒပြခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော အချက် အလက်များကို ထည့်သွင်းပါဝင်သင့်ပါသည်။ ကြိုတင်အသိပေးရမည့်အချိန်ကိုလည်း ၄၈ နာရီအစား ၂၄ နာရီဟု ပြောင်းလဲသတ်မှတ်သင့်ပါသည်။

၃။ ပုဒ်မ-၄(စ) ။ ။ ဤဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့်တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများက ဒေသဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်အရ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်း ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်။

ဒေသဆိုင်ရာလိုအပ်ချက် ဟူသော စကားရပ်ကို ပယ်ဖျက်ရန်။

၄။ ပုဒ်မ-၁၀ ။ ။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်း ပြုသူများသည်-(င)ဤဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့် တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့ အစည်းများက ဒေသဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်အရ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက် များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်များကို ဖောက်ဖျက်ခြင်း မပြုရ။

၅။ ပုဒ်မ-၁၂ ။ ။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်း ပြုသူများသည် ဤဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများက ဒေသဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်အရ ကြိုတင်သတ်မှတ် ထားသော စည်းကမ်းချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို သော်လည်းကောင်း လိုက်နာခြင်းမရှိ၍ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းက တားမြစ်ပါ က စုဝေးခြင်းနှင့်စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုဘဲ လူစုခွဲရမည်။

ယခု ပုဒ်မများအရ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ညှိနှိုင်းသည့်အခါ သက်ဆိုင်ရာဒေသစီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့များက ပါ မလိုလားအပ်သော ဖိအားပေးခြင်း၊ စည်းကမ်းထုတ်ပြန် ကန့်သတ်ခြင်းများ ရှိနေသဖြင့် ညှိနှိုင်းမှုကို မလုပ်ဘဲ ခွင့်ပြုချက်ရနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ကာ “ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်” ဟူသော စကားရပ်ကို ပယ် ဖျက်သင့်ပါသည်။

၆။ ပုဒ်မ-၁၈ ။ ။ မည်သူမဆို ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်း လှည့်လည်ခြင်းပြုသူများအား နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ဟန့်တားခြင်း၊ စိတ်ငြိုငြင်စေခြင်း၊ လက် ရောက်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေခြင်းကို ပြုကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ် စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၇။ ပုဒ်မ-၁၉ ။ ။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ-၄ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ သက်ဆိုင်ရာ သို့ အသိပေးတင်ပြခြင်းမရှိဘဲ စုဝေးခြင်း သို့မဟုတ် စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းပြုကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို သုံးလထက် မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်သုံးသောင်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။ ယင်းပြစ်မှု ကို ထပ်မံကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက် မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၈။ ပုဒ်မ-၂၀ ။ ။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ-၈၊ ပုဒ်မ-၉၊ ပုဒ်မ-၁၀ တို့ပါ စည်းကမ်းချက် တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်လထက် မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သောင်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံး ဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။ ယင်းပြစ်မှုကို ထပ်မံကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရ လျှင် ထိုသူကို သုံးလထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်သုံးသောင်းထက် မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာ့ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်က စည်းရုံးခြင်းကဲ့သို့အစီအစဉ်များအတွက် စီစဉ်ပြုလုပ်သူများထံမှ အသေးစိတ်အချက်အလက်များ ရယူရန် လိုအပ်ခြင်းသည် ဗျူရိုကရေစီ၏ မတရားပြုမှုခြင်းဖြစ်ကြောင်း

ထောက်ပြခဲ့သည်။ ယင်းက ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လျှို့ဝှက်စွာတည်ရှိမှုကို ချိုးဖောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ယင်းဥပဒေပါ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်သည် ICCPR ၏ ပုဒ်မ ၂၁ နှင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၅၄ တို့နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့်အတွက် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စု၏ လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ပြည်သူ့လူထုစည်းကမ်း တကျရှိရေးနှင့် အကျင့်စာရိတ္တကောင်းမွန်ရေးစသည်တို့ကို အခြေခံသည့် တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်များ အတွက် ခွင့်ပြုပေးထားသည်။)

ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များသည် ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ICCPR ၏ ပုဒ်မ ၂၁ ပါ လိုအပ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီရန် လုံလောက်သော တိကျပြတ်သားမှု မရှိပါ။ အရေးကြီးသည်မှာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းထားသော တိကျရေရာမှု မရှိသည့် အောက်ဖော်ပြပါစည်းမျဉ်းများ၏အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ခြင်းသည် မသင့်လျော်ပါ။

ယင်းဥပဒေအရ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်း၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးနေသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီသည် အောက်ပါတို့ကို ရှောင်ကျဉ်ရမည်။

- ◆ အပိုင်း ၁၀(က)
 - “အများပြည်သူကို အနှောင့်အယှက် အဟန့်အတားဖြစ်စေခြင်း၊ စိတ်ငြိငြင်စေခြင်း၊ အန္တရာယ်ဖြစ်စေခြင်း၊ ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖိအားပေးဆွဲဆောင်ခြင်း”
- ◆ အပိုင်း ၁၀(ဃ)
 - “နိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်ထောင်စုကိုဖြစ်စေ၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးကို ဖြစ်စေ၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်ကိုယ်ကျင့်တရားကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်စေမည့် အပြောအဆို နှင့် အပြုအမူများ”
- ◆ အပိုင်း ၁၀(င)
 - “မမှန်ကန်သော သတင်းများကိုဖြစ်စေ၊ မမှန်ကန်သော အချက်အလက်များကိုဖြစ်စေ ဖြန့်ဖြူးခြင်း”
- ◆ အပိုင်း ၁၀(စ)
 - “လူသားအချင်းချင်း မတူကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံ၍ ခွဲခြားနှိမ့်ချခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာ ညှိုးနွမ်းစေခြင်းဆီသို့ ဦးတည်စေသောနည်းလမ်းဖြင့် ပြုမူခြင်း သို့မဟုတ် ပြောဆိုခြင်း”
- ◆ အပိုင်း ၁၁ (ခ)
 - “လူတစ်ဦးဦးအား ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသည့် အပြုအမူကို ကျူးလွန်ခြင်း”

ထို့ကြောင့် အပိုင်း ၁၀ နှင့် ၁၁ ပါ စည်းမျဉ်းအချို့သည် အလွန်ကျယ်ပြန့်နေပြီး၊ လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် ၎င်းတို့၏အပြုအမူများကို ထိန်းသိမ်းရန် လမ်းညွှန်ပေးရာတွင် လုံလောက်ခြင်းမရှိ

ဖြစ်နေသည်။

ဤဥပဒေပါ အခြားသောပြဋ္ဌာန်းချက်များသည်လည်း တိကျမှုမရှိဘဲ အထူးသဖြင့် အပိုင်း ၄(စ)နှင့် ၁၀(ဋ)အရ သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ ချမှတ်ထားသည့် ဒေသတွင်းလိုအပ်ချက် သို့မဟုတ် ဒေသအလိုက်လုပ်ဆောင်ရန် လိုသည့်အချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ တိကျမှုမရှိသည့်အပြင် ယင်းတို့ကို ဥပဒေတွင်လည်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိပါ။

ဤစည်းမျဉ်းများကို သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် သို့မဟုတ် မည်သူသည် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များဖြစ်ကြောင်း လမ်းညွှန်ပြသခြင်းမရှိသည့်အတွက် ဤဥပဒေသည် အလွန်အမင်းကျယ်ပြန့်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ကန့်သတ်ချက်များကို ဖန်တီးထားရှိသူများက ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်နေမှုများ ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များတွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ ထားရှိရမည့် တရားဝင်ခိုင်မာသည့် ရည်ရွယ်ချက်မရှိ ဖြစ်နေသည်။

အပိုင်း ၃(က) သည် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးဆိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်အပါအဝင် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၅၄ ကို ထင်ဟပ်သော်လည်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ ခိုင်မာသည့် ရည်ရွယ်ချက်မဟုတ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းဥပဒေကို နိုင်ငံတကာဥပဒေအောက်၌ ခွင့်ပြုထားသည့်အခွင့်အရေးထက်ပို၍ ကျယ်ပြန့်မှုရှိသော ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုအခြေခံကို ခွင့်ပြုထားနိုင်ချေ ရှိသည်။ အပိုင်း ၃(ဂ)သည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ဤအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်မှုရှိသည့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို ခွင့်ပြုထားသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများက ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြသည်မှာ နှောင့်ယှက်မှုပြုသော သို့မဟုတ် အဟန့်အတားဖြစ်စေသော ဆောင်ရွက်ချက်တို့ကို ဤအခွင့်အရေးအရ ကာကွယ်ပေးရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုထားသော်လည်း၊ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်းနှင့် တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းများသည် ပုဒ်မ ၃(ဂ)အရ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုအတွက် လုံလောက်သည့်အခြေအနေများ ဖြစ်သည်။

ဤဥပဒေပါကန့်သတ်ချက်များသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ မလိုအပ်သလို အချိုးညီမှုလည်း မရှိပါ။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်ကို အပြည့်အဝခံစားရန် လိုအပ်သည်ထက်ပိုသော တောင်းဆိုမှုမှလွဲ၍ ပြည်သူလူထုအတွက် စည်းကမ်းများ ချမှတ်ရန် လိုအပ်သည်ဆိုသည့် အထောက်အထားနည်းပါးသောကြောင့် ကန့်သတ်ချက်များမှာ မလိုအပ်ပါ။ ယင်းကန့်သတ်ချက်များသည် ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နှောင့်ယှက်မှုအနည်းဆုံးသောနည်းလမ်းများမဟုတ်သောကြောင့် ယင်းတို့သည် အချိုးကျ ဆီလျော်မှုမရှိပါ။ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေဖြစ်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ဥပဒေကို တိကျရေရာမှုမရှိစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီး အကြမ်းမဖက်သည့်အပြုအမူနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာအရေးယူမှုများကို ချမှတ်ထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ နိဒါန်းတွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း နိုင်ငံတကာဥပဒေသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်များကို မသင့်လျော်ကြောင်း သတ်မှတ်ထားသည်။

၂။ ဤကန့်သတ်ချက်များသည် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ အင်အားကို အသုံးပြုခြင်းမှတစ်ဆင့်

အရေးယူရန် တရားဝင်အာဏာပေးအပ်ထားသည့် ပုဒ်မ ၁၆ အရ အချိုးအစား မျှတမှုမရှိပါ။ အကန့်အသတ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လိုအပ်ချက်အနည်းငယ်နှင့်အတူ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်မှတစ်ဆင့် အင်အားကို အသုံးပြုခြင်းအား တရားဝင်ဖြစ်စေခြင်းသည် အကြမ်းဖက်မှုမရှိသော ဆောင်ရွက်ချက်တို့အတွက် အချိုးအစား မမျှတပါ။

ပုဒ်မ(၄)ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ အသိပေးအကြောင်းကြားပြီးမှ စီတန်းလှည့်လည်ကြသည်မှာ ဒီမိုကရေစီ၏အနှစ်သာရကို ထင်ဟပ်ကြခြင်းဖြစ်သဖြင့် ထောင်ဒဏ်ပြစ်ဒဏ်များကို ပယ်ဖျက်ကာ ငွေဒဏ်သာ ချမှတ်သင့်ပါသည်။

ထို့ပြင် စီတန်းလှည့်လည်ရန် တင်ပြချက်တောင်းခံလာသူ ဦးဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များ တောင်းခံခြင်း၊ စီတန်းလှည့်လည်ရာတွင် အသုံးပြုမည့်အလံ၊ ပိုစတာ၊ ကြေးကြော်သံ၊ ပါဝင်မည့် လူဦးရေစသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များ တောင်းခံခြင်း၊ စီတန်းလှည့်လည်မည့် မြို့နယ်တစ်လျှောက်ရှိ နယ်မြေခံရဲစခန်းများကို ကြိုတင်အသိပေးတင်ပြရန် လိုအပ်နေခြင်း၊ စုဝေးဆန္ဒပြသူများအား နောက်ဆက်တွဲ ဖိအားပေးမှုများ၊ ချုပ်ချယ်တားမြစ် အကျပ်ကိုင်မှုများ၊ အခြားသောဥပဒေများဖြင့် အရေးယူမှုများမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်သော အချက်အလက်များ မပါဝင်ခြင်းစသည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့် မညီညွတ်သော အားနည်းချက်များကိုလည်း ပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။

အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်နေရသည့် အခြေအနေများ

ယင်းဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်း၊ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းနှင့် အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုးကိုပင် ဒေသဆိုင်ရာအလိုက် ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်း၊ တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်း၊ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဥပမာ စာပေဟောပြောပွဲများ အပါအဝင် ပြည်သူလူထုကို အသိပေးသောဟောပြောပွဲများနှင့်ပတ်သက်၍ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရာတွင် ဒေသအလိုက် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များက တုံ့ပြန်ပုံချင်း မတူကွဲပြားသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ယခု ဥပဒေပုဒ်မ ၄(စ) တွင် “ဤဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့်တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများက ဒေသဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်အရ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသောစည်းကမ်းချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်” ဟူသည့် စကားရပ်က သက်ဆိုင်ရာဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များကို လိုသလို ဆုံးဖြတ်ခွင့်ပေးထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့အပြင် ဒေသန္တရအမိန့်များကို သုံး၍လည်း တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်းများ ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်း၊ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒမရှိသရွေ့ ယခုကဲ့သို့ပြဿနာများ ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်နေမည်ဖြစ်သည်။ ဒေသန္တရအမိန့် ညွှန်ကြားချက်များကလည်း ဥပဒေကို ကျော်လွန်သက်ရောက်မှုများ ရှိနေသည်ဟု ကန့်ကွက်ပြောဆိုမှုများလည်း ရှိနေပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် မေလက ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ဆိုင်ရာဟောပြောပွဲကို မနောရမ္မံ ဟစ်တိုင်ကွင်းတွင် ပြုလုပ်ရန် စီစဉ်ခဲ့သော်လည်း ပြုလုပ်ခွင့် အချိန်မီ မရခဲ့ခြင်းကြောင့် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး ပြည်ခိုင်ဖြိုးရုံးတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ရသည့် အခြေအနေများ ရှိခဲ့သည်။^(၁) တစ်ဖက်တွင်လည်း ထိုအချိန်ခန့်တွင်ပင် ရန်ကုန်မြို့ မြို့တော်ခန်းမအနီးတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် စီတန်းလှည့်လည်ရန် ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံခဲ့သော်လည်း ယင်းလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်သော တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ၇ ဦးမှာလည်း ယခု ဥပဒေဖြင့်ပင် တရားစွဲခံခဲ့ရသည်။ ယခု ဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရမှုများအနက် အခြားထင်ရှားသောအမှုများမှာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလက မြစ်ကြီးနားတွင် တရားရုံးစီရင်ချက်ကို ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သော လူငယ် ၃ ဦး^(၂)၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တိုင် ဆက်လက်ဖြစ်ခဲ့သော ဗိုလ်ချုပ်ကြေးရုပ် စိုက်ထူမှုအား ကန့်ကွက်သည့် ကရင်နီလူငယ်များအမှုတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့တွင် ကယားပြည်နယ်အစိုးရဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ညှိနှိုင်းခဲ့ပြီး နောက် ပြည်နယ်အစိုးရက အမှုများကို ရုပ်သိမ်းပေးခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ထိုကရင်နီလူငယ် ၆ ဦးကို နိုင်ငံသားများ၏ လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှု၊ နိုင်ငံသားများ၏ လုံခြုံမှုဆိုင်ရာ ကာကွယ်ပေးရေး ဥပဒေအရ ထောင်ဒဏ် ထပ်မံချမှတ်ခဲ့သည်။ ယင်းနမူနာတွင် ဥပဒေက မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ကြသူများ၏ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတရားအပေါ် နားလည်သဘောပေါက်မှု၊ ပါးနပ်မှုတို့ကလည်း အစိုးရနှင့်နိုင်ငံ၏ပုံရိပ်အတွက် များစွာ အထောက်အကူပြုနိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် စည်းဝေးပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိသဖြင့် ဤဥပဒေတွင် အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် ဆန္ဒပြပွဲများကို လွယ်ကူချောမွေ့အောင် ကူညီရန် သို့မဟုတ် ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားရှိသင့်ပါသည်။

၂။

ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေဖြင့် လူတစ်ဦး တစ်ယောက်တည်း ဆန္ဒပြခြင်းကို အရေးမယူသင့်သကဲ့သို့ မလိုလားအပ်သော အချက်အလက်တောင်းဆိုထားခြင်းကိုလည်း နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် ပယ်ဖျက်သင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရှောင်တခင် စုဝေးစီတန်းရန် လိုအပ်သည့်အခါ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ယူရန် အချိန်ကို ၂၄ နာရီအဖြစ် ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။

(၁) <http://www.mizzimaburmese.com/article/58395>
 (၂) <https://www.mmpeacemonitor.org/1003>

၃။

အသိပေးမှုမရှိဘဲ အလိုအလျောက်ထုတ်ပြန်သည့်ဖြစ်ရပ်များကို ခွင့်ပြုရန်၊ ဥပမာ အသိပေး အကြောင်းကြားစာပေးပို့မှုသည် လက်တွေ့မဆန်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့်အခြေအနေမျိုးတွင် မဟုတ်ပါက ခြွင်းချက်အနေဖြင့် ခွင့်ပြုသင့်ပါသည်။

၄။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ငြိမ်းချမ်းစွာ စည်းဝေးပိုင်ခွင့်အပေါ် ထပ်မံကန့်သတ်ချက်များကို ဖယ်ရှားသင့်ပါသည်။

၅။

လွတ်လပ်စွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်ကို နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံခြားသားများအားလုံးအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးက အသုံးပြု၍ရကြောင်း ဖော်ပြသင့်ပါသည်။

၆။

ဆန္ဒပြပွဲ၏အချိန်၊ နေရာနှင့်ပုံစံအစီအစဉ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ကနဦးအခြေအနေများအပြင် အယူခံဝင်ရန်အတွက် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများနှင့် ကျိုးကြောင်းပြချက်များအပါအဝင်၊ အာဏာပိုင်အဖွဲ့များထံမှ တုံ့ပြန်မှုအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာ၍၊ လျင်မြန်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းသင့်ပါသည်။

၇။

ယေဘုယျအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်းတို့အပေါ် အရေးယူမှုများသည် အချိုးအစားညီမျှမှုမရှိသည့်အတွက် ယင်းကဲ့သို့ဖြစ်မှုမြောက်စေသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖျက်သိမ်းသင့်သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တရားဝင်ခိုင်မာမှုမရှိသည့် ရည်ရွယ်ချက်များအပေါ် အခြေခံသည့် ကန့်သတ်ချက်များကို ဖျက်သိမ်းသင့်သည်။

နိုင်ငံသားများ၏

ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ

လွတ်လပ်မှု

ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ

ပိုင်ဆိုင်မှုကို

ကာကွယ်ပေးရေး

အဆိုပြုချက်

နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့်
 ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေ
 (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၅/ ၈-၃-၂၀၁၇)

နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၅/၂၀၁၇ အဖြစ် ၈-၃-၂၀၁၇ ရက်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ယင်းဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး နေပြည်တော် တရားစွဲနှင့် အမှုလိုက်ဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်အမှတ် ၁/၂၀၁၉(၁၉-၁၁-၂၀၁၉) ရက်စွဲဖြင့် ရှေ့နေချုပ် နည်းဥပဒေ-၇၆ နှင့်အညီ တရားစွဲဆိုရန် အကြံတောင်းလာပါက သေချာစိစစ်ရန်နှင့် ဤဥပဒေပါပြုလုပ်မှုသည် ပုဒ်မ-၈ (က မှ ဆ) အထိပါ ပြုလုပ်မှုများကို နိုင်ငံသားအချင်းချင်း ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ပြုမူရာမှ ပေါ်ပေါက်သည့် ပြစ်မှုများနှင့်သက်ဆိုင်ခြင်း မရှိကြောင်း ဂရုပြုကြရန် လမ်းညွှန်ထားပါသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေကြမ်းကော်မတီမှ နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကြမ်းကို ရေးဆွဲလျက်ရှိပြီး ထိုဥပဒေကြမ်းတွင် မူလဥပဒေ၏

အခန်း(၆)အထွေထွေ ပုဒ်မ-၁၃ ၏နောက်၌ ပုဒ်မ-၁၄ နှင့် ၁၅ ကို ဖြည့်စွက်ရမည်ဟုလည်းကောင်း၊ ပုဒ်မ-၁၄(ခ)တွင် “ ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုများကို အာမခံပေးနိုင်သော ပြစ်မှုများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်” ဟု ဖော်ပြရန် ရေးဆွဲထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုဥပဒေကြမ်းအား ပြည်သူလူထုသို့ အကြံပြုစာများ တောင်းခံခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရုံးသို့လိပ်မူပေးပို့နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဥပဒေကြမ်းကော်မတီမှလည်း ၎င်းဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ ပုဒ်မ-၁၃ ၏နောက်တွင် ပုဒ်မ-၁၄ (က) ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုတစ်ခုခုဖြင့် တရားစွဲဆိုရာတွင် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။ (ခ) ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုများကို အာမခံပေးနိုင်သောပြစ်မှုများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ ပုဒ်မ-၁၅ ဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနသည်-(က) လိုအပ်သောနည်းဥပဒေများနှင့်စည်းမျဉ်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။ (ခ) လိုအပ်သော အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်ညွှန်ကြားချက်နှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်ဟု ဖော်ပြနိုင်ရန်အတွက် အကြံဉာဏ်တောင်းထားပါသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေး ဥပဒေတွင် အသရေဖျက်မှုဟူသော အသုံးအနှုန်း မသုံးဘဲ ဂုဏ်သိက္ခာဟူသော အသုံးအနှုန်းကို အဓိကထား သုံးနှုန်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင် အသရေဖျက်ခြင်းကို တရားမမှုဆိုင်ရာဖြင့် စွဲဆိုခြင်းပြုရန် တရားမမှုဆိုင်ရာ အသရေဖျက်ခြင်းဥပဒေကို အတည်ပြု၍ ဂုဏ်သိက္ခာထိပါးခံရသူများအတွက် လျော်ကြေးရရန် ဆောင်ရွက်ပေးသည့် ယန္တရားအဖြစ် ရည်ညွှန်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အသရေဖျက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားမလမ်းကြောင်းဖြင့် တရားမ နစ်နာကြေး တောင်းဆိုနိုင်ခြင်း ရှိပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရာဇဝတ်မှုလမ်းကြောင်းကို ထိခိုက်စေခြင်းမရှိသော တရားမမှုအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ရာဇဝတ်ကြီးဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသော အသရေဖျက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ခုခံကာကွယ်မှုလမ်းကြောင်းများကို အဓိက စဉ်းစားခြင်း၊ အသရေဖျက်မှု ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းများကို ပယ်ဖျက်ပပျောက်စေရန် လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း အကြံပြုအပ်ပါသည်။

ဥပဒေအတွင်း သုံးသပ်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ချက်များ

၁။ ယခုဥပဒေတွင် ရည်ရွယ်ချက် လုံးဝ မပါပါ။

နိုင်ငံသားများကို လွတ်လပ်လုံခြုံစေရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု ယူဆနိုင်သော်လည်း တိကျရှင်းလင်းသောရည်ရွယ်ချက် ဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းမှ သင့်လျော်မည်ဖြစ်သဖြင့် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်သင့်ပါသည်။

၂။ ပုဒ်မ-၅(ခ) ။ ။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏ နေအိမ်နှင့် နေအိမ်အဖြစ် အသုံးပြုသော အခန်း၊ အဆောက်အအုံ သို့မဟုတ် ပရဝဏ်နှင့်ပရဝဏ်အတွင်းရှိ အဆောက်အအုံအတွင်းသို့ တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရ ဝင်ရောက်ရှာဖွေခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း သို့မဟုတ် သူတစ်ဦးဦးအား ရှာဖွေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်းပြုလိုလျှင် သက်ဆိုင်ရာရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာပြုလုပ်

အုပ်စုရှိ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဖြစ်စေ၊ ကျေးရွာတာဝန်ခံ သို့မဟုတ် ရာအိမ်မှူးဖြစ်စေ၊ ဆယ်အိမ်မှူးဖြစ်စေ တစ်ဦးဦးအပါအဝင် အနည်းဆုံး သက်သေနှစ်ဦးနှင့်အတူ ဆောင်ရွက်ရမည်။ ရှာဖွေသိမ်းဆည်းခြင်းကို ဥပဒေအရ မည်သို့ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီးဖြစ်သဖြင့် “ဥပဒေနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ရန်” ဟု အစားထိုး သုံးစွဲသင့်ပါသည်။

၃။ ပုဒ်မ-၇ ။ ။ မည်သူမျှ တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရ ခွင့်ပြုသည့်ကိစ္စမှတစ်ပါး တရားရုံး၏ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မည်သူ့ကိုမျှ ၂၄ နာရီထက်ကျော်လွန်၍ ချုပ်နှောင်ထားခြင်း မပြုရ။

တည်ဆဲဥပဒေများတွင် ပါရှိပြီး မလိုအပ်သဖြင့် ပယ်ဖျက်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ပုဒ်မ-၈ ။ ။ မည်သူမျှ တည်ဆဲဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုမိန့်၊ ခွင့်ပြုချက် သို့မဟုတ် ဝရမ်း တစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက် မရှိဘဲဖြစ်စေ-(ခ) နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေနိုင်သော နောက်ယောင်ခံ စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ စုံထောက်ခြင်းနှင့် စုံစမ်းခြင်း မပြုရ။

လူ့ဂုဏ်သိက္ခာဆိုသည့် စကားရပ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းလင်းတိကျစွာ ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

၅။ ပုဒ်မ-၈ ။ ။ မည်သူမျှ တည်ဆဲဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုမိန့်၊ ခွင့်ပြုချက် သို့မဟုတ် ဝရမ်းတစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ဖြစ်စေ- (စ) နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ၊ မိသားစုရေးရာကိစ္စများတွင် အဓမ္မဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် လူတစ်ဦး၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုကို ပုတ်ခတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေရန် တစ်နည်းနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုရ။

အဓမ္မဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းဆိုသည့် စကားရပ်တွင် “မသမာသော စိတ်ဖြင့်” ဟု ဖြည့်စွက်ရန် သင့်ပါသည်။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး အလွဲသုံးစားခံရနိုင်ကာ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။

၆။ ပုဒ်မ-၁၀ ။ ။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ-၇ ပါ တားမြစ်ချက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုဒ်မ-၈ ပါ တားမြစ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်ကိုသော်လည်းကောင်း ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို အနည်းဆုံး ၆ လမှ အများဆုံး ၃ နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ် ချမှတ်ရမည့်အပြင် အနည်းဆုံး ကျပ် ၃ သိန်းမှ အများဆုံး ကျပ် ၁၅ သိန်းထိ ငွေဒဏ် ချမှတ်နိုင်သည်။

ယင်းတွင် “တားမြစ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်ကိုသော်လည်းကောင်း မရိုးဖြောင့်သောသဘောဖြင့် ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း” ဟု “မရိုးဖြောင့်သောသဘောဖြင့်” စကားရပ်အား ဖြည့်စွက်ရန် သင့်ပါသည်။

၇။ ပုဒ်မ-၁၁ ။ ။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ-၉ ပါ တာဝန်ကို ဆောင်ရွက်ရန် အကြောင်းမဲ့ ပျက်ကွက်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို အနည်းဆုံး တစ်နှစ်မှ အများဆုံး ငါးနှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ရမည့်အပြင် အနည်းဆုံး ကျပ်ငါးသိန်းမှ အများဆုံး ကျပ် ၂၅ သိန်းအထိ ငွေဒဏ်ချမှတ်နိုင်သည်။

ယင်းပုဒ်မသည် အမှုဖွင့်စေရန် ဖိအားပေးသည့်သဘော သက်ရောက်သဖြင့် ပယ်ဖျက်သင့်ပါသည်။ ယခုဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုသည့်အခါ အာမခံပေးရမည့်ဥပဒေအဖြစ် ဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းသင့်ပါသည်။

အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်နေရသည့် အခြေအနေများ

အသံအဖွဲ့အနေဖြင့် ထုတ်ပြန်ချက်အရ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအထိ ၄၅ လအတွင်း လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ဝေဖန်ပြောဆိုသဖြင့် ယင်းတို့ကိုယ်တိုင်က တရားစွဲဆိုမှုပေါင်း ၂၂ မှုရှိကာ တရားစွဲဆိုခံရသူ ၃၇ ဦး ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ ယင်းတရားစွဲဆိုမှုများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရာတွင် အများစု တရားစွဲဥပဒေမှာ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေဖြစ်ကာ ပုဒ်မ ၅၀၀ ဖြင့် အရပ်သားပြည်သူကို ပြန်လည်တရားစွဲဆိုမှု ၃ မှု ရှိခဲ့သော်လည်း ယခု နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေအရ စွဲဆိုသည့်အမှုမှာ ၆ မှုဖြင့် ဒုတိယအများဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အရပ်သားပြည်သူအား စွဲဆိုမှု ၃ မှု၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူအား စွဲဆိုမှု ၁ မှုနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီဝင်အား စွဲဆိုမှု ၂ မှုတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကိုယ်စား ကြားလူက တရားစွဲဆိုမှုမှာ ၉ မှုနှင့် စွဲဆိုခံရသူ ၂၄ ဦး ရှိနေပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ပထမခြောက်လအတွင်းတွင်ပင် ယခုဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုမှုပေါင်း ၂၁ မှုဖြင့် လူ ၇၈ ဦး တရားစွဲခံနေရပြီး ဖြစ်ပါသည်။

တောင်ကြီးမြို့နယ် တရားရုံးတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ပြည်နယ်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်က ဒေသခံပြည်သူတစ်ဦးကို ၎င်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုကို ထိခိုက်အောင် ပုတ်ခတ်ပြောဆိုသည်ဟု စွပ်စွဲ၍ ပုဒ်မ-၁၀ အရ အရေးယူခိုင်းခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူမှာ အသက် ၇၈ နှစ် အဘိုးအိုတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ထောင်ဒဏ် ၆ လနှင့် ဒဏ်ငွေ သုံးသိန်းပေးဆောင်ခဲ့ရပြီး ထောင်မှ လွတ်ပြီးနောက် ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပါသည်။ ထိုအမှုကို တောင်ကြီးခရိုင်တရားရုံး၊ ရှမ်းပြည်နယ် တရားလွှတ်တော်တို့တွင် အယူခံမှု တက်ရောက်ခဲ့ရာ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်က တိုင်ကြားသည့် အမှုဖြစ်သောကြောင့် ပလပ်ခံခဲ့ရသည်ဟု ယူဆရပါသည်။

လွိုင်ကော်မြို့နယ် တရားရုံးတွင်လည်း ကယန်းတိုင်းရင်းသားလူငယ် ၆ ဦးအား ကယားပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် စီမံအာဏာဝန်ကြီး၏ဂုဏ်သိက္ခာကိုထိခိုက်အောင် ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲ၍ အလုပ်နှင့်ထောင်ဒဏ် ၆ လ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမှာ ပြစ်ဒဏ်နည်းသည်ဟု ကယားပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့မှ လွိုင်ကော်ခရိုင်တရားရုံးတွင် ပြင်ဆင်မှုထပ်မံဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါ

သည်။ ယင်းဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ မူလအရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ တောင်းဆိုစဉ်က နိုင်ငံသား ပြည်သူလူထုတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့်လုံခြုံမှုမရရှိသည့်အတွက် ဥပဒေတစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းပေးရန် ပြည်သူလူထုက တောင်းဆို၍ ပေါ်ပေါက်လာသောဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးသည့်အခါ ပြည်သူလူထုက ခံစားခွင့်မရှိဘဲ အာဏာရှိသူများက လက်ကိုင်တုတ်အဖြစ် အသုံးချသော ဥပဒေ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေး ဥပဒေတွင် ဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှင်းလင်းတိကျစွာ ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာဟူသော စကားရပ်ကိုလည်း တိကျရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်ပါသည်။

၂။

ယနေ့ခေတ် နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည့်အချိန်တွင် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏အချက်အလက် (Data) လုံခြုံမှုသည် လွန်စွာအရေးကြီးလာပြီဖြစ်သဖြင့် ယင်းအား ပြည့်ပြည့်ဝဝ လွှမ်းမိုးကာကွယ် ပေးနိုင်မည့် ဥပဒေအသစ်များ (ဥပမာ-အချက်အလက်လုံခြုံစိတ်ချပိုင်ခွင့် Data Protection Law, Cyber Security Law)ကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းပြီး နိုင်ငံသားတို့၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များကို လုံခြုံစိတ်ချပိုင်ခွင့်အတွက် ဥပဒေအရ အပြည့်အဝ အကာအကွယ်ပေးသင့်ပါသည်။

၃။

ဥပဒေများ၏ မူလရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သော အပြစ်မဲ့လူထုတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီအား အကာ အကွယ် ပေးရန်ဟူသည်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိဘဲ အာဏာရှိသူများအလိုကျ ဥပဒေကို လိုသလို သုံးစွဲခြင်းမှ တားဆီးကာကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည်ဟူသော အမြင်ဖြင့်သာ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေအပါအဝင် တည်ဆဲ ဥပဒေများကို လေ့လာသုံးသပ်ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။

၄။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှုသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်စံနှုန်းများကို လုံးဝ ဆန့်ကျင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်မ ၈(စ)ကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများဖြင့် ကိုက်ညီစေရန်နှင့် အသရေဖျက်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့်တရားစွဲဆိုမှုများနှင့်ပိုမိုသက်ဆိုင်မှုရှိစေရန်အတွက် ပြင်ဆင်သင့်သည်။

၅။

PRIVACYဟူသော ဖွင့်ဆိုချက်ကို ဥပဒေဘောင်မဝင်သော စောင့်ကြည့်ချက်များနှင့် ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှုများကိုဖော်ပြခြင်းဖြင့် မွန်းမံသင့်သည်။ ထို့ပြင် ဒစ်ဂျစ်တယ်အဝန်းအပိုင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရန် ဥပဒေသစ်များကို ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်

လွယ်ကူ

လုံခြုံ

အဆင်ပြေ

အဆင်ပြေ

ဒီဂျစ်တယ်အခွင့်အရေးကို
ထိခိုက်စေသော ဥပဒေများအား
သုံးသပ်အဆိုပြုခြင်း

“လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်” ဟုဆိုသည်နှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရှင်သန်လှုပ်ရှားနေကြသော မည်သူမဆို ခြွင်းချက်မရှိ ရရှိသင့်သည့် အခြေခံအခွင့်အရေးတစ်ခုအဖြစ် အားလုံးက လက်ခံထားပြီးသား ဖြစ်ပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း(UDHR)^(၃) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်(ICCPR)^(၄) တို့၏ အပိုဒ်(၁၉)များတွင်လည်း လွတ်လပ်စွာရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် လူသားအားလုံး ရရှိရမည့်အခွင့်အရေးအဖြစ် ကြေညာထားသည်ကို သိသာထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ “လွတ်လပ်စွာရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်” ကို လူသားတို့ ရသင့်ရထိုက်သည့်အခြေခံစံနှုန်းတစ်ခုအဖြစ် အားလုံးသောနိုင်ငံများနှင့်အတူ မြန်မာ

(၃) <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

(၄) <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

နိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း တစ်ပြေးညီလက်ခံထားသည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ ထိုသို့ လက်ခံပါလျှင် ၂၁ ရာစု၏ မြန်ဆန်စွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသော အပြောင်းအလဲနှင့်အတူ ဒီဂျစ်တယ်ခေတ်ဟု တင်စားကြသော ယနေ့ကာလတွင် အင်တာနက်သည် လူသားတို့၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အတွေးအမြင်များကို လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်သည့် ကြားခံနယ်ပယ်တစ်ခုအဖြစ် အရေးပါနေသည့်အချက်ကို လွတ်လပ်စွာရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေနှင့် မူဝါဒရေးရာရေးဆွဲသူများ၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်မည့်သူများအနေနှင့် သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

“လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်” ကို အာဏာရှင်ဆန်သော အစိုးရများက နှစ်သက်လေ့မရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးကို အင်တိုက်အားတိုက် ကြိုးစားနေသော ပြည်သူ လိုလားသည့်အစိုးရအဖွဲ့များအနေဖြင့် ခေတ်နှင့်အညီ ကူးပြောင်းပေါ်ပေါက်လာသော အင်တာနက်ပေါ်မှ “လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်” နှင့် သက်ဆိုင်သည့်စံနှုန်းများကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အမြဲအသင့်ရှိနေသည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီအပြောင်းအလဲကာလတစ်ခုကို ဖြတ်သန်းနေရသော တိုင်းပြည်တစ်ခုအနေဖြင့် ဒီဂျစ်တယ်လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေအချို့၏အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မပြည့်စုံမှုကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ အားနည်းချက်ကို အသုံးပြုပြီး ဒီဂျစ်တယ်အခြေပြု လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့်အခြေအနေများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ မရည်ရွယ်ဘဲသော်လည်းကောင်း၊ ဖောက်ဖျက်မိသည့်အခြေအနေများ၊ ဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို နိုင်ငံတကာစံချိန်စံနှုန်းများနှင့်အညီ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ အင်တာနက်ပေါ်တွင် ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖန်တီးနေသော အမုန်းစကားများနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်စေသောစကားများကိုလည်း သတိပြုကိုင်တွယ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းနေရာတွင် လွတ်လပ်စွာရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် အမုန်းစကားတို့ကြား ကွဲပြားခြားနားစွာ ဖွင့်ဆိုနိုင်ရေးသည်လည်း အလွန်အရေးကြီးသည်ကို သတိပြုရမည်။ PEN Myanmar အနေဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုထားသော Anti-defamation league အဖွဲ့၏ အမုန်းစကားဖွင့်ဆိုချက်ကို ဖော်ပြလိုပါသည်။ အမုန်းတရားတစ်ခုအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ပီရမစ်ပုံစံ အဆင့်ငါးဆင့်ဖြင့် ပိုင်းခြားသရုပ်ခွဲပြခြင်းကြောင့် အမုန်းပီရမစ် ဟု ခေါ်ဆိုထားပါသည်။

အမုန်းပီရမစ်

ဖော်ပြပါအမုန်းပီရမစ်တွင် အဆင့်တိုင်းသည် သက်ရောက်မှုရှိသော်လည်း အောက်ခြေမှ အပေါ်သို့ တက်လာလေ အမုန်းသည်ထန်လာလေဖြစ်ကာ အပေါ်ဆုံးအနေအထားတွင် အသက်ကိုပင် ရန်ရှာနိုင်သည်။ ထို့ပြင် အပေါ်ဘက်အနေအထားများ ရောက်ရှိရန် အောက်ဆုံးအခြေအနေများက အထောက်အကူပေးထားသည်ဖြစ်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက အောက်ဆုံးအနေအထားများကိုပုံမှန်ဖြစ်နေကျများအဖြစ် လက်ခံလိုက်လျှင် အပေါ်အဆင့်အနေအထား များဖြစ်ရန် အားပေးပြီးသားဖြစ်သကဲ့သို့ တစ်စစနှင့် ထိုအမုန်းသည်ထန်စေမည့် အပြုအမူ၊ အပြောအဆိုများကို လွယ်လင့်တကူလက်ခံနိုင်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် လူမျိုးသွန်းသတ်ဖြတ်မှုဖြစ်သည်ထိ အမုန်းတရားသည် ပီရမစ်မှ အောက်ဆုံးအဆင့်ဖြစ်သော ဘက်လိုက်သည့် သဘောထားများကို လက်သင့်ခံရာမှစတင်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သတိပြုကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အမှန်းပိရမစ်

လူမျိုးသန့်သတ်ပြစ်မှု

လူ့အုပ်စုတစ်စုလုံးကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ နေရာကတုတ်ဆီးပစ်ပျက်ခြင်း။

ဘက်လိုက်မှုရှိသည့်အကြမ်းမက်ခြင်း

ထောင်ပြိုင်ခြင်း၊ လိင်အကြမ်းမဝင်ခြင်း၊ လှုပ်ငြိမ်ခြင်း၊ အကြမ်းမဝင်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ မီးရှို့တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ အမှုမညာတရားတရားစီရင်ဆိုင်ခြင်း၊ မေထုတ်ခြင်း စွက်ဆီးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း

ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်း

စီးပွားရေးအရ ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်အရ ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဝန်ထမ်းတရား ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ်အခြေအနေအထားအရ ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်း

ဘက်လိုက်သည့်အပြစ်အမှု

အနိုင်ရယူရန်အတွက် အလှည့်ကျအပြစ်အမှုအတော်အတန်အပြစ်အမှု၊ မတော်တရားအပြစ်အမှု၊ လူမှုရေးအရ အပြစ်အမှု၊ လူ့အဖွဲ့တိုင်းအပေါ် အကျိုးဆက်ရှိစေရန်အတွက် ဘက်လိုက်စွာ သို့မဟုတ် အခြေမခံဘက်မှ အပြစ်အမှု

ဘက်လိုက်သည့်သဘောထားများ

ပုံစံရွက်ထုတ်မှုတို့အဖြစ်၊ စိစစ်မှုအစီအစဉ်အား မှတ်ချက်များဖြင့်၊ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ အာသာထောက် သုံးစွဲရာတွင် အမျိုးသမီးများ နှစ်လည်မည်သောသဘောထားများကို ထည့်သွင်းသုံးစွဲမှု မရှိခြင်း၊ ထိမ်မွေ့ စွာ သို့မဟုတ် မရည်ရွယ်ဘဲ (လူမှုညီရဟန်းအပေါ်) ဖွဲ့ခြားဆက်ဆံမှုအလေးများ၊ စိတ်ကုသဆိုင်ရာအဖွဲ့များကိုသာ ရာခိုင်နှုန်းပေးခြင်းအားဖြင့် ဘက်လိုက်မှုများမရှိ ထည့်သွင်းခြင်းအား ခန့်မှန်းမှုခြင်း၊ အပြစ်အတော်အတန်အပြစ်အမှုအတော်အတန်အပြစ်အမှု၊ အဖွဲ့တိုင်းအပေါ် အကျိုးဆက်ရှိစေရန်အတွက် ဘက်လိုက်စွာ သို့မဟုတ် အခြေမခံဘက်မှ အပြစ်အမှုကို လက်ခံနိုင်ခြင်း

Ref: Anti-defamation league

ပထမဆုံးအဆင့်အနေဖြင့် ဘက်လိုက်သည့်သဘောထားများဖြင့် စတင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဘက်လိုက်ခြင်းဟူသည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် လူအစုအဖွဲ့တစ်ခုခုအပေါ် ဘက်မလိုက်သော တရားမျှတသော အဆုံးအဖြတ်မျိုးကိုမပေးဘဲ ထောက်ခံခြင်း သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်ခြင်းကို ဘက်တစ်ဖက်ဖက်သို့ ယိမ်းကာ ရပ်တည်ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ဘက်လိုက်ခြင်းသည် မိမိကျင့်လည်ရာဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ထိတွေ့နေသည့်ကိစ္စတစ်ခုအဖြစ် တွေ့မြင်နေရတတ်သဖြင့် အရေးကြီးဟု ဆိုကြပါလိမ့်မည်။ သို့သော် အပြုမူခံရသူအတွက်မူ ခံစားချက်များ ကြာရှည်တည်မြဲစေပြီး နောက်ထပ်ပိုမိုပြင်းထန်သော အမုန်းစွမ်းအားတစ်ခုဆီသို့ ဦးတည်သွားပါလိမ့်မည်။

ဒုတိယအဆင့်အနေဖြင့် ဘက်လိုက်သည့်သဘောထားများမှ စတင်အခြေပြုလာသော ပြဿနာသည် ဘက်လိုက်သည့် အပြုအမူများဆီသို့ ထပ်ဆင့်ရွေ့လာမည်ဖြစ်သည်။ ဘက်လိုက်သည့်အပြုအမူများကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် တွေ့ရှိရတတ်ပါသည်။ အနိုင်ကျင့်ခြင်း၊ လှောင်ပြောင်ခြင်း၊ အမည်နာမတပ် လှောင်ပြောင်ပြောဆိုခြင်း၊ စော်ကားမော်ကားပြောဆိုခြင်း၊ လူမှုရေးအရ ကြည့်ထားခြင်း၊ လူမဟုတ်သူဟု သတ်မှတ်ပြောဆိုခြင်း၊ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အား လျော့တွက်ခြင်း၊ တစ်ဦးတစ်ယောက်အပေါ် ဓားစာခံလုပ်ခြင်း စသည့်ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

တတိယအဆင့်မှာ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် အမုန်းစကား၏ အဓိကအရေးအကြီးဆုံး အခြေခံဟုဆိုပါသည်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ နိုင်ငံသား၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု စသည့်အချက်များစွာပေါ်တွင် အခြေခံပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူမှုမီဒီယာပေါ်တွင် ရေးသားပြောဆိုနေကြသော အမုန်းစကားများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အခြေခံပြီး ပြောဆိုရေးသားကြသည်ကို ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် ဘက်လိုက်သည့်သဘောထားနှင့် ဘက်လိုက်သည့်အပြုအမူများမှ အခြေတည် ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စီးပွားရေးအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ပညာရေးအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်အရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ နေအိမ်အရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း စသည့် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် မိမိဝန်းကျင်တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

စတုတ္ထအဆင့်အနေဖြင့် ဘက်လိုက်မှုရှိသည့်အကြမ်းဖက်ခြင်းဆီကို ဆက်လက်ကူးပြောင်းလာပါသည်။ ဘက်လိုက်မှုရှိသည့် အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုသည်မှာ လူကိုလည်းကောင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုကိုလည်းကောင်း ထိခိုက်စေသည့်ဆောင်ရွက်မှုများဆီသို့ ရွေ့ပြောင်းလာသည့်အခြေအနေဖြစ်ပါသည်။ တတိယအဆင့်ဖြစ်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဟန့်တားခြင်းမပြုနိုင်လျှင် ယင်းအခြေအနေကို ဆက်လက်ကူးပြောင်းလာပါသည်။ ဥပမာ- လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု ကွဲပြားသူအချို့၏ လိင်တူရေးရာ လက်ထပ်ရေးထောက်ခံပွဲတွင် အခြားသူများက ထောက်ခံသူများအား အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ခြင်းပုံစံမျိုးသည် ယင်းအဆင့်တွင် အကျုံးဝင်ပါသည်။ ယခုအဆင့်ထိရောက်လာလျှင် ပြောဆိုသောအခြေအနေများမှသည် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လုပ်ကြံခြင်း၊ လိင်အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ မီးရှို့တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ အနုပညာလက်ရာများအား ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မထိမဲ့မြင် ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများအထိ

ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပစ္စမမြောက်အဆင့် မှာ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပီရမစ်ပုံစံဖြင့် အချက် ငါးချက်အား ပုံဖော်ကြည့်ပါလျှင် အောက်ခြေအဆင့်လေးခုကို ဖြစ်ပေါ်အောင် ခွင့်ပြုခဲ့ပါက ယင်း အဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာနိုင်ပါသည်။ နာဇီများက ဂျူးများကို လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုသည် သိသာထင်ရှား သောသာဓကအနေဖြင့် သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။

အမုန်းပီရမစ်၏ အဆင့်ငါးခုတွင် အောက်ခြေအဆင့်နှစ်ခုသည် အရေးမကြီးဟု ထင်မှတ် ဖွယ်ရာရှိသော်လည်း ယင်းအခြေအနေကို မသိကျိုးကျွန်ပြုမိပါက လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွက် ဆိုးရွား သော အမုန်းများ ကိန်းအောင်းလာမည်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမုန်းစကားနှင့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အကြားတွင် အထက်ပါအမုန်းပီရမစ်ကို အခြေပြုပြီး သေချာစွာ စိစစ်စဉ်းစားရေးသည် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့ သေချာစွာ ခွဲခြားမှုကို မလုပ်နိုင်လျှင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို မြှင့်တင်ရင်း အမုန်းစကားများကို အားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်လိုက် အမုန်းစကားများကို တားဆီးရင်း လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ပိတ်ပင်သလို ဖြစ်လိုက်နှင့် လုံးလည်ချာလည်လိုက်နေမည် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ထိခိုက်စေသည့် အွန်လိုင်း ပေါ်မှ ဖြစ်စဉ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ထင်ရှားသည့် ဖြစ်စဉ်အချို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ရခိုင်ဒေသ အင်တာနက်ပိတ်ပင်မှု

အင်တာနက်ပေါ်တွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ထိပါးစေသည့် ထင်ရှား သောဖြစ်စဉ်တစ်ခုအနေဖြင့် ရခိုင်ဒေသတွင် အင်တာနက်အသုံးပြုမှုပိတ်ပင်ခြင်းကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၁ ရက်တွင် အစိုးရအနေဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ် ၈ ခုနှင့် ချင်းပြည်နယ် ပလက်ဝတို့ တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်^(၅)။ ချင်းပြည်နယ် ပလက်ဝနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဘူးသီး တောင်၊ မောင်တော၊ ရသေ့တောင်၊ မြေပုံမြို့နယ်များတွင် အင်တာနက်အသုံးပြုမှုကို ပြန်လည်ဖွင့် ပေးခဲ့သော်လည်း ပုဏ္ဏားကျွန်း၊ ကျောက်တော်၊ မြောက်ဦး၊ မင်းပြားမြို့နယ်များတွင် အင်တာနက် အသုံးပြုမှုမှာ ဆက်လက်အဟန့်အတားဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေ ညာစာတမ်း အပိုဒ် ၁၉ အရ လူတိုင်းတွင် ကြားနေနှင့်ယှက်မှုမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ် ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ မည်သည့်မီဒီယာနှင့် နယ်မြေအကန့်အသတ်မျှ မရှိဘဲ သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်ကို လွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေခွင့်၊ လက်ခံပိုင်ခွင့်နှင့် တစ်ဆင့်ဖြန့်ဖြူးပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆပိုင်ခွင့် ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့အင်တာနက် ကို အဆောတလျင်ပိတ်ပင်ခြင်းနည်းလမ်းဖြင့် ပြဿနာတစ်ခုကိုဖြေရှင်းကိုင်တွယ်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း သည်“ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်” ကို သိသာဆိုးရွား

(၅) <https://www.hrw.org/news/2019/06/28/myanmar-internet-shutdown-risks-lives>

စွာ ထိခိုက်စေပါသည်။ ထို့အပြင် အင်တာနက်ကို ပိတ်ပင်ခြင်းသည် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးတို့အတွက် သာမက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အင်တာနက်အခြေခံအဆောက်အအုံကြီးတစ်ခုလုံးအတွက် ထိခိုက်နာကျင် စေသည် ဟု Internet Society အနေဖြင့် ထုတ်ပြန်ထားပါသည်^(၆)။ ထို့ကြောင့် လူသားတို့၏ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာသော အနာဂတ်နှင့် ခိုင်မာတောင့်တင်းသော စီးပွားရေးအဆောက်အအုံကို ဖန်တီးနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရများနှင့် မူဝါဒရေးရာ ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်သူများအနေဖြင့် အင်တာနက်သုံးစွဲမှုကို အဟန့် အတားဖြစ်စေသော မူဝါဒများကို ကိုင်တွယ်ရာတွင် အထူးဂရုပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။

Social Media Monitoring Team (SMMT)

ပို့ဆောင်ရေးနှင့်ဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် Social Media Monitoring Team^(၇) ကို Facebook နှင့် အခြားသောလူမှုမီဒီယာများကို စောင့်ကြည့်ရန် ၇.၂.၂၀၁၈ ရက်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် အတွက် Social Media အသုံးပြုသူများအကြား အပြင်းအထန်ဝေဖန်မှုများနှင့် တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့်ဖြစ်စဉ် တစ်ခုရှိခဲ့သည်ကို အားလုံးသိရှိပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းအဖွဲ့၏ မူဝါဒများကို ရှင်းလင်းစွာ မသိရသည်မှာလည်း လူမှုမီဒီယာ အသုံးပြုသူများအတွက် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် နှင့် တစ်ကိုယ်ရေ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိပါးသည့်အခြေအနေများရှိနေပြီလားဟု စိုးရိမ်မှုမြင့်တက်ခဲ့ပါ သည်။ SMMT နှင့်လူမှုမီဒီယာများ (Facebook, Youtube, Instagram) ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် သဘောတူညီချက်များ ရှိမရှိနှင့်၊ ရှိခဲ့လျှင်လည်း မည်သို့သဘောတူညီထားသည်ကို ရှင်းလင်းစွာ မသိရပါ။ ထိုအခြေအနေသည် လူမှုမီဒီယာအသုံးပြုသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ရေးသားပြောဆိုမှုများ အတွက် အပြစ်ပေးခံရမည့်အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာမည်လားဆိုသည့် စိုးရိမ်စိတ်များကို ပိုမိုခံစား ရစေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဥပဒေရေးရာပြဿနာ

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ကိစ္စရပ်များအပြင် လက်ရှိပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေပါ အားနည်း ချက်အချို့ကို အကာအကွယ်ယူပြီး တရားစွဲဆိုမှုများကြောင့် နစ်နာခဲ့ရသည့်ကိစ္စများ ဖြစ်ပေါ်နေသည် ကိုလည်း မကြာခဏ တွေ့မြင်နေရပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လူအများ စိတ်ဝင်စားသည့် Victoria အမှုအပေါ်တွင် ၎င်း၏ထင်မြင်ချက်ကို Facebook ပေါ်တွင် ရေးသားဖော်ပြခဲ့မှုဖြင့် “သက္က မိုးညို” ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်အကောင့်ပိုင်ရှင်အား အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၃၄ ဖြင့် တရား စွဲဆိုရန် မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့အနေဖြင့် ကြိုးပမ်းခဲ့သည့်ဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသေးသည်^(၈)။

(၆) <https://www.internetsociety.org/policybriefs/internet-shutdowns>
(၇) https://myanmar.mmtimes.com/news/117791.html?fbclid=IwAR1ygoBrQ4nZ5uEH8qPgPxKb8u0RqO6WN06FzN8UmxRJQIdOI3_uD5qXhs8
(၈) https://myanmar.mmtimes.com/news/117791.html?fbclid=IwAR1ygoBrQ4nZ5uEH8qPgPxKb8u0RqO6WN06FzN8UmxRJQIdOI3_uD5qXhs8

ဆယ်သွယ်ရေးဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၈၀ အရ ယင်းဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုပါက ဆက်သွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ကို တောင်းခံရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကောင်းမွန်သော ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကြားဖြတ်နားထောင်မှု မူဘောင်တစ်ခု ရှိမနေသေးသည်ကို လည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့အပြင် အသံအဖွဲ့၏ ၂၀၁၉ ခုနှစ် နှစ်လည်အစီရင်ခံစာအရ ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသည့် အမှုပေါင်း ၂၆ မှုရှိနေပြီး လူဦးရေ ၄၀ ဦးခန့် တရားရင်ဆိုင်ခဲ့ရ သည်ဟု ဆိုသည်^(၉)။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးဝေဖန်ခြင်းကြောင့် စွဲဆိုခံရသည့် အမှုပေါင်းမှာ ၉ မှုတိတိ ရှိနေသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

အွန်လိုင်းပေါ်မှ အမုန်းစကား အန္တရာယ်

အွန်လိုင်းပေါ်တွင် ဘာသာရေးနှင့် လူမှုရေးအမုန်းတရားများ ပြောဆိုရေးသားခြင်းသည် လည်း လူသားတို့၏ အခြေခံရပိုင်ခွင့်ဖြစ်သည့် လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်ကို ထိခိုက်စေသည် မှာ ငြင်းဆိုဖွယ်ရာ မရှိပါ။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် မိုက်ကယ်ကျော်မြင့်နှင့် အပေါင်းအပါများသည် Online ပေါ်တွင် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပြီး ရန်ကုန်တိုင်းအစိုးရ ခွင့်ပြုပေးထားသော ယာယီဝတ်ပြုဗလီ ဆောင်ကို ပိတ်သိမ်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည့် ပြဿနာတစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်^(၁၀)။ အွန်လိုင်းပေါ်တွင် လိင်ဝိသေသကွဲပြားမှုကို ဖော်ထုတ်ပြောဆိုခံရမှုကြောင့် မောင်ကျော်ဇင်ဝင်းဆိုသူသည် မိမိကိုယ်မိမိ အဆုံးစီရင်သည့်ကိစ္စတစ်ခု ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသေးသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံ တွင် အသုံးအများဆုံး လူမှုကွန်ရက်ဖြစ်သည့် Facebook ၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တို့အတွင်း အမုန်းစကားနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို အားပေးလှုံ့ဆော်ရာရောက်သည့် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် စာမျက်နှာ ၆၁၅ ခု၊ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် Group ၃၂ ခုနှင့် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်အကောင့် ၂၅၄ ခု (လူတစ်ဦး ချင်းအကောင့်အပြင် အဖွဲ့အစည်းအကောင့်များ)ကို ပိတ်ပင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ယင်းအကောင့် များတွင် Follower စုစုပေါင်း ၁၆ သန်းခန့် ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးလှသိန်းကလည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြု မှု မြင့်မားလျက်ရှိပြီး လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမုန်းစကားများ၊ သတင်းအမှားများဖြင့် တိုက်ခိုက် မှုများသည် ရွေးကောက်ပွဲလုံခြုံရေးကို ထိခိုက်လာနိုင်သည့်အတွက် တားဆီးကာကွယ်ရန် တိုက် တွန်းပြောကြားခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်းအချက်သည် အွန်လိုင်းပေါ်တွင် ပျံ့နှံ့လာသော အမုန်းစကားများကြောင့် မြေပြင်အနေအထားတွင် မည်မျှ သက်ရောက်မှု ကြီးသည်ကို သတိပြုနိုင် ပါသည်။

(၉) https://drive.google.com/drive/folders/1Wron7QIQFja-GFqpzuZofeDPIIH71ww?fbclid=IwAR2ulrR7iHl5qP-UbCplVuJCUnpnRMAFgRDLlopYkiBhF9_D7hI-iesWnlY

(၁၀) https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=2416187601745901&id=1303894346308571

ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိကျသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ ပါဝင်သည့် Anti-Discrimination Law တစ်ခုပေါ်ပေါက်လာရန် အချိန်ကြာမြင့်နေသည်မှာလည်း ယင်းကိစ္စများကို တားဆီးရန်အတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေပါသည်။

ဒီဂျစ်တယ်အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်စေသော ဥပဒေများအား အကြံပြုသုံးသပ်ခြင်း

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ကာလများကို သုံးသပ်ကြည့်ပါက လက်ရှိကာလနှင့် မဝေးကွာသေးသော အခြေအနေတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အခြေအနေများဖြစ်သည် ကိုလည်း သိမြင်နိုင်ပါသည်။ ယင်းအခြေအနေများအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်လွတ်လပ်ခွင့် နှင့်ပတ်သက်ပြီး သုံးစွဲသူများအတွက် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းကို အားပေး မြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် ရှိနှင့်ပြီးသား ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ လိုအပ်သည့်ဥပဒေများကို နိုင်ငံ တကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် ဥပဒေများအား အသုံးချရာတွင် လွှဲမှားစွာ အသုံးပြုခြင်းမှ ကာကွယ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေအား သုံးသပ်ခြင်း

လက်ရှိအချိန်တွင် အွန်လိုင်းပေါ်မှာ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းကို သိသာ စွာ ခြိမ်းခြောက်နေသော ဥပဒေများတွင် ထင်ရှားသည့်ဥပဒေမှာ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေသည် တစ်ခု အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ၏ အပိုဒ် ၁၇ တွင် “လုပ်ငန်းလိုင်စင်ရရှိသူသည် မိမိ၏ဆက်သွယ် ရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းမှတစ်ဆင့် ထုတ်လွှင့်သော သို့မဟုတ် ဖမ်းယူသောသတင်းအချက်အလက် များ၊ အကြောင်းအရာများနှင့် သုံးစွဲသူ ပြည်သူတစ်ဦးချင်းစီ၏ လျှို့ဝှက်ထားရှိရမည့် သတင်းအချက် အလက်များကို လုံခြုံစွာ ထိန်းသိမ်းထားရှိပြီး တည်ဆဲဥပဒေများနှင့်အညီ ခွင့်ပြုထားသည့်ကိစ္စများမှ အပ သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသူအား ထုတ်ဖော်အသိပေးခြင်းမပြုရ” ဟူ၍ ရေးသားထားသော စာပိုဒ်တစ်ခု ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဥပဒေတွင် စကားလုံးတိုင်း၏သက်ရောက်မှုသည် အင်မတန်မှ အရေးပါ ပါသည်။ ယခုစာပိုဒ်ပါ အချက်ကို လေ့လာကြည့်ပါက ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများအနေ နှင့် သုံးစွဲသူများ၏ သတင်းအချက်အလက်များကို မပေါက်ကြားစေဘဲ သိမ်းဆည်းထားနိုင်ခွင့် တရား ဝင်ရရှိနေသော အခြေအနေတစ်ရပ် ရှိပါသည်။ လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များအတွက် လိုအပ်ချက်အရ ထိန်း သိမ်းထားရမည်ဆိုလျှင်ပင် သင့်တော်သည့်အချိန်ကာလနှင့် တိကျသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် “သက်ဆိုင်ခြင်း” ဆိုသည့် စကားရပ်တွင် သက်ဆိုင်သူဆိုသည်မှာ သုံးစွဲသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို ဆိုလိုခြင်းလား သို့တည်းမဟုတ် အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုကို ပါ ညွှန်းဆိုခြင်းလား ဆိုသည်ကို မကွဲပြားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ယင်းအချက်ကို လေ့လာ

ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ ဒီမိုကရေစီအရေး လှုပ်ရှားသူများ၊ သတင်းမီဒီယာလောကမှ ထင်ရှားသူများ စသူတို့မှာ လုပ်ငန်းလိုင်စင်ရရှိပြီးသော ဆက်သွယ်ရေး Operator များထံမှ ဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူသုံးစွဲရာတွင် လုံခြုံစိတ်ချရေးအတွက် စိုးရိမ်ဖွယ်အနေအထားတစ်ခု ရှိနေပါသေးသည်။

ယင်းဥပဒေ၏ ၆၆(ဃ)တွင် “ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်တစ်ခုခုကို အသုံးပြု၍ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး အား ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ အသေရေဖျက်ခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း” ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရာဇသတ်ကြီးတွင်မူ အသေရေဖျက်မှုအတွက် ပုဒ်မ ၄၉၉ မှ ၅၀၂ အထိ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေပုဒ်မ ၄၉၉ တွင် “မည်သူမဆို နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဖတ်ရှုစေရန် ကြိရွယ်သည့်စကားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အမှတ်အသားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထင်ရှားသောပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏အသေရေကို နစ်နာစေရန် အကြံဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ ထိုသူနှင့် စပ်လျဉ်းသော စွပ်စွဲချက်ကိုပြုလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ကြေညာလျှင် ထိုသူသည် အောက်ပါကင်းလွတ်ချက်များမှတစ်ပါး အဆိုပါလူ၏ အသေရေကို ဖျက်သည်မည်၏”ဟု ဖော်ပြထား သည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

ယင်းဥပဒေနှစ်ခုကို ပြန်လည်ချိန်ထိုးကြည့်ပါက ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် အသေရေဖျက်မှု အတွက် ရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်ဆိုထားပြီး ၆၆(ဃ)တွင် အသေရေဖျက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို တွေ့မြင်ရနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် အသေရေဖျက်မှု အတွက် ကင်းလွတ်ချက် ၁၀ ချက်ကို ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ **(စာမျက်နှာ ၁၁ တွင် ရှိပါ)**

ပုဒ်မ ၇၇ တွင် “ဝန်ကြီးဌာနသည် အများပြည်သူအကျိုးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန် အခြေ အနေပေါ်ပေါက်သည့်အခါ အစိုးရအဖွဲ့၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း အား ယာယီရပ်ဆိုင်းရေး၊ ဆယ်သွယ်မှုအမျိုးအစားတစ်ရပ်ရပ်ကို မပြုလုပ်ရေး တားဆီးထိန်းသိမ်း ထားရှိရေး၊ လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်နှင့်ဆက်သွယ်မှုများကို ရရှိနိုင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဆက်သွယ်ရေးပစ္စည်းများကို ယာယီထိန်းချုပ်သုံးစွဲရေးတို့အတွက် လုပ်ငန်း လိုင်စင်ရရှိသူအား ညွှန်ကြားနိုင်သည်”ဟု ပါရှိသည်။ လျင်မြန်သော သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်မှု သည် ၂၁ ရာစုအတွင်း အလွန်အရေးပါသောအခြေအနေဖြစ်ရာ ဆက်သွယ်ရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ဝန်ဆောင်မှုပေးသောလုပ်ငန်းများ၏ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုအရ မဟုတ်ဘဲ ရပ်ဆိုင်းခြင်းသည် ထိခိုက်နစ်နာ မှု ကြီးမားသောအခြေအနေများစွာ ကြုံတွေ့ရနိုင်ခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်ရယူပိုင်ခွင့်ဆိုသည်မှာ လူသားတို့၏မူလအခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်ရာ ယင်းပုဒ်မသည် ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ဖို့ထက် ဆိုးကျိုးကိုသာ သက်ရောက်စေနိုင်သည်။

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၈၀ (ခ) တွင် “ဤဥပဒေအရ ပြစ်မှုတစ်ခုခုဖြင့် တရားစွဲဆိုရာ တွင် ဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရမည်”ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဆက်သွယ်ရေး

ဝန်ကြီးဌာနအား ယင်းသို့လုပ်ဆောင်ခွင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားခြင်းသည် ကောင်းမွန်သည့်ဖော်ပြချက်ဖြစ်သော်လည်း တရားနည်းလမ်းကျသော ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကြားဖြတ်နားထောင်ခွင့်မူဘောင် (Lawful Interception Framework) ရှိမနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေအား သုံးသပ်ခြင်း

ထပ်မံသတိပြုရမည့် ဥပဒေမှာ တစ်ချိန်က တက်ကြွလှုပ်ရှားသူအတော်များများကို ပြစ်မှုပြစ်ဒဏ်များ ကျခံစေခဲ့သည့် အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေဖြစ်သည်။ ထိုဥပဒေဖြင့် ပြစ်ဒဏ်သက်ရောက်ခဲ့သည့် ထင်ရှားသူများမှာ လက်ရှိရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်အမတ်များဖြစ်သည့် ဦးနေဘုန်းလတ်နှင့် ဒေါ်စန္ဒာမင်းတို့ ပါသလို အနုပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည့် ဇာဂနာလည်း ပါဝင်ခဲ့ဖူးသည်။ ယခုကာလတွင် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၆၆(ဃ) နာမည်ကြီးသကဲ့သို့ ထိုအချိန်က အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၃ သည်လည်း ထင်ရှားခဲ့သည်။

၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၅ ရက်က ပြင်ဆင်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ထူးခြားသည့်ပြင်ဆင်မှုများ မဟုတ်ဘဲ ယင်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၃၊ ၃၄၊ ၃၅၊ ၃၆၊ ၃၇ ပါ ပြစ်မှုပြစ်ဒဏ်များကိုသာ လျှော့ပေါ့ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်သောစကားလုံးများဖြင့်သာ အစားထိုးပြင်ဆင်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းထားသော ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြထားရာတွင်-

- ◆ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရာတွင် အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးနည်းပညာဖြင့် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်
- ◆ အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာဖြင့် လူသားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ပညာရေးကဏ္ဍအပါအဝင် ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့အတွက် အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုရရှိလာစေရန်
- ◆ အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးနည်းပညာကို အသုံးပြု၍ ပြည်တွင်းပြည်ပ သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ထုတ်လွှင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လက်ခံဖမ်းယူခြင်းနှင့် သိုမှီးထိန်းသိမ်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ရန်

စသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကောင်းများနှင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ကောင်းမွန်သော ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေတစ်ခုကို လွဲမှားသော ပြုမူချက်များဖြင့် အသုံးပြုခြင်းမှ ရှောင်ရှားနိုင်စေရန်အတွက် တိကျသောအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များမှာ အရေးပါသည်။ အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေတွင် ပါရှိသောစကားလုံးများမှာ တိကျသော အဓိပ္ပာယ်ဖော်ဆောင်မှုရှိရန် လိုအပ်သည်ဟုလည်း အဆိုပါဥပဒေဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ကျခံခဲ့ရသော Myanmar ICT for Development Organization (MIDO) ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အိုင်စီတီအဖွဲ့၏ အမှုဆောင် အရာရှိချုပ်ဟောင်း ဦးနေဘုန်းလတ် (ယခု ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်)

မှ ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

မကြာသေးမီအချိန်ကပင် သက္ကမိုးညို အကောင့်ပိုင်ရှင်အား အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ် ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄(ဃ)ဖြင့် တရားစွဲဆိုရန် ကြိုးစားခဲ့သည်ကို တွေ့ခဲ့ရပါသေးသည်^(၁၁)။ ယင်း ၃၄(ဃ)မှာ “အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ထိခိုက်နစ်နာစေရန်ဖြစ်စေ၊ ဂုဏ်သိက္ခာ ကျဆင်းစေရန်ဖြစ်စေ သတင်းအချက်အလက်ကို အီလက်ထရောနစ်နည်းပညာဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်း၊ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်း ပြုလုပ်ထားသည့် အချက်အလက်ကို ဖြန့်ချိခြင်း” ဟု ပါရှိပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အသရေဖျက်မှု အသွင်မျိုး ရေးထားသည်ကို တွေ့ရနိုင်ပါသည်။ ရာဇသတ်ကြီးတွင် ပါရှိသော အသရေဖျက်မှုပုဒ်မ၏ ဖော်ပြချက်အား ခေတ်နှင့်အညီ ပြောင်းလဲပြင်ဆင်နိုင်ပါက ထိုကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးမှုမျိုးကို ကင်းဝေးသွား စေနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုလျှင် ယင်းဥပဒေ ပါ ပုဒ်မ ၄၄ အရ ဗဟိုအဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက်ရယူရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့ဆိုသည်မှာ ယင်းဥပဒေပါ ပုဒ်မ ၆(က)အရ ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့ကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်း ဗဟိုအဖွဲ့ကို ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်က ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေကဲ့သို့ပင် ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကြားဖြတ်နားထောင်ခွင့်မူဘောင် (Lawful Interception Framework) ရှိမနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးဥပဒေအား သုံးသပ်ခြင်း

ယင်းဥပဒေများသာမက နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခြားသော စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ဥပဒေများကလည်း ရှိနေသေးသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးဥပဒေ ဖြစ်သည်။ ယင်းဥပဒေနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပညာရှင်တစ်ဦးက ယခုကဲ့သို့ ဆိုသည်။ “Computer Science Development Law ပေါ့။ သူက နာမည်ကိုက Development Law ပေါ့။ ဘာတွေပါလဲ ဆိုတော့ ဒါထက် ပိုပြီး မလုပ်ရ၊ လုပ်ခဲ့သည်ရှိသော် ဆိုတာမျိုးတွေ ပါနေတယ်။ နာမည်ကိုက Development Law ချုပ်ထားတာ အဓိပ္ပာယ်မရှိဘူး။ အဲဒီတော့ Development Law ကို Development Law နဲ့တူအောင် Innovation လုပ်ရင် ဘယ်လိုဖြစ်မယ်။ ဘယ်လို Protect လုပ်ပေးမယ်။ ဘာတွေလုပ်ပေးမယ်ဆိုတာမျိုးတွေ ဖြစ်ရမယ်။ အခုက မလုပ်ရတဲ့ဟာတွေ ပြောထားသလို ဖြစ်နေ တယ်။ အဲဒီဥပဒေလည်း ပြင်ဆင်ဖို့ လိုတယ်” ဟု ဆိုသည်။

ကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးဥပဒေကို ၂၃.၂.၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ် ပြင်ခဲ့ဖူးပါသည်။

(၁၁) <http://thevoicemyanmar.com/news/35387-tet>

ယင်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၈ တွင် ကွန်ပျူတာကွန်ရက်ထူထောင်ခြင်း၊ ကွန်ပျူတာကွန်ရက်အတွင်း ဝင်ရောက်ချိတ်ဆက်ခြင်း ပြုလုပ်လိုသူသည် ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ရရှိရန် သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ဆက်သွယ်ရေး၊ စာတိုက်နှင့်ကြေးနန်းဝန်ကြီးဌာနသို့ လျှောက်ထားရမည်ဟု ပါရှိသည်။

ယင်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၂ တွင် ယခုကဲ့သို့ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ “မည်သူမဆို ဆက်သွယ်ရေး၊ စာတိုက်နှင့်ကြေးနန်းဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ကွန်ပျူတာကွန်ရက် ထူထောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကွန်ပျူတာကွန်ရက်အတွင်း ဝင်ရောက်ချိတ်ဆက်ခြင်းပြုကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ် အနည်းဆုံး ၇ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၅ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည်”ဟု ပါရှိသည်။

ယင်းဥပဒေ ပုဒ်မနှစ်ခုတွင် လေ့လာကြည့်ပါက ယခုကာလနှင့် မည်မျှဝေးကွာသော ပြဋ္ဌာန်း ချက်များ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ပိုမိုကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုကို ပုဒ်မ ၃၆ တွင် ထပ်မံတွေ့ ရနိုင်ပါသေးသည်။ “မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၇ ပုဒ်မခွဲ(ဆ)အရ သတ်မှတ်ထားသော ကွန်ပျူတာအပျော့ ထည် အမျိုးအစားတစ်ခုခု သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ပြည်တွင်းသို့ တင်သွင်း ကြောင်း သို့မဟုတ် ပြည်ပသို့တင်ပို့ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို အနည်းဆုံး ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည်”ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ၂၂ နှစ်တာကာလကျော်ကြာ ဖြတ်သန်းပြီးသကာလ သတင်းအချက်အလက်နှင့် နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးမှုအရှိန်အဟုန်သည် ၁၉၉၈ ခုနှစ်ကာလနှင့် များစွာကွာဟပြီး ဖြစ်သည်။ ကလစ်တစ် ချက်အတွင်း သတင်းအချက်အလက်စီးဆင်းမှုသည် ကမ္ဘာ့ကြီး၏နေရာအနှံ့အပြားအတွင်းသို့ ပျံ့နှံ့စီး ဆင်းသွားနိုင်သည့် ယနေ့ကာလတွင် ယင်းအချက်အလက်သည် မည်မျှခေတ်နှင့်ကွာဟပြီး မည်မျှ အန္တရာယ်ကြီးမားသည်ကို တွေ့ရနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် “သတင်းအချက်အလက်တစ်ရပ်ရပ်” ဆိုသည့် စကားရပ်သည် အလွန်ကျယ်ပြန့်သော အသုံးအနှုန်းဖြစ်သည်ဆိုသည်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပုဒ်မ (၃၆) တွင် ပြန်လည်ညွှန်းဆိုထားသော ပုဒ်မ ၇ ပုဒ်မခွဲ(ဆ)ဆိုသည်မှာ ကောင်စီ၏တာဝန်အဖြစ် “ပြည်တွင်းသို့ တင်သွင်းခွင့်မပြုသော သို့မဟုတ် ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခွင့်မပြုသော ကွန်ပျူတာအပျော့ထည် အမျိုးအစားနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို သတ်မှတ်ခြင်း”ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ကွန်ပျူတာနှင့်အင်တာနက်ကို အသုံးပြုသူများအနေဖြင့် ယင်းသတ်မှတ်ချက်များ ကို မည်သို့မည်ပုံ သိရှိနိုင်မည်နည်း။ ယင်းဥပဒေအရ တရားစွဲဆိုရာတွင်၊ ပုဒ်မ ၄၁ အရ “တရား စွဲဆိုရာတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုမိန့်ကို ရယူရမည်”ဟု ဖော်ပြထားသည်။ နည်း ပညာနှင့်သက်ဆိုင်ကျွမ်းကျင်သော ဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်မဟုတ်ဘဲ “ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန” ထံမှ ခွင့်ပြုချက် ရယူခိုင်းထားသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြချက်များအရ ယင်းဥပဒေသည် လက်ရှိကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးကို အထောက်အကူ မပြုသည့်အပြင် ၎င်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သက်ရောက်မှုဆီသို့ဦးတည်နေသည်ဟု တွေ့

မြင်ရနိုင်သည်။ ထို့အပြင် သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် လုံခြုံခွင့်တို့ကို အကာကွယ်မပြုနိုင်ခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အထောက်အပံ့ အကူအညီမပေးနိုင်ခြင်း၊ ဆိုက်ဘာရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ကိုင်တွယ်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပြဋ္ဌာန်းထားမှုများ မရှိခြင်းစသည်များကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် အထက်ပါဥပဒေပါရှိချက်အရ ကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ^(၁)ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလ ၃၁ ရက်တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတ ဦးထင်ကျော်မှ လက်မှတ်ရေးထိုးဖွဲ့စည်းခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်ခဲ့ရသဖြင့် ယင်းဥပဒေသည် ယခုအချိန်အထိ အသက်ဝင်နေသည်ကိုလည်း သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးဥပဒေသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားနှင့်နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ပါ အပိုဒ် ၁၉ တွင် ပါရှိသည့် စံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီသည့် ကျယ်ပြန့်ပြီး ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သည့် ကန့်သတ်ချက်များ ပါရှိသည်။ ယင်းဥပဒေသည် အစိုးရအား ကွန်ပျူတာများထဲသို့ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ရန် အာဏာ အပြည့်အဝ ပေးထားသည့်အပြင် အများပြည်သူတို့၏ကွန်ပျူတာများ သုံးစွဲပိုင်ခွင့်အပေါ် မည်သို့သော အကြောင်းကြောင့်မဆို အစိုးရက ကန့်သတ်နိုင်သည့် အာဏာများကိုလည်း ပေးထားသည်။ ယင်းဥပဒေအရ ကွန်ပျူတာနှင့်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ အထူးသဖြင့် ကွန်ပျူတာကွန်ရက်ချိတ်ဆက်သည့် ကိရိယာများ (သို့မဟုတ်) ဆက်သွယ်ရေးကိရိယာများကို ရယူလိုသည့် အများပြည်သူတို့သည် မြန်မာ့ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ပေးသည့် လိုင်စင်ရယူရန်လိုအပ်သည်။ ထို့ပြင် ကွန်ပျူတာကွန်ရက်စနစ်တည်ဆောက်ရန် သို့မဟုတ် ကွန်ပျူတာကွန်ရက်ကို အသုံးပြု၍ အခြားသောကွန်ရက်များဖြင့် ချိတ်ဆက်ရန် ကြိုးစားနေသည့် မည်သူမဆို ရှေးဦးစွာ ဝန်ကြီးဌာန၏ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် လိုအပ်ကြောင်းလည်း ပါရှိသည်။ ဥပဒေအရ ဝန်ကြီးဌာနသည် လိုင်စင်ထုတ်ပေးရန် ခွင့်ပြုခြင်း၊ ငြင်းဆိုခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရန် အာဏာအပြည့်အဝရှိပြီး ၎င်းသင့်တော်သည်ထင်သလို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။

ယင်းဥပဒေသည် ကွန်ပျူတာကွန်ရက် (သို့မဟုတ်) မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာကိုမဆို အသုံးပြု၍ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်ရပ်ရွာငြိမ်းချမ်းသာယာရေးတို့ကို တည်ဆောက်နိုင်ရေး၊ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ နိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့ကို ယုတ်လျော့စေနိုင်သည့်အပြုအမူလုပ်ရပ်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်ရပ်ရွာငြိမ်းချမ်းသာယာရေးတို့ကို တည်ဆောက်နိုင်ရေး၊ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ နိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့်အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက်များကိုရယူခြင်း (သို့မဟုတ်) ပို့ဆောင်ဖြန့်ဝေခြင်းတို့ကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။

(၁၂) <https://www.facebook.com/mcf.myanmar.computer.federation/photos/pcb.1129178450461814/1129178410461818/?type=3&theater>

ကွန်ပျူတာများအသုံးပြုခြင်းအပေါ် တားမြစ်ချက်များသည် ဥပဒေပါရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိသလို လိုလည်း မလိုအပ်ပါ။ ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှိရန် လိုအပ်သည့်အခြေအနေ ဆိုသည်မှာ တရားဝင်သည့်အကြောင်းပြချက်တစ်ခုကို ကာကွယ်ရန် ဆင်ဆာလုပ်ဆောင်ခြင်းအတွက် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည့် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းမရှိသည့်အခါတွင်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းမပြုလုပ်ဘဲ အထက်ဖော်ပြပါ ရည်ရွယ်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဆိုလျှင် ကန့်သတ်ချက် ထားရှိရန် မလိုအပ်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်မူပိုင်း တွေ့မြင်ကြုံတွေ့နေရသည့် အခြေအနေများ

ခေတ်၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် နည်းပညာရပ်ဝန်း၏တိုးတက်မှုအရ လိုအပ်သောဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် ရှိပြီးသားဥပဒေများကို အသုံးချမှု ပြုလုပ်ရာတွင် လိုအပ်ချက်အချို့ကို စိတ်မကောင်းဖွယ်ရာ တွေ့မြင်ရပါသည်။ သိသာထင်ရှားသော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုအနေဖြင့် “၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၉ ရက်တွင် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေ(နိုင်ငံလွတ်လုံဥပဒေ)ဟာ နိုင်ငံသားချင်း ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ပြုမူရာမှ ပေါ်ပေါက်သည့် ပြစ်မှုများနှင့်သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိကြောင်းကို ဂရုပြုဆောင်ရွက်ကြရန်ဟု ဥပဒေရုံးအဆင့်ဆင့်ရှိ ဥပဒေအရာရှိများအား ညွှန်ကြားချက်အမှတ် ၁/၂၀၁၉ နဲ့ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။

ယင်းဖြစ်စဉ်အား လေ့လာသုံးသပ်ကြည့်ပါက ဥပဒေအား ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် တိကျရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု အားနည်းခဲ့သည့်အတွက် နစ်နာဆုံးရှုံးမှုပေါင်းများစွာ ရှိခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အသံအဖွဲ့၏ သုတေသနတွေ့ရှိချက်အရ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေကို အသုံးပြုပြီး တရားစွဲဆိုခဲ့မှုမှာ ယင်းကြေညာချက်မထုတ်မီ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ပထမ ၆ လအတွင်းတွင်ပင် အမှုပေါင်း ၂၁ မှုရှိခဲ့ပြီး လူဦးရေ ၇၈ ဦးခန့်အထိ တရားရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထိုသို့ တရားစွဲဆိုခြင်းပြုလုပ်ရာတွင် အွန်လိုင်းပေါ်မှာ ပြောဆိုရေးသားချက်များအား တရားစွဲဆိုခဲ့သည့်ဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အရပ်သားပြည်သူများ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့အပြင် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရပင် အထက်ပါဥပဒေသည် အများပြည်သူများ ခံစားခွင့်မရရှိဘဲ အကန့်အသတ်ရှိနေသည်ဟု ဝေဖန်မှုများ မြင့်တက်ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။

ဥပဒေပြုမှုအပိုင်းတွင်လည်း အသရေဖျက်မှုနှင့်ဆက်စပ်သည့် ပုဒ်မများကို ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၄၉၉ မှ ၅၀၂ တွင်လည်းကောင်း၊ အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄(ဃ)တွင်လည်းကောင်း၊ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၆၆(ဃ)တွင်လည်းကောင်း၊ သတင်းမီဒီယာဥပဒေပုဒ်မ ၂၅ တွင်လည်းကောင်း၊ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၆ နှင့် ၅၉ တွင်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်

ပေးရေးဥပဒေပုဒ်မ ၈ (စ)နှင့် ၁၀ တွင်လည်းကောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် ဥပဒေများ ဖောင်းပွစွာ ရှိနေခြင်းသည် နိုင်ငံသားတို့အတွက် အခွင့်အရေးကို ပြည့်ဝစွာ ကာကွယ်ပေးနိုင်သည့် ကောင်းကျိုးထက် ရှုပ်ထွေးမှုများကို ဖြစ်စေကာ ဆိုးပြစ်များဆီသို့ ပိုမိုဦးတည်သွားစေနိုင်သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ရာဇသတ်ကြီးတွင် ပါဝင်သော အသရေဖျက်မှု ပုဒ်မများအတွက် ကင်းလွတ်ခွင့်များကို ခံစားနိုင်ပြီး အခြားသော ဥပဒေများတွင် ကင်းလွတ်ခွင့်များ ပါဝင်မနေခြင်းက သိသာသော သာဓကတစ်ခုဟုပင် ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတကာတွင် အသရေဖျက်မှုကို ရာဇဝတ်ကြောင်းထက် တရားမကြောင်းဥပဒေများဘက်သို့ ပြောင်းလဲ ကျင့်သုံးနေသည်ကို ထောက်ချင့်ကာ ဥပဒေများ ရေးဆွဲခြင်းနှင့် လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းကိစ္စရပ်များ တွင် နိုင်ငံတကာ၏အရွှေ့ကိုပါ မေ့လျော့မထားသင့်ပါ။ ထိုအချက်သည် မိမိနိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ချက်များသည် နိုင်ငံတကာစံနှင့် ကိုက်ညီသည့် လူ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝပေးထားကြောင်းကို နှုတ်ဖြင့်ပြောဆိုစရာ မလိုသည့် အကောင်းဆုံးသက်သေပြချက် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အပြင် ဥပဒေသစ်များကို ရေးဆွဲခြင်းကိစ္စရပ်များတွင်လည်း ဥပဒေပညာရှင်များသာမက သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေသက်ရောက်စေမည့် အဝန်းအဝိုင်းအတွင်းရှိ ကျွမ်းကျင်သောပညာရှင်များကိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်၏အဆင့်တိုင်းတွင် ထည့်သွင်းပေးမှု အားနည်းခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ နိုင်ငံ တကာစံနှုန်းနှင့် အပြည့်အဝကိုက်ညီသော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်ပေါ်လာစေရေးလမ်းကြောင်းတွင် လူသားအားလုံး၏ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးဖြစ်သည့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပြုပေးရေးသည် အဓိကကျသကဲ့သို့ ထိုသို့လုပ်ငန်းစဉ်ကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် နိုင်ငံသားတို့၏ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ထိခိုက်စေသောဥပဒေ များကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်သည့် ဥပဒေများတွင် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို ထိခိုက်စေသောအချက်များ ပါဝင်လာမှုကို ကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အားနည်းချက်များကို သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့ များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသူများအနေဖြင့် အထက်ပါဥပဒေများတွင် ပါရှိသောပုဒ်မတစ်ခုခုကို အသုံးပြုမည်ဆိုပါကလည်း အလွယ်တကူ အသုံးပြုခြင်းထက် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆို ခွင့်ကို ထိခိုက်နိုင်သည့်အခြေအနေရှိမရှိကို သတိပြုရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

ခေတ်နှင့် မည်သို့မျှ ကိုက်ညီခြင်းမရှိသည့် ကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးဥပဒေအား ဖျက်သိမ်း ပြီး ကွန်ပျူတာပညာဖွံ့ဖြိုးရေးကို အမှန်တကယ်အားပေးသော ဥပဒေကောင်းတစ်ခုကို အကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်၊

၂။

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေနှင့် အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေများတွင် ပါရှိသည့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ထိခိုက်စေသည့်ပုဒ်မများကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့်အညီ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်၊

၃။

အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေ

◆ ပုဒ်မ ၃၃ အား ICCPR ၏ ပုဒ်မ ၁၉ အောက်ရှိ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းအတွက် စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီစေရန် ပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုတ်သိမ်းရန်၊ (ယင်းဥပဒေတွင် တရားဥပဒေအရ အရေးယူရနိုင်သည့် အချို့လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည့် ဆင့်ခေါ်စာဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များကို အရေးယူနိုင်ဖို့ လျှော့ချသတ်မှတ်သင့်ပါသည်။ သတ်မှတ်ထားသည့် တရားဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမှုအနည်းဆုံးဖြင့် ကာကွယ်ပေးနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမှုနည်းသည့် တရားမရေးရာပြစ်ဒဏ်များ သတ်မှတ်ပေးပြီး တရားခံများအတွက် ထိုက်တန်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်များရရှိရန် ခွင့်ပြုပေးသင့်ပါသည်။)

◆ ပုဒ်မ ၃၄ (ဃ)အား ရုတ်သိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် တရားမမှုဥပဒေတစ်ခုအဖြစ် ပြင်ဆင်ရန်၊

◆ မည်သည့်ဒဏ်ကြေးငွေမဆို ထိခိုက်နစ်နာစေမှုနှင့် အချိုးညီညီဖြစ်ရန် (ငွေကြေးပြစ်ဒဏ်သည် ထိခိုက်နစ်နာခဲ့သည့် နာမည်ဂုဏ်သိက္ခာကို ပြန်အဖတ်ဆယ်နိုင်ရန်သာ ပုံစံထုတ်ထားသင့်ပြီး တရားခံကို ပြစ်ဒဏ်ပေးရန် မဖြစ်ရပါ။ ယင်းတွင် ခွင့်ပြုပေးနိုင်သည့် အမြင့်ဆုံးထိခိုက်မှုပမာဏကို လည်း ထပ်လောင်းထည့်သွင်းထားသင့်ပါသည်။)

◆ ပုဒ်မ ၃၆ ကို ရုတ်သိမ်းရန် (ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ပြင်းထန်သည့် အရေးယူမှုမျိုးကို သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ယင်းနယ်ပယ်သည် အလွန်ကျယ်ပြန့်နေပြီး တားမြစ်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးထားခြင်း မရှိပါ။)

၄။

အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် အထက်ပါဥပဒေများကို အသုံးပြုပြီး တရားစွဲဆိုခြင်းပြုလုပ်ရာတွင် ဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် သွေဖည်ခြင်းမရှိစေရန်အတွက် မိမိ၏တစ်သီးပုဂ္ဂလအမြင်ပေါ်တွင် ပြဿနာတစ်ခုကို မတည်ဆောက်ဘဲ ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များကိုပါ ကျယ်ပြန့်စွာ စဉ်းစားသုံးသပ်ရန်၊

၅။

ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အသရေဖျက်မှုအား ဥပဒေ ၆ ခုတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြသကဲ့သို့ ဖောင်းပွမှုများ မရှိစေရန်အတွက် ရှိနှင့်ပြီးသား ဥပဒေများနှင့်ပါ အချိတ်ဆက်မိမိ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရေးကို လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ရန်၊

၆။

ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် ကျွမ်းကျင်သော ပညာရှင်များကို လုပ်ဆောင်မှုအဆင့်ဆင့်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန်၊

၇။

တရားနည်းလမ်းကျသော ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကြားဖြတ်နားထောင်ခွင့်မူဘောင်တစ်ခုကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရန်၊

၈။

နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းနှင့် တိုင်းတာနိုင်သည့် *Anti-Discrimination Law* တစ်ခုအား ပြင်ဆင် ရေးဆွဲရန်နှင့်

၉။

နိုင်ငံသားတို့၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ရပိုင်ခွင့်နှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံခွင့်ကို ထိရောက်စွာ အကာအကွယ် ပေးနိုင်သည့် အချက်အလက်ကာကွယ်ရေးဥပဒေ (*Data Protection Law*) တစ်ခု ပြဋ္ဌာန်းရန် စသည့်အချက်များကို အကြံပြုအပ်ပါသည်။

သတင်း
မိမိ
ဥပဒေကို
ပူးသပ်
အဆိုပြုချက်

သတင်းမီဒီယာဥပဒေ(၂၀၁၄)ကို သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အကြံပြုခြင်း

၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ ပုံနှိပ်သူများနှင့်ထုတ်ဝေသူများ မှတ်ပုံတင်ဥပဒေကို ပယ်ဖျက်ရန်၊ စာပေစိစစ်ရေးဟုဆိုသော သတင်းနှင့် စာပေစာနယ်ဇင်းဆိုင်ရာ ထုတ်ဝေခွင့်ကိုများ မထုတ်ဝေမီ ဆင်ဆာခွင့်ပြုချက်တင်ရခြင်းတို့ကို ဖျက်သိမ်းနိုင်ရန်အတွက် သတင်းမီဒီယာဥပဒေ(၂၀၁၄)ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၄ ရက်တွင် ဥပဒေအမှတ် ၁၂ ဖြင့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်^(၁၃)။ သတင်းမီဒီယာနည်းဥပဒေများကို ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၄၅/၂၀၁၅ ဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၇ ရက်က ထုတ်ပြန်အတည်ပြုခဲ့သည်။ သတင်းမီဒီယာဥပဒေတွင် အခန်းပေါင်း ၁၀ ခန်းပါပြီး နည်းဥပဒေတွင် အခန်းပေါင်း ၁၂ ခန်း ပါဝင်သည်။ သတင်းမီဒီယာကျင့်ဝတ်ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလ ၃ ရက်တွင် အတည်ပြုခဲ့သည်။ စာပေစိစစ်ရေးကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ကတည်းက ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ သတင်းမီဒီယာကောင်စီကို ကနဦးတွင် ယာယီ

(၁၃) သတင်းမီဒီယာဥပဒေ(၂၀၁၄)
<https://pyidaungsu.hluttaw.mm/laws>

ကောင်စီအနေဖြင့် စတင်ခဲ့ပြီး သတင်းမီဒီယာဥပဒေနှင့်သတင်းမီဒီယာကျင့်ဝတ်ကိုပြုစုနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ သတင်းမီဒီယာဥပဒေ ၂၀၁၄ အရ မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာ ကောင်စီကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၁ ရက်၌ ရန်ကုန်မြို့ရှိ နိုဗိုတယ်ဟိုတယ်တွင် အဖွဲ့ဝင် ၁၄ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်^(၁၄)။ ထိုကောင်စီ၏သက်တမ်းမှာ သုံးနှစ်ဖြစ်သောကြောင့် သက်တမ်း အသစ်ကောင်စီကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

သတင်းမီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေစံနှုန်း

ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင် Article 19 သည် ပြည်သူများကြား အတွေးအခေါ်နှင့်သတင်းအချက်အလက်များကို လွတ်လပ်စွာ အမှီအခိုကင်းကင်းနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို အာမခံပေးကြောင်း အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤရပိုင်ခွင့်တွင် ပြည်သူ့အရေးကိစ္စများ၌ ဆင်ဆာဖြတ်ခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်းများ မပါဘဲ မှတ်ချက်ပြုခြင်းနှင့် ပြည်သူ့အမြင်များ အသိပေးခြင်းတို့ကို မီဒီယာများမှ လွတ်လပ်စွာ လုပ်နိုင်ကြောင်း ပါဝင်ပါသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ICCPR ၏ Article 19 အောက်တွင် ပြည်သူများသည် မီဒီယာများကို လက်လှမ်းမီရယူပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။

ထို့နည်းတူစွာပင် လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ပိုင်ခွင့်နှင့်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် ကာကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ် (ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်)မှ ICCPR အောက်ရှိ သတင်းအချက်အလက်များအား ရှာဖွေရယူနိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် မီဒီယာလွတ်လပ်မှုသည် အရေးကြီးကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ထုံးစံမီဒီယာများ၊ မီဒီယာအသစ်များ၏ အမှီအခိုကင်းမှု သေချာစေရန်နှင့် မီဒီယာပလက်ဖောင်းများကို ပြည်သူမှ သုံးနိုင်ခွင့်ရရှိစေရန်အတွက် လိုအပ်သည့် အဆင့်များအားလုံးကို လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထပ်လောင်းအားဖြင့် မီဒီယာပလက်ဖောင်းများသည် လွတ်လပ်ပြီး အမှီအခိုကင်းသည့် ပုံစံဖြင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုရှိစေရန် နိုင်ငံများမှ သေချာစောင့်ကြည့်သင့်ပါသည်။

သတင်းမီဒီယာနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများနှင့် တရားစွဲဆိုခံခဲ့ရသည့် ဖြစ်ရပ်များ

မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာဥပဒေ(၂၀၁၄)ကို အတည်ပြုပြီး၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် သတင်းမီဒီယာနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများနှင့် တရားစွဲဆိုခံခဲ့ရသည့် ကိစ္စပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကိစ္စရပ်များသည် သတင်းမီဒီယာ၊ အစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုမ္ပဏီနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တို့အကြား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောကိစ္စများသည်

(၁၄) မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ <http://myanmarpresscouncil.org/about-mpc/what-is-the-press-council.html>

အများစုဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီသည် အငြင်းပွားမှုနှင့်တိုင်ကြားမှုများ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး သတင်းမီဒီယာများအနေဖြင့် သတင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စဉ် ကြိုတွေ့လာသည့်ဖြစ်ရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြေရှင်းမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။^(၁၅)

ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးကော်မတီ၏ ထုတ်ပြန်ချက်များအရ ၂၀၁၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တို့တွင် ကော်မတီသို့ တိုင်ကြားခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ရသည့်ဖြစ်ရပ်များ မရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကော်မတီသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အငြင်းပွားမှုနှင့် တိုင်ကြားမှုစုစုပေါင်း ၃၆ ခုကို ကိုင်တွယ်ခဲ့ရပြီး ယင်းနှင့်ပတ်သက်သော ဖြေရှင်းပြီး အမှုများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။^(၁၆) ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီအဖွဲ့အသစ်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးနောက် အငြင်းပွားမှုနှင့် တိုင်ကြားမှုများ ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီကို အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက်တွင် ဆက်လက်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကောင်စီဖွဲ့စည်းသည့်နေ့မှစတင်၍ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၃ ရက်အထိ ကာလအတွင်း တိုင်ကြားစာ စုစုပေါင်း ၁၄၁ စောင် ရရှိခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။^(၁၇)

၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း အငြင်းပွားမှုနှင့်တိုင်ကြားမှုများ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးကော်မတီက ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်များထဲမှ The Voice News Myanmar ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် မမှန်သတင်းဖော်ပြပါရှိသည်ဟု ရဲချုပ်(ကိုယ်စား) ရဲမှူးကြီး သက်နိုင်က ကော်မတီသို့ အသိပေးအကြောင်းကြားခြင်း၊ The Voice Daily သတင်းစာ၌ မတ်လ ၂၆ ရက်တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် “ကျည်ထောင်စုသစ္စာ” စာမူနှင့်ပတ်သက်၍ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းပေးပါရန် ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီး ထွန်းထွန်းဦး၊ ရန်ကုန်တိုင်း စစ်ဌာနချုပ်ရုံးက တိုင်ကြားခဲ့ပြီး ပြေလည်မှု မရခဲ့သောကြောင့် တိုင်ကြားသူမှ တရားစွဲဆိုခဲ့ခြင်း၊ 7Day Daily သတင်းစာ၌ ဖော်ပြပါရှိသည့် သတင်းသည် မှားယွင်းဖော်ပြမှုဖြစ်သည်ဟု တပ်မတော်သတင်းမှန်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့၊ တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူးက တိုင်ကြားခဲ့သည်နှင့်ပတ်သက်၍ ကော်မတီက ဖြေရှင်းခဲ့ခြင်း၊ ဧရာဝတီသတင်းဌာနမှ သတင်းထောက် ၁ ဦး၊ DVB သတင်းဌာနမှ သတင်းထောက် ၂ ဦးတို့ကို တပ်မတော်က ထိန်းသိမ်းခဲ့သည့်အပေါ် သတင်းဌာနများမှ ထိပ်ပိုင်းတာဝန်ရှိသူများက တိုင်ကြားခဲ့ခြင်း၊ သူရိယနေဝန်းမှ တာဝန်ခံအယ်ဒီတာနှင့် အမှုဆောင်အယ်ဒီတာတို့ကို ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ-၆၆(ဃ)ဖြင့် အမှုဖွင့်ခံရ၍ ကော်မတီသို့တိုင်ကြားခဲ့ရာ သတင်းမီဒီယာဥပဒေဖြင့်သာ အရေးယူရန် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ကောင်စီက စာပို့ခဲ့ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ ကော်မတီသို့ရောက်ရှိခဲ့သောကိစ္စများ ဖြစ်သည်။ ရိုက်တာသတင်းဌာနမှ ကျော်စိုးဦးနှင့်လုံးတို့နှစ်ဦးကို နိုင်ငံတော် လျှို့ဝှက်ချက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃ ဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၂

(၁၅) မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၊ တိုင်ကြားလွှာ
<http://myanmarpresscouncil.org/complaint/complaint-form.html>
(၁၆) ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း အငြင်းပွားမှုနှင့်တိုင်ကြားမှုများ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးကော်မတီ၏ဖြေရှင်းပြီးအမှုများ
<http://myanmarpresscouncil.org/complaint/2017-cases>
(၁၇) ပဲခဲမြန်မာမှ ရုံးအဖွဲ့နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီမှ ရုံးအဖွဲ့ဝင်များ
၂၀၁၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၂၃ တွင် တွေ့ဆုံ၍ ရယူခဲ့သော အချက်အလက်များမှ

ရက်တွင် တပ်မတော်က တရားစွဲဆိုခဲ့ပြီး သတင်းမီဒီယာကောင်စီသို့ တိုင်ကြားခဲ့ခြင်းမရှိသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီက ထုတ်ပြန်ချက်အမှတ် ၅/၂၀၁၇ ကို ထုတ်ပြန်၍ ကြားဝင် ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း အောင်မြင်မှု မရရှိခဲ့ပါ^(၁၈)။

၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ခဲ့သောဖြစ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုနှင့် တိုင်ကြားမှုများ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးကော်မတီအနေဖြင့် ဖြေရှင်းပြီးသည့်ဖြစ်ရပ်များကို သက်ဆိုင်ရာ ဖြစ်ရပ်အလိုက် စုစည်း၍ ထုတ်ပြန်ထားခြင်း မရှိခဲ့သော်လည်း ကောင်စီ၏ ထုတ်ပြန်ချက်အချို့နှင့် စုံစမ်းမေးမြန်းခဲ့ သည်များထဲမှ Weekly Eleven News ပါဆောင်းပါးနှင့်ပတ်သက်၍ အယ်ဒီတာချုပ် ကိုကျော်ဇောလင်း၊ တာဝန်ခံအယ်ဒီတာ ကိုနုရီမင်းနှင့် သတင်းထောက်ချုပ် ကိုဖြိုးဝေဝင်းတို့ကို ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့က ၂၀၁၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၁၀ ရက်တွင် နိုင်ငံတော်အကြည်အညိုပျက်စေမှု၊ ပုဒ်မ ၅၀၅(ခ)ဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့ရာ သတင်းမီဒီယာကောင်စီက သတင်းမီဒီယာဥပဒေနှင့်သာ အရေးယူပါရန် သဘောထားကြေညာချက် ၄/၂၀၁၈ ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၁၁ ရက်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတော်သမ္မတ ဦးဝင်းမြင့်က သတင်းမီဒီယာဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့သို့ လမ်းညွှန်မှုပြုခဲ့သည်^(၁၉)။

၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ခဲ့သောဖြစ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုနှင့် တိုင်ကြားမှုများ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးကော်မတီအနေဖြင့် ဖြေရှင်းပြီးသည့်ဖြစ်ရပ်များကို သက်ဆိုင်ရာဖြစ်ရပ်အလိုက် စုစည်း ၍ ထုတ်ပြန်ထားခြင်းမရှိခဲ့သော်လည်း ကောင်စီ၏ထုတ်ပြန်ချက်အချို့နှင့် စုံစမ်းမေးမြန်းခဲ့သည်များ ထဲမှ ဧရာဝတီသတင်းဌာန၊ အကြီးတန်းအယ်ဒီတာကို ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး စစ်ဌာနချုပ်က ဆက်သွယ် ရေး ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ-၆၆(ဃ)ဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်း၊ Development Media Group(DMG) သတင်းဌာန၊ အယ်ဒီတာချုပ်ကို သတင်းတပ်ဖွဲ့က မတရားအသင်းအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ (၁၇/၂) ဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်း၊ Channel Mandalay News သတင်းဌာန၊ သတင်းထောက် နန္ဒ(တစ်ကိုယ်တော်)ကို ရဲတပ်ဖွဲ့က ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း^(၂၀)နှင့် မြစ်ကြီးနားဂျာနယ်၊ အမှုဆောင်အရာရှိချုပ် ၂ ဦးနှင့် သတင်းရေးသားသူကို သခင်စစ်ကုမ္ပဏီက အသရေဖျက်မှုပုဒ်မ ၅၀၀ ဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်း^(၂၁)တို့ ဖြစ်သည်။

(၁၈) မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်(၅/၂၀၁၇)၊ ကြေညာချက်အမှတ်(၃/၂၀၁၈) <http://myanmarpresscouncil.org/activities-mpc/statements-mpc/>
(၁၉) Eleven သတင်းသမား ၃ ဦးအမှု မီဒီယာဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန် သမ္မတ လမ်းညွှန် <https://burma.irrawaddy.com/news/2018/10/18/172860.html>
(၂၀) ပဲခဲမြန်မာ၏ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်(၃/၂၀၁၉) <http://www.penmyanmar.org/>
(၂၁) မြစ်ကြီးနားဂျာနယ် <https://www.myitkyinanewsjournal.com/local-news/3545/2019/>

သတင်းမီဒီယာဥပဒေ အသုံးပြုနိုင်မှု အားနည်းချက်

အထက်ပါကိစ္စရပ်များအပြင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ဖြစ်ခဲ့သည့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့နှင့် Eleven Media Group တို့၏အငြင်းပွားမှုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ဖြေရှင်းရာတွင် သတင်းမီဒီယာဥပဒေကို အသုံးမပြုခြင်း၊ တနင်္သာရီအပတ်စဉ်ဂျာနယ်တွင် ဖော်ပြသည့် သရော်စာနှင့်ပတ်သက်၍ ကျေနပ်မှုမရှိသောကြောင့် ဖြေရှင်းရာတွင် သတင်းမီဒီယာဥပဒေကို အသုံးမပြုခြင်း၊ ပဋိပက္ခဖြစ်သည့် ဒေသနှင့်နေရာများတွင် သတင်းရယူစဉ် သတင်းမီဒီယာသမားများကို သက်ဆိုင်ရာက အကာအကွယ်ပေးရမည်ဟု သတင်းမီဒီယာဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အကာအကွယ်မပေးနိုင်ခြင်း^(၂၂)၊ သတင်းမီဒီယာသမားများ၏သတင်းရပိုင်ခွင့်ကို ဥပဒေတွင် အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း သတင်းရပိုင်ခွင့်ကို မရရှိခြင်း၊ သတင်းမီဒီယာကောင်စီဖွဲ့စည်းရာတွင် အစိုးရနှင့် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ လွှမ်းမိုးထားခြင်းတို့ကြောင့် ကောင်စီ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အားနည်းနေခြင်းနှင့် သတင်းမီဒီယာဖြင့် သက်ဆိုင်နေသူအားလုံးကို ဥပဒေအားဖြင့် အကာအကွယ်မပေးနိုင်ခြင်း အစရှိသည့် အကောင်အထည်ဖော်မှု အားနည်းချက်များကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ထို့အတူ သတင်းမီဒီယာလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်စဉ် ကြုံတွေ့ရသည့် အငြင်းပွားမှုများနှင့် တရားစွဲဆိုမှုများကို လေ့လာသုံးသပ်အကဲဖြတ်သည့် အကဲဖြတ်ချက်များအရ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ကိစ္စရပ်ကြီးများတွင် သတင်းမီဒီယာဥပဒေကို အသုံးပြုနိုင်ခြင်း အားနည်းခဲ့ပြီး လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် အခြားသော တည်ဆဲဥပဒေများဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ ကမ္ဘာ့သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သော သဘောထားထုတ်ပြန်ချက် ၈/၂၀၁၉ တွင် “ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ သတင်းသမားများအား သတင်းမီဒီယာဥပဒေဖြင့် မဟုတ်ဘဲ မတရားအသင်းအက်ဥပဒေ(၁၇/၁)၊ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ-၆၆(ဃ)၊ နိုင်ငံတော်အကြည်အညိုပျက်မှု ၅၀၅(က)(ခ)၊ အစိုးရလျှို့ဝှက်ချက်များအက်ဥပဒေပုဒ်မများဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်း၊ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ထောင်ဒဏ်အပြစ်ပေးခြင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအတွက် ဆီလျော်မှုမရှိဟု မှတ်ယူပါသည်။ သတင်းမီဒီယာများကို ကျေနပ်မှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိပါက လက်ရှိသတင်းမီဒီယာဥပဒေဖြင့်သာ တရားစွဲဆိုသင့်ပြီး သတင်းမီဒီယာကောင်စီသို့ ရှေးဦးစွာ တိုင်ကြားသင့်ပါသည်” ဟု ထည့်သွင်းဖော်ပြထုတ်ပြန်ခဲ့ရသည်^(၂၃)။ ထို့အတူ နိုင်ငံတော်သမ္မတ ဦးဝင်းမြင့်ကလည်း သတင်းမီဒီယာနှင့်ပတ်သက်သော တရားရေးရာကိစ္စများအတွက် သတင်းမီဒီယာဥပဒေကို အသုံးပြုရန် ညွှန်ကြားခဲ့ရသည်။

(၂၂) မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ သဘောထားထုတ်ပြန်ချက်(၁/၂၀၁၈) <http://myanmarpresscouncil.org/activities-mpc/statements-mpc/>
(၂၃) မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ သဘောထားထုတ်ပြန်ချက်(၈/၂၀၁၉) <http://myanmarpresscouncil.org/activities-mpc/statements-mpc/333-statements8-3my19.html>

သတင်းမီဒီယာဥပဒေ၏ အားနည်းချက်

သတင်းမီဒီယာဥပဒေပါ အခန်း(၁)၊ အမည်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်နှင့် အခန်း(၂)၊ ရည်ရွယ်ချက်တို့သည် တိကျရှင်းလင်းသော ဖွင့်ဆိုချက်ဖြစ်စေရန် လိုအပ်ချက်များ ရှိနေပြီး တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသော မီဒီယာနည်းပညာနှင့်သဘာဝများကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု အားနည်းသည်။ အခန်း(၃)၊ သတင်းမီဒီယာသမားများ၏ရပိုင်ခွင့်များသည်လည်း တိကျရှင်းလင်းမှုအားနည်းခြင်းအပြင် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းမကိုက်ညီမှု၊ အများပြည်သူ၏ သတင်းသိပိုင်ခွင့်ကို အာမခံနိုင်မှုနှင့်သတင်းသမားများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်မှုစသည့် အားနည်းချက်များ ရှိသည်။ ထို့အပြင် သတင်းအရင်းအမြစ်ကို ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးထားခြင်းကိုလည်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိပါ။ အခန်း(၄)၊ သတင်းမီဒီယာသမားများ လိုက်နာရမည့်တာဝန်နှင့်ကျင့်ဝတ်များတွင် တည်ဆဲဥပဒေများကို ညွှန်းဆိုမှုမရှိခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များနှင့်ကိုက်ညီသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ မပါဝင်ခြင်း စသည့် အားနည်းချက်များ ရှိသည်။ အခန်း(၅)၊ သတင်းမီဒီယာလုပ်ငန်းထူထောင်ခြင်းတွင် မီဒီယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်လိုသူသည် လုပ်ငန်းအသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ရယူရမည်ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအနေဖြင့် မီဒီယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ခွင့်မပြုခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းနိုင်ခြင်းစသည့်အခွင့်အာဏာ ရှိနေသည်။ အခန်း(၆)၊ ကောင်စီဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် ကောင်စီဝင်ရွေးချယ်ရန် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းခြင်းအတွက် ပြဋ္ဌာန်းမထားခြင်း၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတနှင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်မှ ဥက္ကဋ္ဌတို့၏ အဆိုပြုသည့် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးစီ ပါဝင်နေခြင်း၊ သတင်းမီဒီယာနှင့်ဆက်သွယ်နေသော အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ရွေးချယ်နိုင်မှု နည်းပါးခြင်းနှင့် ငွေစာရင်းရှင်းတမ်းများကို အများပြည်သူထံသို့ နှစ်စဉ်ထုတ်ပြန်ပေးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက် မပါဝင်ခြင်းစသည့် အားနည်းချက်များ ရှိပါသည်။ အခန်း ၈၊ အရေးယူခြင်း၊ ပုဒ်မ ၂၁ တွင် နစ်နာသော ဌာန၊ အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် သတင်းမီဒီယာသမားတစ်ဦးက ပုဒ်မ ၉ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် တာဝန်နှင့်ကျင့်ဝတ်သိက္ခာတစ်ရပ်ရပ်ကို ချိုးဖောက်ကြောင်း ယူဆလျှင် ရှေးဦးစွာ ကောင်စီသို့ တိုင်ကြားနိုင်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသဖြင့် တိုင်ကြားလိုမှသာ တိုင်ကြားနိုင်သည့်သဘောဖြစ်နေပါသည်။ အဆိုပါအားနည်းချက်ကြောင့် သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ အားကောင်းမှုသည်လည်း အားနည်းနေရပါသည်။ အခန်း ၉၊ ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်များသည် ထိရောက်ဟန့်တားနိုင်သော ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်များ မဟုတ်ခြင်းနှင့် သတင်းမီဒီယာသမားများ၏ သတင်းရပိုင်ခွင့်ကို နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ကြန့်ကြာစေခြင်း၊ တားဆီးခံရခြင်းတို့ကို ကျူးလွန်သူများအတွက် ထိရောက်ဟန့်တားနိုင်သော ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ် မပါဝင်ခြင်းတို့သည် အားနည်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ အခန်း ၁၀၊ အထွေထွေ၊ ပုဒ်မ ၃၃ သည် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏အခန်းဏှကို ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ လွတ်လပ်မှုရှိခြင်း၊ လွှမ်းမိုးမှုကင်းခြင်း၊ အမှီအခိုကင်းခြင်းနှင့် အများပြည်သူ၏ယုံကြည်မှုရရှိစေခြင်းတို့ကို အဟန့်အတား အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည့် အားနည်းချက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

သတင်းမီဒီယာဥပဒေဆိုင်ရာမူဝါဒများ

ဥပဒေပြုရန် လိုအပ်လာသည့်အခါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ အမည်၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်တို့ကို တိကျရှင်းလင်းစွာဖော်ပြ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခြင်းသည် အလွန်အရေးကြီးသော စံနှုန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် သတင်းမီဒီယာများ၏လွတ်လပ်မှု၊ အမှီအခိုကင်းမှု၊ သတင်းရင်းမြစ်ကို အကာအကွယ်ပေးမှု၊ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းသည့် ထိန်းကျောင်းနိုင်မှု၊ မီဒီယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် အဟန့်အတားနည်းပါးမှု၊ အသိအမှတ်ပြုမှု၊ လုံခြုံဘေးကင်းရေး၊ အစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှု ကင်းဝေးခြင်းနှင့် သတင်းမီဒီယာကျင့်ဝတ်လိုက်နာမှုတို့သည် အလွန်အရေးကြီးပြီး သတင်းမီဒီယာဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် မဖြစ်မနေ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေးဆွဲသင့်သော မူဝါဒဆိုင်ရာစံနှုန်းများ ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းအရ ပုံနှိပ်မီဒီယာဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းသည် ဥပဒေဖြင့် ရေးသားထားရမည်ဖြစ်ပြီး အလျဉ်းသင့်သလို မတရားလုပ်ဆောင်ခြင်း မဖြစ်စေရပါ။ ဥပဒေ၏ တရားဝင်ဦးတည်ချက် ရှိရမည်။ ထိုဦးတည်ချက်များကို အခြားသူ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ဂုဏ်သိက္ခာ၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ လူထုလုံခြုံရေး၊ လူထုကျန်းမာရေးနှင့်ကိုယ်ကျင့်တရားများအဖြစ် ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားရမည်။ ယင်းဦးတည်ချက်များကို ရရှိရန် လိုအပ်သည့်အခြေအနေ၊ ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးအတွက် လိုအပ်ခြင်းနှင့်အချိုးညီစွာ လုပ်ဆောင်ခြင်း မျှတစေရမည်။ ပုံနှိပ်မီဒီယာများကို ထိန်းကျောင်းရေးအား စာနယ်ဇင်းကောင်စီအဖွဲ့အစည်းများက မီဒီယာကျင့်ဝတ်ကဲ့သို့သော အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းများ သတ်မှတ်ပြီး ထိန်းကျောင်းဆောင်ရွက်ကြရမည်။

သတင်းမီဒီယာအပေါ်တွင် ထိန်းကျောင်းမှု တစ်စုံတစ်ရာပြုလုပ်မည့် အဖွဲ့အစည်းအားလုံးအတွက် လွတ်လပ်ခွင့်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအများစုတွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းများကို အနည်းငယ်သာ ထိန်းချုပ်ထားပြီး ပုံနှိပ်မီဒီယာအတွက် သီးသန့်ဖွဲ့စည်းထားသော ထိန်းချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ မရှိတတ်ကြပါ။ နိုင်ငံတော်က ထိန်းကျောင်းသည့် စနစ်ထက် စာနယ်ဇင်းကောင်စီကဲ့သို့ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ထိန်းကျောင်းသောအဖွဲ့အစည်း၏စနစ်က ပို၍သင့်လျော်ကြောင်း လက်ခံထားကြသည်။ ယင်းအဖွဲ့တို့သည် လွတ်လပ်၍ အနှောင့်အယှက်ကင်းရန် လိုအပ်သည်။ သတင်းမီဒီယာဥပဒေနှင့်စည်းမျဉ်းများသည် နိုင်ငံရေးစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားနှင့်ပဋိပက္ခများ မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်စေရန် ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။

သတင်းသမားများကို လိုင်စင်ရယူစေပြီး လိုင်စင်မရှိသူများ၏ သတင်းလိုက်ခွင့်၊ ရေးသားဖော်ထုတ်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ကန့်သတ်ခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာ သတင်းရယူခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်သတင်းခေတ်သို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ အွန်လိုင်းဘလော့ရေးသားသူများနှင့် အခြားအပျော်တမ်းသတင်းရေးသူများကြောင့် သတင်းသမားများနှင့် သတင်းသမားမဟုတ်သူများအကြား စည်းခြားမှုကိုလည်း နီးကပ်စေပါသည်။

သတင်းသမားများကို လွတ်လပ်စွာ သတင်းလက်ခံခွင့်ရရှိရေးအတွက် အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်များ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အထူးသဖြင့် အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားနှင့် ဆက်စပ်သော ပါလီမန်၊

တရားရုံး စသည့်နေရာများတွင် သတင်းရယူနိုင်ရန် အခွင့်အရေးပေးရမည်ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး သတင်း သမားများတွင် အထူးအခွင့်အရေးများ ရှိနေသည်ဟု မမှတ်ယူဘဲ ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး၏ သတင်း ရယူခွင့်နှင့်ဆက်စပ်၍ ပေးအပ်ထားသော အခွင့်အရေးများဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရပါမည်။

သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးပို့သည့် အထူးလျှို့ဝှက်အပ်သော သတင်းရင်းမြစ်များအား ထုတ်ဖော်ပြောကြားရန် ငြင်းဆန်ခွင့်ကို သတင်းသမားများအား နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် အပ်နှင်း ထားသည်။ သတင်းရင်းမြစ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုမရှိခြင်းသည် သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်၏ အခြေခံ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုသို့သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါက အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားအတွက် သတင်းများ ရရှိရေးတွင် သတင်းရင်းမြစ်များသည် သတင်းသမားများနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများ ရှိတော့မည် မဟုတ်ပါ။ မီဒီယာများနှင့် မီဒီယာပိုင်ပစ္စည်းများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းကို နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ခွင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ညွှန်ကြားခိုင်းစေခြင်း မပြုရန်၊ တိုက်ခိုက်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာပါက လူသိရှင် ကြားထုတ်ဖော်ပြီး ရှုတ်ချရန်နှင့် အရေးယူရန်၊ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပွားလာခြင်း မရှိ အောင် နိုင်ငံတော်က ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရန်၊ တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပါက နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး လျင်မြန်ထိရောက်သည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာ အောင် ပြုလုပ်ပေးခြင်းတို့သည် လုံခြုံဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ ဖြစ်သည်။

မှားယွင်းသောသတင်းအချက်အလက်ကို ဖော်ပြမိခဲ့သည်ရှိသော် ထိခိုက်နစ်နာသူ မည်သူ မဆို သတင်းမီဒီယာကို အမှားပြင်ဆင်ဖော်ပြရန် တောင်းဆိုခွင့်ရှိစေရမည်။ တုံ့ပြန်ခွင့်ရှိပါက လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက် ထိခိုက်နစ်နာစေသည့် မှားယွင်းသော သို့မဟုတ် အထင်အမြင် လွဲမှားစေနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ပုံနှိပ်မီဒီယာ သို့မဟုတ် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာတစ်ခုခုက ဖော်ပြခဲ့မိပါက အဆိုပါ နစ်နာသူပုဂ္ဂိုလ်သည် သတင်းမီဒီယာကို အသုံးပြု၍ တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းခွင့် ရှိစေရမည်။

သတင်းမီဒီယာအားလုံးသည် ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုကို တိုက်ဖျက်ရန်နှင့် မတူကွဲပြားသော ယဉ်ကျေးမှုများအကြား နားလည်မှု တိုးပွားလာစေရန် ကျင့်ဝတ်အရသော်လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးအရ သော်လည်းကောင်း တာဝန်ရှိသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်ပတ်သက်သောသတင်းများကို အများပြည်သူ သိရှိစေရန် တင်ပြပါက နောက်ခံအခြေအနေ၊ ပြည့်စုံစုံခိုင်မာသောအချက်အလက်၊ ပါးနပ်လိမ္မာသော အရေးအသားဖြင့် တင်ပြရမည်။ သတင်းမီဒီယာ၏တင်ပြမှုကြောင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်၊ အုပ်စုတစ်စုအနေဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရနိုင်ဖွယ်ရှိသော အန္တရာယ် သို့မဟုတ် မကောင်းသောအမြင် သတ်မှတ်ချက်မျိုး သတ်မှတ်ရှုမြင်ခံရနိုင်ခြေများကို သတိပြုရမည်။ မလိုအပ်ဘဲ တင်းမာမှု ဖြစ်ပေါ် စေနိုင်သော၊ တင်းမာမှုမြင့်တက်လာစေနိုင်သော လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ လိင်ကွဲပြားမှုနှင့်အခြားသော မတူ ကွဲပြားသည့်အုပ်စုတစ်စု၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ဖော်ပြခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရမည်။ ခွဲခြားနှိမ်ချ ဆက်ဆံခြင်းနှင့် မကောင်းသောအမြင် သတ်မှတ်ချက်မျိုး သတ်မှတ်ရှုမြင်ခံရခြင်း၏ ဆိုးကျိုးများကို အများပြည်သူ သတိပြုမိစေရန် တင်ပြပေးရမည်။ မတူကွဲပြားသည့်အုပ်စုများ၏ ရှုမြင်ပုံကို တင်ပြပေး

ရမည့်အပြင် ယင်းတို့၏ပြောဆိုခွင့်နှင့်အသံကို အများပြည်သူ ကြားပိုင်ခွင့်ရှိအောင် ပြုလုပ်ပေးရမည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

သတင်းမီဒီယာဥပဒေပါ အမည်၊ ဖွင့်ဆိုချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းချက်နှင့်ဖွင့်ဆိုချက်တို့သည် တိကျရှင်းလင်းသင့်ပြီး တိုးတက်နေသော သတင်းမီဒီယာနည်းပညာနှင့် သဘာဝများဖြင့် ကိုက်ညီသင့်သည်။

◆ အခန်း ၁ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ - သတင်းမီဒီယာဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂(ခ)တွင် “သတင်းမီဒီယာ” အသုံးကို ကျယ်ပြောစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ထားပြီး ဘလော့ဂ်များ၊ ဆွေးနွေးပွဲဖိုရမ်များ၊ လူမှုကွန်ရက်ပလက်ဖောင်းများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကြေညာချက်များရှိ လုပ်ဆောင်ချက်များကိုပါ ပါဝင်အောင် ဖော်ပြထားသည်ကို ပြန်လည်စိစစ်သင့်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၂(ခ)တွင် ဥပဒေကို ကျင့်သုံးလို့ရနိုင်စေမည့် နယ်ပယ်ကိုဖွင့်ဆိုနိုင်ရန်အတွက် သတင်းမီဒီယာ အသုံးအား ပင်မမီဒီယာများအတွက်သာ လျှော့ချသတ်မှတ်စေရန် ပြုပြင်သင့်ပါသည်။ လူမှုကွန်ရက်မီဒီယာအသုံးပြုသူများ သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် အပျော်တမ်း မီဒီယာဖြင့် အသက်မွေးသူများအပေါ်တွင် ဤဥပဒေကို ကျင့်သုံးပါက ဤဥပဒေဖြင့် အနိုင်ကျင့်မှုများကို ဖြစ်လာစေနိုင်ပါသည်။

◆ အခန်း ၂ လုပ်ငန်းရည်ရွယ်ချက်များ - ပုဒ်မ ၃ တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်ကို အာမခံပေးနိုင်မည့် ရည်ညွှန်းချက်တစ်ခုကို ထည့်သွင်းရန် ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။

◆ အခန်း ၃ - မီဒီယာလုပ်သားများ၏ ခံစားပိုင်ခွင့်များ၏ ပုဒ်မ ၄ တွင် သတင်းအချက်အလက်များ၏ လျှို့ဝှက်သောအရင်းအမြစ်များ၊ အယ်ဒီတာများ အမှီအခိုကင်းမှု၊ မည်သည့်နည်းနှင့် ဖြန့်ချိသည်ဖြစ်စေ မီဒီယာအကြောင်းအရာများကို လွတ်လပ်စွာ ဖြန့်ချိနိုင်ခွင့်တို့အတွက် အကာအကွယ်များကို ထည့်သွင်းပေးရန် ပြင်သင့်ပါသည်။

၂။

သတင်းမီဒီယာလုပ်ငန်းအား လိုင်စင်အစား မှတ်ပုံတင်ခြင်းဖြင့်သာ အစားထိုးသင့်ပြီး မှတ်ပုံတင်ကိုလည်း လုပ်ငန်းတည်ရှိရာ သက်ဆိုင်ရာမြို့နယ် မှတ်ပုံတင်ဌာနတွင်သာ ရယူစေသင့်သည်။

၃။

သတင်းမီဒီယာကောင်စီ ဖွဲ့စည်းရန် လွတ်လပ်၍ အမှီအခိုကင်းသော ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် လိုအပ်ပြီး၊ ကော်မရှင်အား အများသဘောတူညီသောပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ရွေးချယ်ဖွဲ့စည်းရမည် ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို နည်းဥပဒေတွင် တိကျရှင်းလင်းစွာ အသေးစိတ် ထည့်သွင်းသင့်သည်။

၄။

သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏ အမှီအခိုကင်းမှုကို မထိခိုက်စေရန် ပွင့်လင်းမြင်သာတရားမျှတသည့် ရွေးကောက်ပွဲမှ တင်မြောက်လိုက်သော ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်များသာ ကောင်စီတွင် ပါဝင်သင့်ပြီး တစ်ဦးတစ်ယောက်၊ တစ်စုတစ်ဖွဲ့၏ ခန့်အပ်ခံရသူများ မပါဝင်သင့်ပါ။

၅။

သတင်းမီဒီယာကောင်စီ၏လွတ်လပ်မှုကို မထိခိုက်စေရန် သတင်းမီဒီယာကောင်စီဝင်များအား ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့်၊ ပယ်ဖျက်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်တွင် ပေးအပ်ထားခြင်း မပြုသင့်ပါ။

၆။

ကောင်စီသည် ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြုသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့်အတွက် ရန်ပုံငွေကိစ္စရပ်များ၊ ဘဏ္ဍာရေးအစီရင်ခံစာများကို ပြည်သူ့သို့သာ ထုတ်ပြန်ကြေညာသင့်ပါသည်။

၇။

မီဒီယာကောင်စီအား မီဒီယာအမျိုးအစားအားလုံးအပေါ်တွင် ထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးထားပါသည်။ ၎င်း၏ အမှီအခိုကင်းမှုမရှိခြင်းသည် အစိုးရအား မီဒီယာအပေါ်တွင် အကန့်အသတ်မရှိ ထိန်းချုပ်မှုများကို ထောက်ပံ့နေပါသည်။ မီဒီယာကောင်စီကို လုံးဝအမှီအခိုကင်းမှု ရှိစေရန် ပြင်ဆင်သင့်ပြီး မည်သည့် အစိုးရအဖွဲ့မှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု မရှိစေဘဲ မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဂျာနယ်လစ်များ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့များ၊ စာရေးဆရာများ၊ အနုပညာရှင်များကဲ့သို့သော အဓိကပါဝင်ပတ်သက်သူများကသာ လွတ်လပ်မျှတစွာ မဲခွဲ၍ မီဒီယာကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းခြင်းမျိုး ဖြစ်သင့်ပါသည်။

၈။

ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များကို ခန့်အပ်ခြင်းနှင့် ဖယ်ရှားခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သော အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဖယ်ရှားရန် ပုဒ်မ ၁၃ နှင့် ၁၆ ကို ရုတ်သိမ်းသင့်ပါသည်။

၉။

အစိုးရအနေဖြင့် ဂျာနယ်လစ်များအတွက် ကျင့်ဝတ် သို့မဟုတ် အတတ်ပညာဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များနှင့်တာဝန်များကို မဖန်တီးသင့်ပါ။ ပုဒ်မ ၉ တွင် မီဒီယာကို မီဒီယာများက ပြန်၍ မိမိကိုယ်ကိုစောင့်ထိန်းမှု/ပူးပေါင်းစောင့်ထိန်းမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းကို ခွင့်ပြုပေးသင့်ပါသည်။ မီဒီယာသည် အစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးမှု သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်လပ်သင့်ပါသည်။

၁၀။

သတင်းမီဒီယာနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်လာပါက ကောင်စီသို့ တိုင်ကြားနိုင်သည်အစား တိုင်ကြားရမည်ဟု ပြင်ဆင်သင့်သည်။

၁၁။

အများပြည်သူ သိရှိခွင့်ရှိသော သတင်းနှင့်အချက်အလက်များ ရယူရာတွင် တစ်နည်းနည်းဖြင့် နှောင့်ယှက်ခြင်း မပြုနိုင်ရန် ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းဖြင့် သတင်းမီဒီယာသမားသည် ဥပဒေ၏ အကာ

အကွယ်ကို ရသင့်သည်။

၁၂။

ဒဏ်ငွေ ကျပ် တစ်သိန်းမှ အများဆုံး ကျပ် သုံးသိန်းနှင့် ဒဏ်ငွေ ကျပ် သုံးသိန်းမှ အများဆုံး ကျပ် တစ်ဆယ်သိန်း ပေးဆောင်စေခြင်းသည် ထိရောက်ဟန့်တားနိုင်သော ပြစ်ဒဏ်မဟုတ်ပါသဖြင့် သတင်းမီဒီယာသမားများ ကျင့်ဝတ်၊ ပြစ်ဒဏ်များကို လိုက်နာစေရန် ထိရောက်ဟန့်တားနိုင်သော ပြစ်မှု၊ ပြစ်ဒဏ် ဖြစ်သင့်သည်။

၁၃။

အများပြည်သူ သိပိုင်ခွင့်ရှိသော သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းယူကြည့်ရှုရာတွင် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် နှောင့်ယှက်တားဆီးခံရခြင်း၊ ကြန့်ကြာစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းများသည် သတင်းအချက်အလက်သိပိုင်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ထိရောက်ဟန့်တားသော ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်များ ပြဋ္ဌာန်းပေးသင့်သည်။

၁၄။

သတင်းမီဒီယာကောင်စီအပေါ်တွင် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ အစိုးရနှင့်လွှတ်တော်တို့က လွှမ်းမိုးသြဇာသက်ရောက်နိုင်ရန် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပယ်ဖျက်ပြီး လွတ်လပ်၍ အမှီအခိုကင်းသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာစေရန် အားပေးသင့်သည်။

၁၅။

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများတွင် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဟူ၍ ထားရှိရန် မလိုအပ်ပါသဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနကို ဖျက်သိမ်း၍ ဝန်ကြီးဌာနများတွင် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဌာနနှင့် သတင်းအချက်အလက်ဌာနများသာ ထားရှိနိုင်ရန် အားပေးသင့်သည်။

အမျိုးအမည်: **အမျိုးအမည်**
အမျိုးအမည်
၂၀၂၃
အမျိုးအမည်
အကျိုးပြုချက်

Handwritten signature or note

“အမျိုးသားမှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းဥပဒေ” ၏
သတင်းအချက်အလက်ရရှိပိုင်ခွင့်အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က “အမျိုးသားမှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းဥပဒေ” ဥပဒေအမှတ် ၄၀/၂၀၁၉ ဖြင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဤဥပဒေသည် မှတ်တမ်းများကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အရေးကြီးသည့်မှတ်တမ်းများကို မော်ကွန်းတိုက်တွင် လုံခြုံစိတ်ချစွာ ထိန်းသိမ်းထားရှိရန် လွှဲပြောင်းပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ဟန်ရှိသော်ငြားလည်း (မော်ကွန်းတိုက်များသို့ ယင်းတို့ကို လွှဲပြောင်းပေးပြီးချိန်တွင်) ထိုမှတ်တမ်းများကို ကြည့်ရှုနိုင်ရန်အတွက်မူ အလွန်တင်းကျပ်သည့် စည်းမျဉ်းများကိုလည်း ချမှတ်ထားရှိသည်။ ယင်းသို့သော အခြေအနေတွင် အစိုးရဌာနများ၏ လက်ဝယ်ရှိ သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူ ရရှိပိုင်ခွင့်အတွက် သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အရေးကြီးပြီး အဓိကအားဖြင့် အပြုသဘောမဆောင်သည့် အကျိုးဆက်များ ရှိစေနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် မော်ကွန်းတိုက်များတွင် ထားရှိသည့်သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူ ရရှိနိုင်ခွင့်အတွက် အကန့်အသတ်များစွာ ရှိနိုင်လိမ့်မည်။

အမျိုးသားမှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းဥပဒေကို လေ့လာဆန်းစစ်ရာတွင် သတင်းအချက်အလက် ရယူပိုင်ခွင့်ကို တိုက်ရိုက်အကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်သည့် ဥပဒေပါ အပိုဒ်များအပေါ် အဓိကဆွေးနွေး တင်ပြသည့်အပိုင်းနှင့် မှတ်တမ်းများ ထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအားလုံးနှင့် ပတ်သက်သည့် အပိုင်းဟူ၍ အဓိကနှစ်ပိုင်း ခွဲခြားထားသည်။

၁။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိပိုင်ခွင့်ကို

တိုက်ရိုက်အကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်သည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

ဥပဒေပါ ပုဒ်မအမြောက်အမြားသည် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် တိုက် ရိုက်အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနေပါသည်။ ယင်းတို့ကို လုံခြုံမှု(လျှို့ဝှက်ချက်) ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ (သတင်းအချက်အလက်)ရယူမှုဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ အခကြေးငွေဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ အများ ပြည်သူအကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာအပိုဒ်များနှင့် ပြည်ပသို့ သတင်းအချက်အလက်များ ယူဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များဟု အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြားထားသည်။

လုံခြုံမှု(လျှို့ဝှက်ချက်)ဆိုင်ရာ ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

လုံခြုံမှုဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက်သည့် ဥပဒေပါ အဓိကပုဒ်မများမှာ ပုဒ်မ ၁၁ နှင့် ပုဒ်မ ၁၂ တို့ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၁၁ က အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများသည် မှတ်တမ်းများကို အမျိုးသားမော်ကွန်းတိုက် သို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်သောအခါ၊ ထိုမှတ်တမ်းများ၏လုံခြုံရေးအဆင့်ကို လျှော့ချသင့်/မသင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်များ၏ အရေးပါထိရလွယ်မှုအခြေ အနေသည် အချိန်နှင့်အမျှ လျော့ပါးလာသည်ကို တစ်နည်းတစ်ဖုံ အသိအမှတ်ပြုခြင်းမှာ အပြုသဘော ဆောင်ပါသည်။ သို့သော် ပုဒ်မ ၁၁ တွင် မှတ်တမ်းများ၏လုံခြုံရေးအဆင့်ကို အဆင့်လေးဆင့်အနက် တစ်ဆင့်ဆင့်အဖြစ် ထိပ်တန်းလျှို့ဝှက်အဆင့်၊ လျှို့ဝှက်အဆင့်၊ အတွင်းရေးအဆင့် သို့မဟုတ် ကန့်သတ် အဆင့်မှတ်တမ်းများဟု သတ်မှတ်ဖော်ပြသင့်သည်ဟု ဆက်လက်၍ ရေးသားထားသည်။ ယင်းအတွက် ပုဒ်မ ၁၂ က မှတ်တမ်းများကို “သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသည့်နေ့ရက်မှ” စတင်၍ နှစ် ၃၀၊ ၂၅ နှစ်၊ ၂၀ နှစ်နှင့် ၅ နှစ်အသီးသီး ထိန်းသိမ်းထားရမည်ဟု ဖော်ပြပါရှိသည်။ နောက်ဆုံး အနေဖြင့် ပုဒ်မ ၁၇ တွင် မည်သူမျှ(မော်ကွန်းတိုက်ဦးစီးဌာန) ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ တရားဝင် ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ (ကာလကြာမြင့်စွာ ထိန်းသိမ်းထားရန် လိုအပ်သည့်မှတ်တမ်းများအဖြစ်ဖြင့် သတ်မှတ်ထားသည့်) လုံခြုံမှုအဆင့်နှင့် သက်တမ်းမကုန်ဆုံးသေးသော မော်ကွန်းတစ်ရပ်ကို လေ့လာ ကြည့်ရှုခြင်း သို့မဟုတ် မိတ္တူကူးယူခြင်း မပြုရန် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ထိုအပိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပထမဦးဆုံး စိုးရိမ်စရာအချက်မှာ အဆင့်များ သတ်မှတ်သည့်စာရင်း တွင် “လွတ်လပ်စွာ ကြည့်ရှုရန် ဖွင့်ထားပေးသည့်(open)” အုပ်စုတစ်ခုမျှ မပါရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေအရ မော်ကွန်းတိုက်များသို့ လွှဲပြောင်းထားသည့် မှတ်တမ်းအားလုံးသည် အနည်းဆုံး အားဖြင့် ကန့်သတ်အဆင့်တွင် ရှိမည်ဖြစ်ပြီး ၅ နှစ် ထိန်းသိမ်းထားရန် သတ်မှတ်ထားရှိပြီးဟန် ရှိသည်။ မှတ်တမ်းများအားလုံးသည် အရေးကြီးပြီး ထိရလွယ်သည်မျိုး မဟုတ်သည့်အတွက် ယင်းသို့

ပြုလုပ်ခြင်းမှာ သတင်းအချက်အလက်များကို ရရှိနိုင်ရမည်ဟု တင်ကြိုယူဆထားသင့်သော သတင်းအချက်အလက်များ ရယူပိုင်ခွင့်၏ နောက်ခံမှုများနှင့်လည်း လုံးဝကို ဆန့်ကျင်နေသည်။

ဒုတိယစိုးရိမ်ပူပန်ချက်မှာ အဆင့်ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်၊ ဖော်ပြချက်များ မပါရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မည်သို့အဆင့်ခွဲခြားသတ်မှတ်မည်ဆိုသည်မှာ အစိုးရဌာနများ၏ သဘောထားအပေါ်သာ မူတည်နေပုံ ရှိနေပါသည်။ ဤနေရာတွင်လည်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြပါရှိသည့် ခြွင်းချက်အချို့မှလွဲ၍ သတင်းအချက်အလက်များအားလုံးကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိသင့်သည်ဟူသည့် သတင်းအချက်အလက်ရရှိပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာများနှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်နေပြန်ပါသည်။

တတိယစိုးရိမ်ပူပန်ချက်မှာ သတ်မှတ်ချက်ကာလများမှာ အလွန်ပင် ရှည်လျားလွန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ထိပ်တန်းလျှို့ဝှက်အဆင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ထိန်းသိမ်းထားသည့်ကာလမှာ နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင်လည်း နှစ် ၃၀ ဖြစ်သော်လည်း (ပို၍ကောင်းမွန်သည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမှာ ယင်းထက်ပင် အချိန်ကာလလျော့နည်းသတ်မှတ်သင့်သော်လည်း) လျှို့ဝှက်မှတ်တမ်းများအတွက် ၅၅ နှစ်နှင့်အတွင်းရေးအဆင့်သတင်းအချက်အလက်များအတွက် ၂၀ နှစ်မှာ ရှည်ကြာလွန်းလှပါသည်။ နောက်တစ်မျိုး ရှုမြင်ကြည့်ရမည်ဆိုလျှင်လည်း အဆင့်လေးဆင့်အနက် သုံးဆင့်မှာ အများဆုံးကာလများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံရှိနေသည်။ (ဆိုလိုသည်မှာ ၂၀ နှစ်နှင့် ၃၀ နှစ်အကြားဖြစ်သည်။)

စတုတ္ထစိုးရိမ်ပူပန်မှုတစ်ခုမှာ သတင်းအချက်အလက်များကို အဆင့်ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်နှင့် ထိုသတင်းအချက်အလက်များသည် အရေးပါ၊ ထိရောက်သည့် (sensitive) အခြေအနေပေါ် မူတည်၍ အချိန်ကာလသတ်မှတ်ခြင်းမှာ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော်လည်း ယင်းကို သတင်းအချက်အလက်နှင့် ပတ်သက်၍ သတိထားရန် အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ညွှန်ကြားခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်သင့်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ကို တောင်းခံသည်အခါ အဆင့်သတ်မှတ်ထားသည့်အပေါ် အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းမျိုးထက် ခြွင်းချက်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည့်နယ်ပယ်တွင်း ရောက်ရှိနေခြင်းရှိ/မရှိအပေါ်သာ အခြေခံဆုံးဖြတ်သင့်သည်။ သတင်းအချက်အလက်၏ အရေးပါထိရောက်မှုအခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ ၁၀ နှစ်ဆိုသည့်ကာလမှာပင် ရှည်လျားနေပြီး အစိုးရဌာနတစ်ခုအနေဖြင့် နှစ် ၃၀ မျှအတွင်း အရေးပါ/ထိရောက်လွယ်မည်ဟု ထင်မြင်ယူဆထားသည့် မှတ်တမ်းတစ်ခုသည် အမှန်တကယ်တွင် ၁၀ နှစ်မျှကြာပြီးလျှင် အရေးပါထိရောက်မှု ရှိချင်မှရှိမည်ဖြစ်သည်။ ရယူမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ သတင်းအချက်အလက်တောင်းခံသည့်အချိန်တွင် အရေးပါ/ထိရောက်မှုအခြေအနေကို ပြန်လည်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး သေချာစွာ ဖော်ပြထားသည့် ပုဒ်မ ၆ပါရှိဘဲ ပုဒ်မ ၁၇ က ယင်းမှတ်တမ်းများကို ရရှိနိုင်မှုသည် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် မူတည်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

အဆင့်မသတ်မှတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ကြည့်ရှုနိုင်ခြင်း (open) ကဲ့သို့ သောအဆင့်သတ်မှတ်ချက်မျိုးကို အပိုဒ် ၁၁ ရှိ အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များ စာရင်းတွင် ထည့်သွင်းပါသည်။

၂။

ဥပဒေတွင် အဆင့်သတ်မှတ်ချက်အမျိုးမျိုးကို တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပေးခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများတွင် ချမှတ်ထားပေးခြင်းသော်လည်းကောင်း ပြုလုပ်သင့်သည်။ ထိုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များသည် သတင်းအချက်အလက်များ ရယူပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများကို လိုက်နာသင့်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်းသည် အများပြည်သူအတွက် ပိုမိုအကျိုးရှိမည်ဆိုပါက ထုတ်ပြန်ပေးသင့်သည်။

၃။

အဆင့်သတ်မှတ်ချက်ကာလများတွင်-အနည်းဆုံး လျှို့ဝှက်နှင့်အတွင်းရေးအဆင့်များကို လျှော့ချခြင်းဖြင့် အဆင့်များ သတ်မှတ်ချက်အတွက် အများဆုံးကာလကို ကာလလေးခုအတွက် အညီအမျှ ခွဲဝေသတ်မှတ်နိုင်မည်။ ဥပဒေတွင် မှတ်တမ်းကို တောင်းခံလာလျှင် ထိုမှတ်တမ်းအတွက် အဆင့်သတ်မှတ်ချက်သည် ဆုံးဖြတ်ရန် စဉ်းစားခြင်းတွင် မပါဝင်ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသင့်သည်။ ယင်းသို့ပြုလုပ်မည့်အစား မှတ်တမ်း၏ထိရလွယ်မှုအခြေအနေကို တောင်းခံချိန်တွင် ထုတ်ပြန်ပေးပါက ဖြစ်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်အပေါ်သာ အခြေခံစဉ်းစားသင့်သည်။

မော်ကွန်းတိုက်တွင်

သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

ဥပဒေသည် မော်ကွန်းတိုက်များတွင် ထားရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုအပေါ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းချက်များစွာ ပါဝင်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၅ (စ) တွင် မော်ကွန်းများ ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများအနက် တစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် ကာလကြာမြင့်စွာ ထိန်းသိမ်းထားသည့် မှတ်တမ်းများနှင့် မော်ကွန်းများကို တစ်ဦးဦးက ကြည့်ရှုခွင့်ရ/မရကို ဆုံးဖြတ်ရန် တာဝန်ပေးထားသည်(မှတ်တမ်းများသည် (လုံခြုံမှုသက်တမ်း)အဆင့် သတ်မှတ်ထားသည့်ကာလအတွင်းတွင် ရှိနေဆဲဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသည်)။ နောက်ထပ်၍ ပုဒ်မ ၇ (ည) တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများအနက် တစ်ခုမှာ ထိန်းသိမ်းထားသည့်မှတ်တမ်းများနှင့် မော်ကွန်းများကို ကြည့်ရှုခွင့်မပြုမီ ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ထံမှ လမ်းညွှန်မှုရယူရန် ဖော်ပြထားသည်။ ပုဒ်မ ၈ (င) တွင် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရရှိပြီးနောက် လုံခြုံရေးအဆင့်တွင်ရှိဆဲ မှတ်တမ်းများနှင့်မော်ကွန်းများကို ကြည့်ရှုခွင့်ပြုခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပုဒ်မ ၇ (ည) မှ ဖော်ပြချက်ကို ထပ်မံ၍ဖော်ပြထားသည်။ ပုဒ်မ ၁၄ တွင်လည်း သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာန

အကြီးအကဲထံမှ ကြည့်ရှုရန် ထောက်ခံစာရေးသားပေးခဲ့လျှင် သုတေသီများအနေဖြင့် “ဖတ်ရှု၊ လေ့လာနိုင်ပါသည်” ဟု ဖော်ပြထားသည်။

အမှန်တကယ် လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပုဒ်မ ၁၃ (ခ) တွင် မှတ်တမ်းနှင့် မော်ကွန်းများအား (မိတ္တူကူးယူခြင်း၊ ကောက်နုတ်ချက်ထုတ်နုတ်အသုံးပြုခြင်းတို့ကို) ပြုလုပ်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့်ပုံစံဖြင့် လျှောက်ထားလာလျှင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ ဤအပိုင်းတွင် ပုဒ်မ ၁၅ က ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ သဘောတူညီချက်ရရှိပြီးဖြစ်လျှင်၊ သတ်မှတ်ထားသော ကျသင့်သည့် အခကြေးငွေများကို ပေးဆောင်ပြီးလျှင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့်ထုတ်ဝေခြင်း တည်ဆဲဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု ကတိဝန်ခံချက်ပါလျှင် မှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းများကို (ပုံနှိပ် သို့မဟုတ် ကူးယူ) ခွင့်ပြုနိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ပုဒ်မ ၅ (စ)၊ ၇ (ည) နှင့် ၈ (င) တွင် (ပုဒ်မ ၁၂ တွင် ချမှတ်ထားသည့်) အဆင့်သတ်မှတ်ချက်ကာလအတွင်းရှိ မှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းများကို လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ရန် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အခွင့်အာဏာအပေါ် မူတည်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ (ပုဒ်မ ၁၄ အရ မှတ်တမ်းများကို သုတေသီတစ်ဦးအား ကြည့်ရှုလေ့လာရန် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနမှ ခွင့်ပြုခြင်းမျိုး မဟုတ်ခဲ့လျှင်) ဥပဒေတွင် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ယင်းအခွင့်အာဏာကို မည်သို့ကျင့်သုံးသည်ဆိုသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိချေ။ ရယူပိုင်ခွင့်ကို တောင်းဆိုရာတွင် (နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် လျှို့ဝှက်ချက်ကဲ့သို့သော) အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်မှုမရှိပါက သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူခွင့်ပေးရမည်ဆိုသော နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ရှိပါသည်။

မှတ်တမ်းကို အဆင့်မခွဲခြားထားလျှင်ပင် ပုဒ်မ ၈ (ဃ) အရ လေ့လာကြည့်ရှုခွင့်သည် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် မူတည်နေသည်။ ယင်းသည်လည်း သတင်းအချက်အလက်မှာ အရေးကြီး၍ ထိရလွယ်ခြင်းမရှိလျှင် (အဆင့်မသတ်မှတ်ထားသည့် မှတ်တမ်းများမှာ အလိုလိုပင် ယင်းသဘောသက်ရောက်သည့်အတွက်) လေ့လာကြည့်ရှုခွင့်ပေးရန် လိုအပ်သည်ဟူသည့် နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်လျက် ရှိသည်။ အလားတူပင် အဆင့်သတ်မှတ်ထားသည့်ကာလကုန်ဆုံးသွားပြီးလျှင် အဆင့်သတ်မှတ်ထားသည့်ကာလကို ခြင်းချက်ဖြင့် ထပ်မံမတိုးခဲ့လျှင် ရယူပိုင်ခွင့်ကို ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အဆင့်သတ်မှတ်ချိန်ကုန်ဆုံးပြီးနောက် ရယူပိုင်ခွင့်ရှိရမည်ဟူသည့် အယူအဆရှိသင့်သော်လည်း ဥပဒေက ရယူပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်သည့်ပုံစံကို ဖန်တီးထားသည်။

ပုဒ်မ ၁၃ (ခ) တွင် လေ့လာကြည့်ရှုခွင့်မပြုမီ မဖြစ်မနေပုံစံတွင် ဖြည့်စွက်ရန် ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး လျှောက်ထားသူအနေဖြင့် မလိုလားအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များစွာကို ပေးရန် မလိုအပ်သင့်ပါ။ ပုဒ်မ ၁၅ နှင့်ပတ်သက်၍ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ သဘောတူညီမှုသည် မှန်ကန်သည့်နည်းလမ်းမဟုတ်သည်ကိုလည်း ထောက်ပြလိုပါသည်။ ပုဒ်မ ၁၅ တွင် လေ့လာဖတ်ရှုရန် ကြိုးပမ်းသူသည် ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့်ထုတ်ဝေခြင်း ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လိုက်နာပါမည်ဟု ကတိခံဝန်ချက်ပေးရန်

လိုအပ်သည်ဟူသည့် တတိယအခြေအနေမှာ လုံးဝကျိုးကြောင်းညီညွတ်မှု မရှိနေချေ။ ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့် ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းများအတွက် ထိုဥပဒေမှာ သက်ရောက်ပြီးသားဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက် အသုံးပြုလိုသူများက ပုံနှိပ်မည်ဆိုလျှင်ပင် ထိုစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအတိုင်း အသုံးပြုရန်၊ ကြီးပမ်းရန် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည့်အကြောင်းပြချက်လုံးဝမရှိနေချေ။ (အခြားသတင်းအချက်အလက်များ ပုံနှိပ်ဖော်ပြခြင်းအတွက် ထိုစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ထားရှိရန်မဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုလိုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။)

အကြံပြုချက်များ

၁။

အဆင့်သတ်မှတ်ထားသည့် သက်တမ်းကာလမကုန်ဆုံးမီ မှတ်တမ်းများကို လေ့လာဖတ်ရှုခွင့်ကို ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနအကြီးအကဲမှ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပေးမည့် အစား မှတ်တမ်းကို ထုတ်ပြန်ပေးခြင်းက တရားဝင် အကျိုးစီးပွားထိခိုက်မှုကို မဖြစ်စေခဲ့လျှင် ရယူခွင့် ရှိသည်ဟု ဥပဒေဖြင့် ခွင့်ပြုသင့်သည်။

၂။

မှတ်တမ်းများကို အဆင့်မသတ်မှတ်ထားလျှင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် လေ့လာဖတ်ရှုခွင့်ပြုသည်ဟု ဆိုမည့်အစား မည်သူမဆို ကြည့်ရှုခွင့်ရှိသင့်သည်။ အဆင့်သတ်မှတ်ကာလ ကုန်ဆုံးခဲ့လျှင် လေ့လာဖတ်ရှုခွင့်မပြုသည့်ပုံစံမျိုး ဥပဒေတွင် စည်းကမ်းချမှတ်ထားမည့်အစား အမျိုးအစား သတ်မှတ်ချက်ကာလ သက်တမ်းတိုးရန် ခြွင်းချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုးမရှိခဲ့လျှင် လေ့လာဖတ်ရှုခွင့်ရှိသည့်အခြေအနေမျိုးကို သဘောထားမှတ်ယူ လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

၃။

အပိုဒ် ၁၃ (ခ) က သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်ရေးအတွက် လျှောက်ထားသည့် ပုံစံတွင် မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်များ လိုအပ်မည်ကို ဖော်ပြသင့်ပြီး လိုအပ်မည့်အချက်အလက်များမှာ လည်း အကန့်အသတ်ထားသင့်သည်။

၄။

မော်ကွန်းတိုက်မှ ရရှိသည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ပုံနှိပ်ရန် ပြုလုပ်သူများအတွက် ယင်းတို့ကိုယ်တိုင် ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့်ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ကိုင်သူများ (ယင်းကိစ္စတွင်လည်း ဥပဒေမှာ အကျိုးဝင်ပြီးသားဖြစ်သည်။) မဟုတ်ခဲ့လျှင် ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့် ထုတ်ဝေခြင်းဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု မထည့်သွင်းသင့်သည့်အတွက် အပိုဒ် ၁၅ (ဂ)ကို ဖယ်ရှားသင့်သည်။

သတင်းအချက်အလက်ရယူခြင်းအတွက် အခကြေးငွေများနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

ပုဒ်မ ၈ (ခ) အရ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်သည် မှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းများ “ဖတ်ရှုရန်နှင့်

မိတ္တူကူးယူရန်” အတွက် အခကြေးငွေ သတ်မှတ်ရမည်။ ပုဒ်မ ၈ (ဂ)တွင် မော်ကွန်းတိုက်ရှိ မိတ္တူကူးယူနိုင်သည့် မှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းများကို မိတ္တူကူးယူလိုလျှင် သတ်မှတ်ထားသော အခကြေးငွေ ပေးပြီးမှသာ ကူးယူခွင့်ပြုသည်ဟု ထပ်မံဖြည့်စွက်ထားသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ သတင်းအချက်အလက်ကူးယူခြင်းနှင့် ပေးပို့ခြင်းတစ်ခုခုကို ပြုလုပ်ခြင်းအတွက်သာ အခကြေးငွေများ ယူသင့်သည်။ မော်ကွန်းတိုက်မှ မှတ်တမ်းများကို ဖတ်ရှုရုံမျှ အတွက် အခကြေးငွေ မယူသင့်ချေ။ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ ကူးယူခြင်းနှင့် ပေးပို့ခြင်းအတွက် အခကြေးငွေများ သတ်မှတ်ခြင်းမှာ တရားဝင် ဆီလျော်ပါသည်။ သို့သော် အမှန်တကယ်ကျသင့်ကြေးဈေးနှုန်းကို တွက်ချက်၍ သတင်းအချက်အလက်များ ကူးယူခြင်းနှင့်ပေးပို့ခြင်းအတွက် ကုန်ကျငွေများအတွက်သာ အခကြေးငွေကို သတ်မှတ်ခြင်းကဲ့သို့သော အခြေခံစည်းမျဉ်းများကို ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။

အများပြည်သူအကျိုးငှာ

ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားသည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

ပုဒ်မ ၃၀ တွင် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့မှ “နိုင်ငံတော်နှင့် အများပြည်သူအကျိုးငှာ ထိပ်တန်း လျှို့ဝှက်အဆင့်နှင့် လျှို့ဝှက်အဆင့်ရှိ မှတ်တမ်းနှင့်မော်ကွန်းများ” နှင့်ပတ်သက်၍ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးနိုင်သည်ဟု အများပြည်သူအကျိုးငှာ ကင်းလွတ်ခွင့်ပုံစံမျိုး ဖော်ပြပါရှိသည်။

နိုင်ငံတော်နှင့် အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားများအားလုံးအတွက် ဖြစ်ပါက ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် အဆင့်သတ်မှတ်ကာလမကုန်ဆုံးသေးသည့်မှတ်တမ်းများကို လေ့လာကြည့်ရှုခွင့်ပြုနိုင်ခြင်းမှာ အပြုသဘောဆောင်သည့်အချက်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တိကျရှင်းလင်းမှု မရှိလှချေ။ ထို့အပြင် “ထိပ်တန်းလျှို့ဝှက်နှင့်လျှို့ဝှက်အဆင့်” ဟူသည့် အဆင့်မြင့်အပိုင်းနှစ်ပိုင်းကိုသာ ရည်ညွှန်းသည်လား၊ သတ်မှတ်အဆင့် လေးခုလုံးကို ရည်ညွှန်းသည်လားဆိုသည်မှာလည်း မရှင်းလင်းလှချေ။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အများပြည်သူအကျိုးငှာဆိုသည်မှာ ယေဘုယျဆန်လှသည့်အတွက် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ မှားယွင်းစွာပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အရည်အချင်းမပြည့်မီမှု၊ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည့် အမှုအကျင့်စသည်ဖြင့် အသွင်လက္ခဏာပုံစံအချို့ကို ခြွင်းချက်မပေးသည့် စာရင်းများတွင် ထည့်သွင်းထားလျှင် အသုံးဝင်နိုင်ပါသည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

သတင်းအချက်အလက်များ ကူးယူခြင်းနှင့် ပေးပို့ခြင်းအတွက် ကုန်ကျငွေများကိုသာ အခကြေးငွေများအဖြစ် သတ်မှတ်သင့်သည်။ (သို့မှသာ မော်ကွန်းတိုက်တွင် ဖတ်ရှုခြင်းအတွက် အခကြေးငွေပေး

ရန် မလိုအပ်ချေ) ဤဝန်ဆောင်မှုများအတွက် အမှန်တကယ် ကုန်ကျငွေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး အကြေးငွေကို ဆီလျော်စွာ ကောက်ခံရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပြည်ပသို့ ထုတ်ယူခြင်းကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

ပုဒ်မ ၂၀ တွင် တရားဝင်ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ နိုင်ငံပြင်ပသို့ မှတ်တမ်း သို့မဟုတ် မော်ကွန်းကို မည်သူမျှ မယူဆောင်ရဟု ဖော်ပြထားသည်။ မှတ်တမ်း သို့မဟုတ် မော်ကွန်း၏မူရင်းကို ကန့်သတ် ထားခြင်းမှာ ထိန်းသိမ်းထားရန်အလို့ငှာ တရားဝင်သော်လည်း မှတ်တမ်း သို့မဟုတ် မော်ကွန်းမိတ္တူ တစ်ခုကို ရည်ညွှန်းလျှင်မူ အဓိပ္ပာယ် မရှိချေ။

အကြံပြုချက်များ

၁။

ပုဒ်မ ၃၀ တွင် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့သည် နိုင်ငံတော်နှင့်အများပြည်သူအကျိုးငှာ မှတ်တမ်း များကို ရယူခွင့်ပြုသင့်သည်ဟု ပို၍ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြသင့်သည်။ ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အဆင့်လေးဆင့်လုံးအတွက် အကျိုးဝင်သည်ဟု ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြသင့်သည်။ ထို့အပြင် အများ ပြည်သူအကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ ခြွင်းချက်မပေးနိုင်သည့်ကိစ္စရပ်များ၏စာရင်းကို ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့် သည်။

၂။ မော်ကွန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေတွင် ပါရှိသည့် ကိစ္စရပ်များ

“မှတ်တမ်းများ”နှင့် “မော်ကွန်းများ”ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းများကို ရောနှောထားခြင်း

ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂ (ဂ)တွင် မှတ်တမ်းတင်ပြုစုထားသည့် သတင်းအချက်အလက်ပုံစံများ အားလုံး (မှတ်တမ်းများ၊ မြေပုံများ၊ ဓာတ်ပုံများ၊ အီလက်ထရောနစ်မှတ်တမ်းများစသဖြင့်)ကို “မှတ် တမ်းများ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီး ပုဒ်မ ၂ (ဃ)တွင် “မော်ကွန်းများ”ကိုမူ “ကာလကြာမြင့်စွာ ထိန်းသိမ်းထားရမည့်” မှတ်တမ်းများအားလုံး၏အစိတ်အပိုင်းကို ကိုယ်စားပြုရန် ဖော်ပြထားသည်။ “မှတ်တမ်းများ”မှာ အစိုးရဌာနများရှိ မှတ်တမ်းမှတ်ရာအားလုံးကို ရည်ညွှန်းလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်မျိုး ရှိပြီး မော်ကွန်းတိုက်များ (အမျိုးသားမော်ကွန်းတိုက်များ ဦးစီးဌာန)တွင် ထိန်းသိမ်းထားရှိရန် လိုအပ်သည့် မှတ်တမ်းများကို အကျုံးဝင်ရန် “မော်ကွန်းများ” ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းကို အသုံးပြုလိုဟန်ရှိပါသည်။ အယူအဆပိုင်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းမှုများရှိသော်လည်း မော်ကွန်းတိုက်များတွင် ထားရှိသည့်မှတ်တမ်းများကို ဖော်ပြလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိလျှင်ပင် ဥပဒေတွင်မူ ယင်းအသုံးအနှုန်းများကို ရောနှောပြီး နှစ်ခုစလုံးကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားသည်။ ရှင်းလင်းသွားစေရန် နမူနာအဖြစ် ဖော်ပြရလျှင် အပိုဒ် ၅ (စ) တွင် “ကာလကြာမြင့်စွာ ထိန်းသိမ်းထားသည့် မှတ်တမ်းနှင့် မော်ကွန်းများ”ကို ရယူမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကိစ္စရပ်ကို ရည်ညွှန်းထားသည်။ ကာလကြာမြင့်စွာ သိမ်းဆည်းထားသည့် မှတ်တမ်း

ကို “မော်ကွန်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီးဖြစ်၍ ယေဘုယျ “မှတ်တမ်း” တစ်ခုမဟုတ်တော့သဖြင့် အဓိပ္ပာယ်မရှိလှချေ။ အသုံးအနှုန်းများကို ယင်းသို့ရောနှောခြင်းက ရှုပ်ထွေးစေပြီး ပထမဦးစွာ ယင်း အသုံးအနှုန်းများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကိုလည်း အားနည်းပျက်ပြယ်စေသည်။

ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများရှိ အရေးကြီးသည့် မှတ်တမ်းများကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များစွာသည် မော်ကွန်းတိုက်များတွင် ကာလကြာမြင့်စွာ ကောင်းမွန်စွာ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပုဂ္ဂလိကများ လက်ဝယ်ရှိသည့် မှတ်တမ်းများကို ရယူရန် အတွက် ရည်ညွှန်းထားသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်မ ၃(ခ)တွင် နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားနှင့်သက်ဆိုင်သည့် တစ်ဦးတစ်ယောက်၏လက်ဝယ်ရှိ မှတ်တမ်းများကို စုဆောင်းရန်နှင့် “ယင်းတို့ကို ပိုင်ဆိုင်သူများထံမှ လွှဲပြောင်းယူရန်” ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် ချမှတ်ထားသည်။ ပုဒ်မ ၅(ဃ)တွင် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့၏တာဝန်တစ်ရပ်အဖြစ်ဖြင့် “နိုင်ငံတော်အတွက် လိုအပ်လျှင် ပြည်ပနိုင်ငံ သို့မဟုတ် အခြား အဖွဲ့အစည်း၏လက်ဝယ်တွင် ရှိသော” မှတ်တမ်းများကို “လွှဲပြောင်းယူရန် သို့မဟုတ် ဝယ်ယူရန်” လမ်းညွှန်ပေးရန် ချမှတ်ထားသည်။ ပုဒ်မ ၇(ခ)တွင် “ဆုံးရှုံးမှုမရှိစေရေးအတွက်” အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အများပြည်သူထံမှ “လွှဲပြောင်းရယူနိုင်ရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း” အတွက် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ကို တာဝန်ပေးထားသည်။ ပုဒ်မ ၈ (က)တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏အာဏာတွင် သက်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ လက်ဝယ်ရှိ အရေးကြီးသည့် မှတ်တမ်းများကို “လက်ခံရယူခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်း” ပြုလုပ်နိုင်သည်ဟု ပို၍ရှင်းလင်းစွာ ချမှတ်ဖော်ပြ ထားသည်။ ပုဒ်မ ၉(ဂ)က ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် “တစ်မျိုးသားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့်” မှတ်တမ်းများ လွှဲပြောင်းရယူရန်အတွက် “ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ရန်” ဦးစီးဌာနကို ဆောင်ရွက်ရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ တစ်မျိုးသားလုံးအတွက် တန်ဖိုးရှိသည့်မှတ်တမ်းများကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မော်ကွန်းတိုက်တွင် ထိန်းသိမ်းထားရှိခြင်းမှာ တစ်မျိုးသားလုံး အကျိုးစီးပွားအတွက် အမှန်တကယ် အရေးကြီးသည့်လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သင့်လျော်သည့် ဆုကြေးငွေများ မပေးအပ်ဘဲ အစိုးရအနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုများကို မသိမ်းဆည်းရန်လည်း အရေးကြီးလှသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်များအနက် အချို့သည် ယင်းမှတ်တမ်းများအတွက် ဦးစီးဌာနမှ ပေးရန် လိုအပ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း အချို့ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင်မူ သေချာရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားခြင်းမျိုး မရှိချေ။

ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အများပြည်သူကို ကြည့်ရှုခွင့်ပြုထားသည်ဖြစ်စေ၊ မပြု ထားသည်ဖြစ်စေ ကိုယ်ပိုင်စုစည်းမှုအဖြစ် အရေးကြီးသည့်မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်း မှာ တရားဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သကဲ့သို့ အနာဂတ်အတွက် ယင်းတို့ကို ကောင်းမွန်စွာ ထိန်းသိမ်းထားသည့် ကျေနပ်အားရစရာနည်းလမ်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မော်ကွန်း တိုက်ဦးစီးဌာနကသာလျှင် အနာဂတ်မျိုးဆက်များအတွက်၊ နိုင်ငံတော်အတွက် အရေးပါသည့် မှတ်တမ်း

များကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သည်ဟု ခံယူချက်မျိုးမှာ မှားယွင်းပါသည်။

အမျိုးသားမှတ်တမ်းများ မော်ကွန်းတိုက်ဦးစီးဌာနနှင့် အစိုးရဌာနများ၏ သက်ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများ

ဥပဒေက အချို့နေရာများတွင် အစိုးရဌာနအသီးသီးအား ပေးအပ်ထားသည့်လုပ်ငန်းများကို မော်ကွန်းတိုက်ဦးစီးဌာန၏ လက်ထဲသို့ ပေးအပ်လိုက်ခြင်းက အဓိပ္ပာယ်ပိုရှိသည်ဟု မှတ်ယူသည့် ပုံရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပုဒ်မ ၇ (ဇ) တွင် မလိုအပ်တော့သည့် (သမိုင်းအထောက်အထားအတွက် အရေးမကြီးသည့်) မှတ်တမ်းများအား ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အား ဖျက်ဆီးပစ်ရန် တာဝန်ပေးထားသည်။ လက်တွေ့တွင်မူ ထိုသို့သောမှတ်တမ်းမျိုးမှာ များပြားလှပြီး စာရွက်စာတမ်းမှတ်တမ်းများကို ဖျက်ဆီးပစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ နိုင်ငံအများစုတွင် ယင်းသို့ဖျက်ဆီးခြင်းကို သက်ဆိုင်ရာ ပင်မအစိုးရဌာနမှ ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး (ဤလုပ်ငန်းဆောင်တာမှာ အလွန်များပြားကြီးမားလှသည့်အတွက်) ဗဟိုမော်ကွန်းတိုက်မှ လုပ်ဆောင်လေ့မရှိချေ။ ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် မည်သည့်မှတ်တမ်းအမျိုးအစားများကို ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်သည်ကို အစိုးရဌာနများအနေဖြင့် ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်များကို သေချာစွာ လိုက်နာမှုရှိ/မရှိကို ကြပ်မတ်ကွပ်ကဲရန် ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်နေပါသေးသည်။

ပုဒ်မ ၁၀ တွင် သတ်မှတ်ချိန်ပြည့်သွားသည့် မှတ်တမ်းများကို မည်သို့လုပ်ဆောင်ရမည်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ပုဒ်မ ၁၀ (က) တွင် ၁၀ နှစ်မျှ ထိန်းသိမ်းထားပြီး မှတ်တမ်းများကို ဖျက်ဆီးခြင်း မပြုဘဲ မော်ကွန်းတိုက်သို့ လွှဲပြောင်းပေးရန် ဖော်ပြထားသည်။ ပုဒ်မ ၁၀ (ဃ) တွင်မူ ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် မူလအစိုးရဌာနများအနေဖြင့် ၁၀ နှစ်ပြည့်သော်လည်း ဆက်လက်သုံးစွဲနေသည့် မှတ်တမ်းများကို စစ်ဆေးရန်နှင့် ကာလကြာမြင့်စွာ ထိန်းသိမ်းထားရှိရန် မူလအစိုးရဌာနများတွင် ထိန်းသိမ်းထားရေးအတွက် ဦးစီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရန် ဖော်ပြထားသည်။ ဤနေရာတွင်လည်း ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်မှုရှိ/မရှိမှာ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် အစိုးရဌာနများအနေဖြင့် မှတ်တမ်းများကို မော်ကွန်းတိုက်သို့ ပို့ရန် သို့မဟုတ် ကြားကာလတွင် ယင်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းထားရန် မိမိတို့ဘာသာ ဆုံးဖြတ်ရန် ပြဋ္ဌာန်းလေ့ ရှိတတ်ကြသည်။

မော်ကွန်းတိုက်သို့ မဖြစ်မနေ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ရမည့် မှတ်တမ်းများ

ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၀ (စ) တွင် မော်ကွန်းတိုက်သို့ သုံးစုံစီပေးပို့ရမည့် မှတ်တမ်းများအနက် “နေ့စဉ်သတင်းထုတ်ပြန်မှု ရုပ်သံမှတ်တမ်းများ” လည်း ပါရှိသည်။ မည်သည့်ရုပ်သံမှတ်တမ်းများကို ပေးပို့ရမည်ကို ရှင်းလင်းမှုမရှိချေ။ အစိုးရဌာနများမှ ရိုက်ကူးသည့် ရုပ်သံမှတ်တမ်းများဟု ယူဆနိုင်သော်လည်း ယင်းသည်ပင်လျှင် အလွန်များပြားလှမည်ဖြစ်သည်။ အီလက်ထရောနစ်စနစ်ဖြင့် လွှဲပြောင်းပေးမည်ဟု မှန်းဆကြည့်လျှင်ပင် ဤသတင်းအချက်အလက်များအားလုံးကို သိမ်းဆည်းထားရှိရန် ထားသို့နိုင်မည့်ပမာဏ ကြီးကြီးမားမား လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ အီလက်ထရောနစ်ဆိုင်ရာပစ္စည်းများ

အတွက် တစ်စုံထက်ပို၍ အဘယ်ကြောင့် လိုအပ်သည်ဆိုသည့်အချက်ကိုလည်း မရှင်းလင်းလှချေ။

အကြံပြုချက်များ

၁။

“မှတ်တမ်းများ”နှင့် “မော်ကွန်းများ”ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းများကို ဥပဒေတွင် သုံးနှုန်းရာ၌ သေချာစွာ ပြန်လည်စိစစ်သင့်သည်။ မော်ကွန်းတိုက်တွင် ထိန်းသိမ်းထားရန် မှတ်တမ်းများကို ရည်ညွှန်းလျှင် “မော်ကွန်းများ” ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းကို အသုံးပြုသင့်သည်။

၂။

ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ လက်ဝယ်ရှိ အရေးကြီးသည့်မှတ်တမ်းများကို ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို သေချာစွာရှင်းလင်းသင့်သည်။ သို့မှသာ မော်ကွန်းတိုက်အနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများထံမှ ဝယ်ယူရန် ဈေးနှုန်းတစ်ခု သတ်မှတ်သဘောတူခြင်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများက စိတ်အားထက်သန်စွာ လှူဒါန်းမှုအပေါ် အခြေခံပြီး ယင်းမှတ်တမ်းများကို ရယူနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအတွက် အရေးပါသည့်မှတ်တမ်းများကို ထိန်းသိမ်းရာတွင် ကိုယ်ပိုင် စုဆောင်းထိန်းသိမ်းမှု၏ အရေးပါခြင်းကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုရန်လည်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

၃။

ပုဒ်မ ၇ (ဇ)၊ ပုဒ်မ ၁၀ (က)နှင့်(ဃ)တို့တွင် မော်ကွန်းတိုက်ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးဖြစ်ပြီး မကိုင်တွယ်နိုင်သည့်အလုပ်များအနက် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနတစ်ခုချင်းစီကို ယုံကြည်မှုနှင့် ထိန်းချုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်ပိုပေးသည့် ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းမျိုးကို ပို၍စဉ်းစားသင့်သည်။

၄။

ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၉ (စ)တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်မှ အနည်းဆုံး အီလက်ထရောနစ်မှတ်တမ်းများကို မော်ကွန်းတိုက်သို့ တစ်စုံသာလျှင် ပေးပို့ရန်နှင့် ပေးပို့ရန် လိုအပ်သည့် ရုပ်သံမှတ်တမ်းများကိုလည်း ပို၍တိတိကျကျနှင့် လိုအပ်သည့်မှတ်တမ်းများကို သေချာစွာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြတောင်းခံရန် လိုအပ်သည်ဟု ပြင်ဆင်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်။

RIGHT to
INFORMATION

သတင်း

အချက်အလက်

အဖွဲ့အစည်း
အသံပြုချက်

အသံပြုချက်

သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် (Right to Information)

ယေဘုယျအားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်သည် အစိုးရဌာန အဖွဲ့အစည်းများက ထိန်းသိမ်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များ(ဥပဒေအရ ခြွင်းချက်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များမှအပ)ကို အများ ပြည်သူမှ တောင်းယူသိရှိပိုင်ခွင့် ဖြစ်သည်။

အများပြည်သူမှ မိမိတို့ကို ဦးဆောင်မည့်အစိုးရကို ရွေးကောက် တင်မြှောက်၍ တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် မျှော်လင့်ပြီး ပြည်သူလူထုအားလုံး နှင့်သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပေးအပ် ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ အရင်းအမြစ်များ(လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးခြင်းများ အပါအဝင်)ကို အသုံးပြု၍ ဆောင်ရွက်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သတင်းအချက် အလက်များ၏ မူရင်းပိုင်ရှင်မှာလည်း အများပြည်သူပင် ဖြစ်ပါသည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များကို အစိုးရ ဌာနများ၊ အဖွဲ့အစည်းများတွင်သာ ထိန်းသိမ်းထားလျက်ရှိပြီး ယခုလက်ရှိတွင် အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူမှ တောင်းယူပိုင်ခွင့် မရှိသေး

ပါ။ အများအားဖြင့် အစိုးရဌာနများ၏ ရွေးချယ်ပြန်ကြားပေးသော ကန့်သတ်ချက်ရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုသာ သိရှိနေရပြီး အမှန်တကယ်သိရှိရန် လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူမှ တောင်းယူပိုင်ခွင့်ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုတွင် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်း၍လည်းကောင်း၊ သီးခြားဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍လည်းကောင်း၊ ဒီကရီအမိန့်ချမှတ်၍လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါသည်။

သတင်းအချက်အလက်များတွင် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာကို အသုံးပြုသည့်လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များ အကျုံးဝင်သလို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာကို တိုက်ရိုက်အသုံးမပြုသော်လည်း အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများမှ သတင်းအချက်အလက်များသည်လည်း ပြည်သူအများက ရယူသိရှိပိုင်ခွင့်တွင် အကျုံးဝင်ပါသည်။

သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို နိုင်ငံတကာတွင် လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားပြီး **Right to Information (RTI)** သို့မဟုတ် **Access to Information (ATI)** သို့မဟုတ် **Right to Know** အဖြစ်လည်း သတ်မှတ်သုံးနှုန်းကြပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (**Universal Declaration of Human Rights – UHDR**)^(၂၆) နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ် (**International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR**)^(၂၇) တို့၏ အပိုဒ် ၁၉ ဖြစ်သော “လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်” တွင် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို လူသားများ၏ရပိုင်ခွင့်အဖြစ် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် ၂၀၃၀ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပန်းတိုင်များ (**Sustainable Development Goals 2030**) ၏ပန်းတိုင်အမှတ် ၁၆၊ အပိုဒ်ခွဲ ၁၆.၁၀ တွင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် အများပြည်သူ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူပိုင်ခွင့်များကို သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပေးရန် ချမှတ်ထားပါသည်^(၂၈)။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာအစိုးရများ ပူးပေါင်းပါဝင်သော ပွင့်လင်းအစိုးရများ မိတ်ဖက်အဖွဲ့ (**Open Government Partnership - OGP**) တွင်လည်း သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေရှိခြင်းကို အရေးကြီးသော အဖွဲ့ဝင်အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက်အဖြစ် စံနှုန်းထားရှိပါသည်^(၂၉)။

သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ

နိုင်ငံအသီးသီးတွင် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေများကို အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် **ဗြိတိန်နှင့်အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် Freedom of In-**

(၂၄) Universal Declaration of Human Rights, GA Res 217 A (10 December 1948), art.19
(၂၅) International Covenant on Civil and Political Rights, UNGA Res. 2200A (XXI) (16 December 1966), art. 19
(၂၆) <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>
(၂၇) <https://www.opengovpartnership.org/process/joining-ogp/eligibility-criteria/>

formation Act အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကနေဒါနိုင်ငံတွင် Access to Information Act အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ နီပေါနှင့်သီရိလင်္ကာနိုင်ငံများတွင် Right to Information Act ဟူ၍လည်းကောင်း အသီးသီးခေါ်ဝေါ်ပြဋ္ဌာန်းကြပါသည်။ အမည်နာမနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အနည်းငယ်ကွဲပြားလျက် ရှိကြသော်လည်း ယူဆချက်မှာ အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပထမဦးဆုံး သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေကို ၁၇၆၆ ခုနှစ် (လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ ကျော်ခန့်ကတည်းက)တွင် ဆွီဒင်နိုင်ငံတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ယခုအချိန်အထိ ကမ္ဘာနိုင်ငံပေါင်း-၁၁၈ နိုင်ငံတွင် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းပြီး ၄၆ နိုင်ငံတွင် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်မူဝါဒ သို့မဟုတ် ဒီကရီများ ချမှတ်ထားကာ ၃၁ နိုင်ငံတွင် ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းရန် ရေးဆွဲလျက်ရှိပါသည်။ ယင်းနိုင်ငံများအနက်မှ နိုင်ငံပေါင်း ၉၀ ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို ပြည်သူများ၏ရပိုင်ခွင့်အဖြစ် ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားကြပါသည်။ ကမ္ဘာလူဦးရေ၏ ၉၀% သောလူသားများသည် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို ခံစားနိုင်လျက် ရှိကြပါသည်^(၂၈)။ သို့သော် ယင်း ၉၀% တွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်သူလူထု မပါဝင်ပါ။ အိမ်နီးချင်းနှင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများဖြစ်သော ထိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အရှေ့တီမောတို့တွင် ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဘာကြောင့် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် ဥပဒေ လိုအပ်တာလဲ

အမှန်တကယ် ကောင်းမွန်အားကောင်းသည့် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေရှိခြင်းသည် အဂတိမှုများကို ဖော်ထုတ်တားဆီးနိုင်သကဲ့သို့ ပြည်သူလူထုမှ အမှန်ကိုအမှန်အတိုင်း သိရှိလာရခြင်းဖြင့် အစိုးရနှင့်ပြည်သူလူထုအကြား ယုံကြည်မှု ပိုမိုတည်ဆောက်လာနိုင်ပါမည်။ နိုင်ငံတကာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (Transparency International) ၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ် အဂတိလိုက်စားမှုရေချိန်ညွှန်းကိန်း (Corruption Perception Index 2018) တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော နိုင်ငံ ၁၈၀ နိုင်ငံအနက် အဆင့် ၁၃၂ တွင် ရှိပြီး အဂတိလိုက်စားမှု မြင့်မားသောနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရပါသည်^(၂၉)။ သတင်းအချက်အလက်ကို အများပြည်သူမှ သိရှိနိုင်ခြင်းဖြင့် အစိုးရမှ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးများတွင် ထိရောက်စွာ ပါဝင်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် မှန်ကန်ခိုင်မာသောသတင်းအချက်အလက်များကို ရယူနိုင်ခြင်းဖြင့် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများတွင် အများပြည်သူနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ ပိုမိုပါဝင်လာစေနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် စီးပွားရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် များစွာလိုအပ်နေသဖြင့်

(၂၈) <https://www.article19.org/resources/right-to-know-day-2018-progress-on-information-access-around-the-world/>
(၂၉) <https://www.transparency.org/cpi2018>

သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းယူအသုံးချနိုင်လာကာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကိုလည်း အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို ၂၀၃၀ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး ပန်းတိုင်များတွင် ထည့်သွင်းချမှတ်ထားပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်သည် ပင်ကိုအားဖြင့် ရပိုင်ခွင့်တစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင် အခြားသော ရပိုင်ခွင့်များကိုလည်း ပိုမိုအားကောင်းစေရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အခြေအနေအမှန် ကို မသိရှိနိုင်ဘဲ ဆောင်ရွက်လျှင် ထိရောက်မှု အားနည်းတတ်ပါသည်။ ထိုကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ပိုမိုတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ခိုင်မာမှန်ကန်သော သတင်းအချက် အလက်ရရှိမှုသည် လွန်စွာအရေးပါလှပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင် ဝန်ဆောင် မှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ကြိုတင်ကြေညာထားခြင်း သို့မဟုတ် တောင်းဆို ရယူခွင့်များ ပြုလုပ်ထားပါက ဝန်ဆောင်မှုရယူသူများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့်လူမှုရေးအဖွဲ့ အစည်းအနေဖြင့် ထိုသတင်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြု၍ ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုကောင်းမွန် လာစေရန် အကြံပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အခြားသောကဏ္ဍများတွင်လည်း သတင်းအချက်အလက်ရရှိ ပိုင်ခွင့်ကို အသုံးပြု၍ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း၊ တာဝန်ခံယူမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကောင်းမွန်လာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည်။

သတင်းအချက်အလက် ရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ

အများပြည်သူထံသို့ သတင်းအချက်အလက်များရရှိရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် နည်းလမ်းနှစ်မျိုး ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ပထမနည်းလမ်းမှာ ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသောသတင်းအချက်အလက် များကို အချိန်မှန်ပြန်ကြားပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အင်တာနက်ကဲ့သို့သော နည်းပညာအဆောက်အအုံများ လိုအပ်ပြီး၊ အချက်အလက်များကို ပွင့်လင်းအချက်အလက်များ (Open Data) အဖြစ် သက်ဆိုင်ရာ အင်တာနက်စာမျက်နှာများတွင် အချိန်မှန် လွှင့်တင်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ထုတ်လွှင့်ပေးခြင်းသည် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာသလို အချက်အလက်များစွာကိုလည်း အချိန်တို အတွင်း ရရှိနိုင်ပါသည်။

ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ တောင်းဆိုသူမှ ယင်းသိလိုသည့်သတင်းအချက်အလက်ကို တောင်းဆို ခွင့်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤနည်းလမ်းသည် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်၏ အဓိကကျသောနည်း လမ်းဖြစ်ပြီး တောင်းဆိုသူအနေဖြင့် ကြိုတင်ထုတ်ပြန်မထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို သက်ဆိုင်ရာဌာနများဆီမှ တောင်းခွင့်ရနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါနည်းလမ်းနှစ်မျိုးစလုံးဖြင့် သတင်း အချက်အလက်များပေးနိုင်ရန် ဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

အထက်ပါနည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူထံသို့ ရောက်ရှိအောင်နှင့် အများပြည်သူမှ တောင်းဆိုနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေတစ်ရပ်ရေးဆွဲ၍ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သလို ထိုသို့ ဥပဒေရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရန် ကြိုးပမ်းနေချိန်တွင် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအလိုက် လုပ်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကဏ္ဍအလိုက် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကိုလည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ (ဥပမာ မြို့နယ်အဆင့် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ သစ်တောနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် စသည်ဖြင့်) လက်တွေ့ကျသည့် အခြေခံအချက်အလက်များကို အများပြည်သူသိရှိလာအောင် တင်ကြိုချပြပေးခြင်းသည် သတင်းအချက်အလက်များကို လူအများထံသို့ရောက်ရှိစေရန်နှင့် သတင်းအချက်အလက်၏တန်ဖိုးကို အများပြည်သူမှ သိရှိလာစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သောကိစ္စရပ် ဖြစ်သည်။

ခြွင်းချက်များ (လျှို့ဝှက်သတင်းအချက်အလက်များ)

ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သောဌာနများအားလုံး (အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေး)၏ သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းယူပိုင်ခွင့်သည် အခြေခံကျသောမူဖြစ်သည်။ သို့သော် အချို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်းသည် အများပြည်သူ၏အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ရှိခြင်းတို့ကြောင့် ထုတ်ပြန်မပေးရန် ခြွင်းချက်အနေဖြင့် သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့သတ်မှတ်ရာတွင်လည်း ခြွင်းချက်ပေးမည့် (ထုတ်ပြန်မပေးမည့်)သတင်းအချက်အလက်များကို ဥပဒေတွင် တိကျစွာ ဖော်ပြရပါမည်။ ထိုသို့မဖော်ပြပါက လိုအပ်သလို အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ သတင်းအချက်အလက်ထုတ်ပြန်ပေးခြင်းကို ငြင်းဆိုနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ခြွင်းချက်သတင်းအချက်အလက်များကို သတ်မှတ်ရာတွင်လည်း အများပြည်သူအတွက် အမှန်တကယ် ထိခိုက်နိုင်မှသာ သတ်မှတ်ရပါမည်။ ခြွင်းချက်များကို ကျယ်ပြန့်လွန်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် သတင်းအချက်အလက်ရရှိပိုင်ခွင့်ကို ထိခိုက်စေပါသည်။

အခြားဥပဒေများကို လွှမ်းမိုးခြင်း

အချို့သော သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာဥပဒေများသည် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို အတားအဆီး ဖြစ်စေသည်။ ဥပမာ ကိုလိုနီခေတ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ၁၉၂၃ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရလျှို့ဝှက်ချက်အက်ဥပဒေ (The Burma Official Secrets Act, 1923) သည် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်အား အဓိက အတားအဆီးဖြစ်သည့်ဥပဒေဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိပိုင်ခွင့်ဥပဒေသည် ထိုကဲ့သို့သော ဥပဒေများအပေါ်တွင် လွှမ်းမိုးမှုရှိနိုင်မှသာ အကောင်အထည်ဖော်၍ ရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ကိုလိုနီနိုင်ငံဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေ ၂၀၀၅ ပုဒ်မ (၂၂)^(၁၀)ဖြင့် ယင်းတို့၏ ၁၉၂၃ အစိုးရလျှို့ဝှက်ချက်အက်ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးခဲ့ပါသည်။

လွတ်လပ်ပြီး အမှီအခိုကင်းသော ကော်မရှင်

သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေတွင် မဖြစ်မနေ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်သည်မှာ

(၃၀) India Right to Information Act 2005, No.22 of 2005 (2005), art .22

လွတ်လပ်၍ အမှီအခိုကင်းသော ကော်မရှင်တစ်ခုဖွဲ့စည်းရန် ဖြစ်သည်။ ယင်းကော်မရှင်သည် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဓိကကျသည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး သတင်းအချက်အလက်တောင်း ဆိုမှုများကို ငြင်းပယ်ချက်များအပေါ် အယူခံဝင်ခြင်းနှင့် ခြွင်းချက်များကို သတ်မှတ်ခြင်းကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့်ကိစ္စရပ်များအပြင် အစိုးရဌာနများအား သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက် သိမ်းဆည်းခြင်း/ထုတ်ပြန်ခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်သည့် စံနှုန်းများကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးရန် အရေးပါ ပါသည်။

အခက်အခဲများ

သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်မှပေးသော အကျိုးကျေးဇူးများကို ခံစားရန်ဆိုသည်မှာ အများ ပြည်သူ၏ သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှုနှင့် ထိုရပိုင်ခွင့်ကို အာမခံချက်ပေးမည့် ဥပဒေ၏အရည်အသွေး အပေါ်တွင်လည်း မူတည်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဥပဒေများစွာရှိသော်လည်း အချို့သော ဥပဒေများသည် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် များစွာ ထိရောက်မှုမရှိလှဘဲ မူလဥပဒေ၏ဦးတည်ချက်ကိုလည်း မရောက်နိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ ဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် တွန့်ဆုတ်မှုရှိခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ရင်းမြစ် နည်းပါးခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်မည့်ဝန်ထမ်းများမှ စွမ်းဆောင်ရည် မပြည့်ဝခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အစိုးရဌာနများအနေဖြင့် ယင်းတို့၏သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူထံသို့ ထုတ်ပြန်ပေး ရန်မှာ သက်သောင့်သက်သာရှိသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုမဟုတ်ပေ။ အထူးသဖြင့် အကတိလိုက်စားမှုမလေ့ ထွန်းကားသည့် ဌာနများအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးရန် ပိုမိုတွန့်ဆုတ်ကြပေလိမ့် မည်။ အချိန်ကာလများစွာ လျှို့ဝှက်မှုနှင့် ယဉ်ပါးလာသည့်အမှုအကျင့်များကို ရုတ်ခြည်းပြောင်းလဲ ရန်ဆိုသည်မှာ အချိန်အချို့ လိုအပ်နိုင်ပါသည်။

အကြံပြုချက်များ

၁။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အားကောင်းခိုင်မာသော သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေတစ်ရပ် အလျင်အမြန် ပေါ်ပေါက်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ဥပဒေရေးဆွဲရာတွင်လည်း သက်ဆိုင်ရာ အရပ် ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းများ ပြုလုပ်ရန် အကြံပြုလိုပါသည်။

၂။

သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ဥပဒေကို ရေးဆွဲရာတွင် နိုင်ငံတကာ၏ သင်ခန်းစာများ၊ အကြံပြုချက်များ၊ မူဘောင်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားစေလိုပါသည်။ သို့မှသာ ရပိုင်ခွင့်ကို အပြည့် အဝပေးနိုင်မည်ဖြစ်သလို ကန့်သတ်ချက်များကိုလည်း တိကျစွာ ချမှတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၃။

သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်ဥပဒေတစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲရန် ကြိုးပမ်းနေချိန်တွင် အများပြည်သူ အကြား သတင်းအချက်အလက်နှင့် ထိတွေ့အသုံးချနိုင်သည့်အမူအကျင့်ကောင်းများကို ရရှိစေရန် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာများတွင် သတင်းအချက် အလက်ထုတ်ပြန်ပေးခြင်းနှင့်အတူ ဌာနဆိုင်ရာများကလည်း အများပြည်သူအား တောင်းယူခွင့်ပေး ခြင်းတို့ကို လက်တွေ့အနေဖြင့် စတင်လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

၄။

သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံရေးဂုဏ်သိက္ခာ မြင့်တက် နိုင်မည်ဖြစ်ကာ နိုင်ငံတကာတွင်လည်း လေးစားမှုရရှိနိုင်ပါမည်။ ဗြိတိန်၊ မက္ကဆီကို၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ သီရိလင်္ကာစသည့် နိုင်ငံများတွင် သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်ကို နိုင်ငံရေးမဲဆွယ်မှုအဖြစ် အသုံးပြု ပြီး အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့ကြပါသည်။ ထို့ပြင် OGP(Open Government Partnership) ကဲ့သို့သော ဂုဏ်သိက္ခာမြင့်မားသည့် အစိုးရမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း ပါဝင်နိုင်လာပြီး နိုင်ငံတကာ၏ အသိအမှတ်ပြု လေးစားမှုကို ရရှိပါမည်။

